

AFLIF N USELMED UNNIG D UNADI USSNAN
TASDAWIT LMULUD AT-MÈEMMER N TIZI-UZZU
TAZEDDAYT N TSEKLIWIN D TUTLAYIN
AGEZDU N TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT

Uṭṭun n umsedfer :
Uṭṭun n usnay :

AKATAY N TAGGARA N USWIR N LMASTER
DEG TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT

TAẄULT (DOMAINE) : Tutlayt d yedles n tmaziyt
TAFERNA:Tusna n Tantaliiyin n tmaziyt

TAFERNA :

ASENTEL

**Taşleḍt takennayt n umawal n wučči d wallalen-is gar
temnaḍin n tmurt n Leqbayel (Tizi Uzzu ,Tubiret ,
Bumerdas , Bgayet)**

S-γur :

-MURAKEB Faḍila
-MURAKEB Şunya

Amesnalay :
-Mass ḤASANI Saeid

Aseqqamu n yimsekyaden :

- Mass BUXRUF R
- Mass ḤASANI S
- Massa KIRAC W

Aselway
Amesnalay
Tamsekyadt

Tagrawt : Tuber 2015/2016

ASNADI N USUKEN D USELMED N TMAZIYT

**ATLIF N USELMED UNNIG D UNADI USSNAN
TASDAWIT LMULUD AT-MÈEMMER N TIZI-UZZU
TAZEDDAYT N TSEKLIWIN D TUTLAYIN
AGEZDU N TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT**

Uṭṭun n umsedfer :
Uṭṭun n usnay :

**AKATAY N TAGGARA N USWIR N LMASTER
DEG TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT**

TAṬULT (DOMAINE) : Tutlayt d yedles n tmaziyt
TAFERNA: Tusna n Tantalayin n tmaziyt

TAFERNA :

ASENTEL

**Taşleḍt takennayt n umawal n wučči d wallalen-is gar
temnaḍin n tmurt n Leqbayel (Tizi Uzzu ,Tubiret ,
Bumerdas , Bgayet)**

S-γur :

-MURAKEB Faḍila
-MURAKEB Şunya

Amesnalay :
-Mass ḤASANI Saëid

Aseqqamu n yimsekyaden :

- Mass BUXRUF R
- Mass ḤASANI S
- Massa KIRAC W

Aselway
Amesnalay
Tamsekyadt

Tagrawt : Ṭuber 2015/2016

ASNADI N USUKEN D USELMED N TMAZIYT

وزارة التعليم العالي والبحث العلمي

MINISTERE DE L'ENSEIGNEMENT SUPERIEUR ET DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE

ⵎⵓⵍⵓⵔ ⵎⴰⵎⵎⵉⵔⵉ ⵔⵉⵣⵓⵣⵓ

ⵓⵏⵉⵎⵉⵔⵉ ⵙⵉⵔⵉⵓⵔ ⵏ ⵔⵉⵣⵓⵣⵓ

ⵔⵉⵣⵓⵣⵓ ⵙⵉⵔⵉⵓⵔ ⵏ ⵔⵉⵣⵓⵣⵓ

UNIVERSITE MOULOUD MAMMERI DE TIZI-OUZOU

FACULTE DES LETTRES ET DES LANGUES

DEPARTEMENT LANGUE ET CULTURE AMAZIGHES

جامعة مولود معمري - تيزي وزو

كلية الآداب واللغات

N° d'Ordre :

N° de série :

Mémoire en vue de l'obtention Du diplôme de master II

DOMAINE :

FILIERE :

SPECIALITE :

Titre

LE TITRE DU MEMOIRE

Présenté par :
Nom et prénom

Encadré par :
Noms & Prénoms

Jury de soutenance :

Président	:	Nom & Prénom,	Grade,	Affiliation
Encadreur	:	Nom & Prénom,	Grade,	Affiliation
Co-Encadreur	:	Nom & Prénom,	Grade,	Affiliation
Examineur 1:		Nom & Prénom,	Grade,	Affiliation
Examineur 2:		Nom & Prénom,	Grade,	Affiliation

Promotion : mois & année

ABUDDU

An ahdu axeddim-agi i yimawlan-ntey aezizen fell-ntey iy yefkan nnig tezmert-nsen i wakken ad awḍey yer waya.

I gmaten-tey Lyani ; taftilt n usirem iy yefkan afud, yezga i welh-ntey yer wayen yelhan .

I yistma Wasila,Yamina.

I jida ad yetḥwel Rebbi di leemer-is .

I jeddi ad t- yerḥem Rebbi yella xas ulac-it.

I xali Muḥemmed d tmeṭut-is Malika d warraw-nsen :Amil,Sidaeli .

I xali Farid d tmeṭut-is Ḥasiba d warraw-is : Ṭiṭi,Mayas .

I xali Samir .

I xalti Wardiya d wargaz-is Muqren d yessi-sen :Lwiza,Inas,Iman .

I xalti Karima d wargaz-is Aḥsen d yessi-sen : Manal,Wisam,Lilya .

I xalti Farida d wargaz-is Emer d warraw-nsen : Inyal,Yasin,Layan,Sami .

FADILA d SUNYA

Asenmer

Tanemmirt tameqqrant i wid akk i d-ibedden yid-ntey akken ad nessiwed
ad nexdem amahil-agi :

Mass Saëid Hasani, d nettat i yesseddan tazrawt-a.

Ad nsenmar imsekyaden ara yeseytin amahil-agi.

Ad nsenmar iselmaden akked inelmaden n ugezdu n tutlayt
d yedles n Tmaziyt.

Tisegzal

TFY :Tafuyalt

ASY :Asi Yusef

AMK :At Mekla

YSR :Yesser

CRF :Ccerfa

ZRB :Zriba

SME :Semεun

AME :At Meuc

Tazwart tamatut

Tazwart.....	6
Tamukrist.....	6
Turdiwin.....	6
Afran n usentel.....	7
Amud	7
Tarrayt n unadi.....	8
Uguren n unadi.....	8
Asenked n temnađin.....	8
Takerđa n temnađin ansi ay d-negmer ammud.....	9
Timesluya.....	10

Ixef amezwaru : Tanđawit timsislayt

Tazwart.....	12
1-Tabadut n temsislit.....	12
2-Tabadut n tenđawit.....	12
2-1.Anaw-is.....	12
a-Tanđawit tagralit.....	12
b-Tanđawit tarakalt.....	12
c-Tanđawit tamettayt.....	12
d-Tanđawit n uyanib.....	12
3-Tabadut n tenđa.....	12
I-Tanđawit tamsislayt.....	13
I-1Tanđawit deg targalin.....	13
I-1-a Imesli [b] tanđa-s [v].....	13
I-1-b Imesli [ww] tanđa-s[bᵇʷ].....	13
I-1-c Imesli [j] tanđa-s[g].....	13

I-1-d Imesli [k] taṇḍa-s [χ].....	14
I-1-e Imesli [θ] taṇḍa-s[ʈʂ].....	14
I-1-f Imesli [v] taṇḍa-s [h].....	15
I-1-g Imesli [ʒ] taṇḍa-s [z].....	15
I-1-h Imesli [dʒ] taṇḍa-s[ʒ].....	15
I-1-i Imesli [ɣ ^w] taṇḍa-s [ɣ].....	16
I-1-j Imesli [ɖ] taṇḍa-s [ʈ].....	16
I-1-k Imesli [ʃ] taṇḍa-s [s].....	16
I-1-l Imesli [ʕ] taṇḍa-s [a :].....	16
I-1-m Imesli [ʕ] taṇḍa-s [i :].....	17
II-Tamsartit.....	17
II.1 /n+n/→[n̄n̄].....	17
II-2 /n+t/ → [ʈ].....	18
II-3 /n+y/→ [gg].....	18
II-4 /n+u/→[b̄b̄ ^w].....	18
II-5 /n+u/ → [u].....	18
II-6 /n+w/ →[b̄b̄ ^w].....	19
II-7 /n+l/ → [l̄].....	19
II-8/n+i/ → [i].....	20
II-9/n+u/ → [p̄p̄ ^w].....	20
II-10/n+t/→ [ʈ].....	20
Tagrayt.....	21
Tikerɖiwin Timsislayin	
Takerɖa 1 : Imesli [dʒ] taṇḍa-s [ʒ].....	22
Takerɖa 2 : Imesli [ʕ] taṇḍa-s [a :].....	23

Takerđa 3 : Imesli [k] tanđa-s [χ].....	24
Takerđa 4 :Imesli [ɣ ^w] tanđa-s[ɣ]	25
Takerđa 5 : Imesli [t͡ʂ] tanđa-s[θ].....	26
Takerđa 6 :Imesli [b] tanđa-s [v].....	27

Ixef wis sin : tanđawit deg umawal

Tazwart.....	29
I- Tabadut n umawal.....	29
II-isem.....	29
III- Ažar.....	29
VI-Asalay.....	29
VII-Ismawen yesəan yiwen n unamek mgaraden deg użar d usalay.....	29/51
Tagrayt.....	51

Tikerđiwin n umawal

Takerđa 1 : Tanđawit n umawal (le couvercle).....	52
Takerđa 2 : Tanđawit n umawal (la cuillere).....	53
Takerđa 3 : Tanđawit n umawal (entonnoire).....	54
Takerđa 4 : Tanđawit n umawal (grand plat en poterie).....	55
Takerđa 5 : Tanđawit n umawal (grand plat en terre pour rouler le couscous).....	56
Takerđa 6:Tanđawit n umawal (des crêpes fines cuites dans un plat à galette).....	57
Takerđa 7 :Tanđawit n umawal (la marmite).....	58
Takerđa 8 :Tanđawit n umawa l(la galette).....	59
Takerđa 9 :Tanđawit n umawal (des ouefs battus dans le semoule).....	60
Takerđa 10 :Tanđawit n umawal (les beignets).....	61
Takerđa 11 :Tanđawit n umawal(couscous avec des fèves).....	62

Takerđa 12 :Tanđawit n umawal (le mortier).....	63
Takerđa 13 :Tanđawit n umawal(tamis à petits trous).....	64
Takerđa 14 :Tanđawit n umawal(viand salée mise en réserve).....	65
Takerđa 15 :Tanđawit n umawal(crêpe fine à soupe).....	66
Takerđa 16 :Tanđawit numawal (la louche).....	67
Takerđa 17 : Tanđawit n umawal(les figues seche).....	68
Takerđa 18 :Tanđawit n umawal(des œufs dures).....	69
Takerđa 19 :Tanđawit n umawal(des crêpes).....	70

Ixef wis krađ :tanđawit talyawayt d tesnamkit

Tazwart.....	72
I-Tabadut n tesnalya.....	72
II-Tabadut n użar.....	72
III-Tabadut n usalay.....	72
VI-Tabadut n yisem.....	72
VII-Asuddem d usuddes.....	72
a-Tabadut n usuddem.....	72
a-1-Asuddem n tayda.....	73
a-1-1-Asuddem seg umyag.....	73
a-1-2-Asuddem seg yisem.....	73
b-Tabadut n useddes.....	73
b-1-Asuddes s uşenteđ n yiferdisen.....	73
b-2-Asuddes s usdukkel n yiferdisen.....	73
VIII-Imerđilen.....	73

1-Tanɗawit talyawit.....	73
1-a-Ismawen iherfiyen.....	73
1-a-a-Tanɗawit di tyri tamezwarut.....	74
1-a-b- Tanɗawit di teyri taneggarut.....	74
1-b- Ismawen uddisen.....	74
1-b-aTanɗawit di teyri tamezwarut.....	74
1-c- Tanɗawit di tewsit.....	74
1-c-a- Tawsit.....	75
1-c-a-a- Tabdut n umalay.....	75
1-c-a-b-Tabadut n wunti.....	75
Tagrayt.....	75

Tikerɗiwin tilyawiyin

Takerɗa 1 :Imesli « iw » tanɗa-s « u ».....	76
Takerɗa 2 :Tanɗawit talyawayt di teyri tamezwarut.....	77
Tanɗawit tasnamkit	
I-Tabadut n tesnamka.....	78
II-Ismawen yesɛa yiwen talya anamek yemgarad.....	78-79
Tagrayt.....	80

Tagrayt tamatut

Tagrayt tamatut.....	82
----------------------	----

Ammud

Ayawas

Ammud.....84

Timerna

Kra n tugniwin n wallalen d yisewwiyen iqburen.....109

Tiybula.....112

Tazwart

Tutlayt tamaziɣt tesdukkel aṭas n tentaliyin (Tacawit,Tamzabit,Taqbaylit...).Yal tantala tebɗa d timeslayin.

Beṭṭu-agi yegla-d s waṭas u umgired ama di tmeslayt, leɛwayed...Maca ttuɣalen yarkk yer yiwen n uẓar.

Tantala taqbaylit tebɗa d timeslayin,yal tameslayt tegma iman-is.Beṭṭu-agi igelu-d s tenɗawit i yettilin ger temnaɗin ama deg umawal ,talya ,temsilit akked tesnamkit ,yef leḥsab n A.MARTINET : « irkul igrawen ur tmeslayen ara s yiwen n wawal ».¹

Tazrawt-ntey ,ad d-tili yef umawal n usewwi amensay d walalen-is i d negmer seg ṭamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel (Tafuɣalt . AsiYusef . Zeriba . Ccerfa . Yesser . At Mekla . At Mɛuc . Semɛun).

Asentel-ntey yekcem di tezrawin yettwaxedmen yef trakalt tasnilsayt ad d-naf :

-BASSET R,La zenatia du Mezab de ouargla et de l'oued-Rir,Ernest Leroux,Parit,1983.

-BASSET A.Etudes de géographie linguistique en Kabylie (I.Sur quelques termes concernant le corps humain),Leroux,Paris,1929.

-LOUNISSI S,Etude de géographie linguistique chaoui sur les plans phonético,phonologique et lexical,2009 /2010.

Tamukrist

Deg umahil-agi-ntey ad nṣeɛd amawal n usewwi aqbur d wallalen-is di ṭamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Ad neɛreɗ ad d-nmud tiririt yef yisteqsiyen-agi :

1-Amek ttalyen yismawen n usewwi aqbur d wallalen-is di temnaɗin n tmurt n Leqbayel ?

2-D acu n umgired d umcabi i yellan gar temnaɗin-agi ?

¹MARTINET.A ,*Elements de linguistique générale* ,Ed.Armand colin ,Paris,1989.p145

Turdiwin

Yezmer ad yili umgired di talya ,temsilit gar temnaḍin-agi.

Yezmer lhal ad ilin kra n yismawen sean yiwet n talya,maca mgaraden deg unamek.

Yezmer ad ilin kra n leṣnaf n usewwi aqbur d wallalen-is lan di temnaḍt ulac-iten di temnaḍin nniḍen.

Afran n usentel

Nerra lwelhentey yer usentel yeanan isewwiyen iqburen d wallalen-nsen iwakken ad nsefkfel leewayed n lejdud acku, ddeqs n yismawen i yeddane deg ubrid n tatut.

Aṭas n uxeddim i yellan yef umawal n usewwi aqbur d wallalen-is,maca yal yiwen amek i yexdem tazrawt-is.Nekkenti neereḍ ad nexdem tanḍawit iwakken ad yemmed umawal-agi.

Ammud

Ammud-ntey nejmε-it-id seg tamet n temnaḍin n tmurt n Leqbayel (,Tafuyalt,Asi yusef,At Mekla, Yesser,Ccerfa,Zriba, At Mεuc,Semεun).Di yal tamnaḍt nesteqsa timyarin,leemer-nsent gar 60 alama d 90 n ssna, nessawed. Negmer-d azal n 669 n yismawen n usewwi aqbur d wallalen-is.

Tarrayt n unad

Di tazwara nejmε-d awalen yeanan isewwiyen iqburen d wallalen-nsen i yellan di temnaḍt n Tfuyalt yer temselya i d-yecfan fell-asen.Ismawen-a negemr-iten-id s wallalen n umaklas,nsexdem diyen kra n tugniwin.Imi kra n tmeslya ttkukrunt ad tent-asekles nettaru ayen i ay-d-qqarent.Amawal-agi n Tfuyalt d wagi i newwi yer temnaḍin-nni nniḍen akken ad d-nejer dayen ismawen n usewwi aqbur d wallalen-is.

Aguren n unadi

Nufa-d kra n wuguren deg unejmue n uwammud :

- ❖ Llant kra n tmesluyiyin ugint asekle.
- ❖ Llan kra n yisewwiyen xedmenten di temnaḍt n Tfuyalt ulac-iten di temnaḍin nniḍen.

Tazwart tamatut

❖ Llan kra n yismawen tezditen talɣa maca mgaraden deg unamek.

Asenked n temnaɣin

Tafuyt :Tettekki yer tɣiwant n Ayt Yehya Musa,tesea azal n 2300n yimezday,tijumma-s 62,90Km²,tettabaɛ yer wusun n Draɛ Lmizan.Tebeed azal n 40Km²yef lwilaya n Tizi uzzu.

Seg usammer d tɣiwant n Ayt Yehya Mussa ,seg umalu d usun n Draɛ Lmizan ,seg unzul d tɣiwant n Buyni ,seg ugafa d tamnaɣt n Tmezrit.

Asi Yusef :Tettekki yer wusun n Buyni, tijumma-s 29,7Km² .Seg umalu d usun n Buyni seg usammar d tɣiwant n At Buwaddu, seg ugafa d tɣiwant n Umecras, seg unzul d idurara n Ġerġer.

At Mɛuc : D tɣiwant n lwilaya n Bgayet.Tettwasen s tbaxisin akked zzit n uzemmur.Seg umalu d tɣiwant n Umalu , seg unzul d At Wartilan,seg usammar d At Muħli ,seg ugafa d At Jelil.

Semeun : Tayiwant n Semeun tebeed azal n 50Km² yef Lwilaya n Bgayet,17Km² yef wusun n Umizur.Seg usammar d usun n Umizur ,seg umalu d tɣiwant n Tmezrit ,seg ugafa d tɣiwant n Leqṣer,seg unzul d tɣiwant n At Ġelil.

Ccerfa :D tɣiwant n lwilaya n Tubiret,tettekki yer wusun n Yimecddalen.Tesea azal n 16 ,173 n yimezday.Seg ugafa tezzi-as-d tɣiwant n Uybalu,seg unzul d tɣiwant At Menṣur ,seg usammar d tɣiwant n Tezmalt,seg umalu d usun n Yimecddalen.

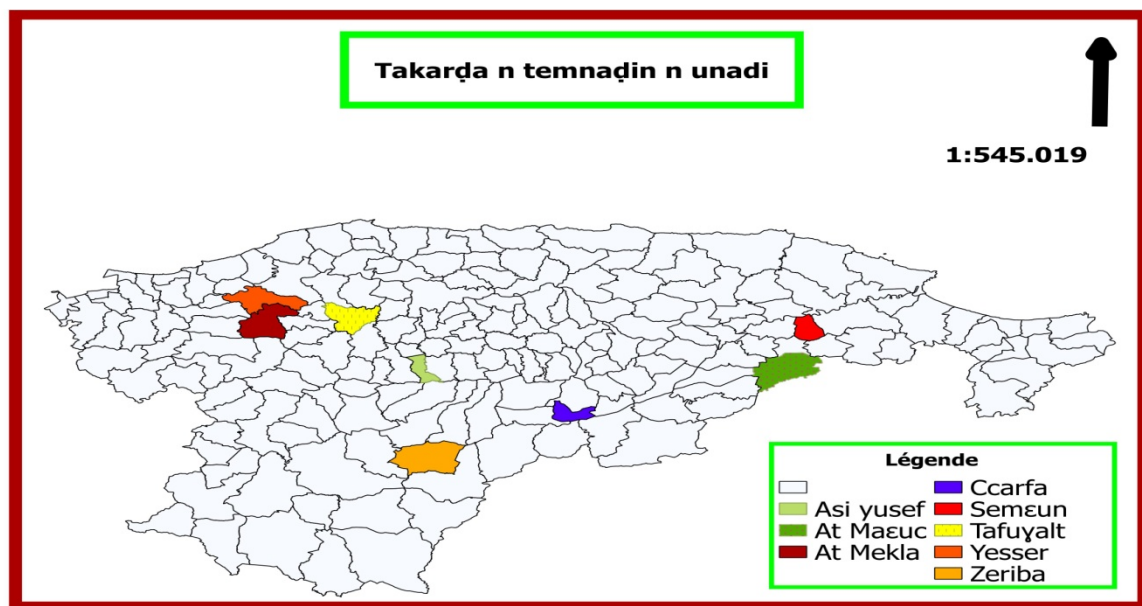
Zeriba :Tayiwant -agi tetṭafer yer lwilaya n Tubiret ,tettekki yer tɣiwant n Ahl Laqṣer.

Yesser :Tayiwant-agi tetṭafer yer lwilaya n Bumerdas, zedyen-tt azal n 27,990 n yimezday . Seg ugafa d tɣiwant nYimnayel,seg usammar d Si Meṣṭafa,seg umalu d Timezrit,seg unzul d Caɛbet Leamer.

At Mekla :Tayiwant-agi tetṭafer yer lwilaya n Bumerdas,tettekki yer tɣiwant n Caɛbet Leamer.

Tamawt :Llant kra n temnaɣin ur nufi ara isallen irakalen (ZRB . AMK)

Takerđa tarakalt n temnađin ansi ay d-negmer ammud

Isalen irakalen n tedgatin : Nekes-it-id seg Google Erth akked Google Maps.

Lwilaya	Tamnađt	Tazegrart (Longitud)	Tahri (Lattitud)
Tizi Uzu	Tafuyalt	3,842629 ⁰	36,620481 ⁰
Tizi Uzu	Asi Yusef	4,015804 ⁰	36,502828 ⁰
Bumerdas	At Mekla	3,680957 ⁰	36,604831 ⁰
Bumerdas	Yesser	3,670035 ⁰	36,724107 ⁰
Tubiret	Ccerfa	4,269121 ⁰	36,365291 ⁰
Tubiret	Zriba	3,973714 ⁰	36,194650 ⁰
Bgayet	At Maεuc	4,757831 ⁰	36,507079 ⁰
Bgayet	Semeun	4,823662 ⁰	36,614961 ⁰

Timselya

	Timselya	Leεmer-nsent	Tutlayin ssent
Tafuyalt	KH.S	65	Tessen Taqbaylit akked Tefrensist
	M.F	68	Tessen kan Taqbaylit
	H.S	88	Tessen kan Taqbaylit

Asi Yusef	A.S	70	Tessen kan Taqbaylit
	R.M	90	Tessen kan Taqbaylit
	S.F	85	Tessen kan Taqbaylit
Ayt Mekla	S.W	77	Tessen kan Taqbaylit
	S.N	88	Tessen kan Taqbaylit
	M.T	70	Tessen kan Taqbaylit
Yesser	H.M	71	Tessen kan Taqbaylit
At Mœuc	M .F	63	Tessen kan Taqbaylit
	R.Ġ	71	Tessen Taqbaylit,Tafrensist
	M.N	75	Tessen kan Taqbaylit
Semœun	B. F	82	Tessen kan Taqbaylit
	Z.K	60	Tessen kanTaqbaylit
Zeriba	R.D	66	Tessen kan Taqbaylit
Ccerfa	S.Ĥ	80	Tessen kan Taqbaylit
	K.F	75	Tessen kan Taqbaylit

Tazwart

Deg yixef -agi amenzu ad neɛreɗ ad neɣleɗ tanɗawit tamsislayt i wammud i d negmer di tamet n temnaɗin n tmurt n leqbayel (Tafuyalt,AsiYusef,Zriba,Ccerfa,Semeun,At Mɛuc, Yesser,At Mekla),iwakken ad d nsebgan tanɗawit tamsislayt gar temnaɗin-agi.

Ad neɛred ad d-nsebgan belli xas ma mgaraden imeslayen deg ususu ur ten-uɣesseb ara d sin n yimeslayen.

1/ Tabadut n temsislayt : D tayunt n tesnalsit d tazrawt n yimeslayen akken id yettilin lmentaq-nsebn mebla ma nekcem di twuri -nsebn.¹

2/ Tabadut n tanɗawit : D amgired i d yettilin di tmeslayt, tezmer ad tili gar yemdanen ney gar umeqqaran d uɗuɗaɗ,gar ufellaɗ d umejay...².

2-1/Anawen-is

a/ Tanɗawit tagrallit:Teqqen yer wakud ,tesbganed amek tettbeddil tmeslayt seg tallit yer tayed.³

b / Tanɗawit n tarakalt:Tsebganed tanɗawit i yellan di tmeslayt ,yef leɣsab n wadeg⁴ .

C/ Tanɗawit tamettayt :Tsefhamed tanɗawit i yellan gar igrawen n yimdanen i yettmeslayen yiwet n tutlayet⁵.

D/ Tanɗawit n uyanib : Tesfhamed tanɗawit i yellan mi ara yettmeslay umdan yef leɣsab n usentel⁶.

3/ Tabadut n tenɗa :D amgired yellan gar yimsawalen i yesexdamen yiwet n tmeslayt⁷.

¹ DOUBOIS.J ,*Dictionnaire de linguistique et de science du langage*,Ed :Larousse,Paris,1994,p. 361 .

² MOREAU.M .L ,*Lasociolinguistique,concepts de bas*,Ed :Mardaga,Belgique,1997 ,p .283.

³Idem.p283.

⁴Idem.p283.

⁵Idem.p283.

⁶ Idem . p283.

⁷Idem,p503.

	[aʁəjʒaz]	TFY. AMK
[g]	[li :ɲfəlgʊ] [aʁəgʒaz]	ASY ASY. YSR.CRF

I-1-d/Imesli [k] tanɗa-s [χ]

[k] :D targalt taggayt,tamyurt,tanimit.

[χ] :D targalt tazenayt,tasusamt,tanimit.

Imesli	Timsisli	Tamnaɗt
[k]	[akufi] [θasəksiwθ]	SME. AME SME. AME
[χ]	[aχufi] [θasəχsufɪ]	TFY. ASY. AMK .YSR . ZRB . CRF TFY. ASY.AMK.YSR.ZRB.CRF

I-1-e/Imesli [θ] tanɗa-s [tɕ]

[θ] :D taregalt tazenayt,tassusamt.

[tɕ] : D targalt taggayt,tarussidt,tarassusamt.

Imesli	Timsisli	Tamnaɗt
[θ]	[θasəksiwθ] [lməθrəð]	SME.AME TFY. ASY. AMK .YSR . ZRB . CRF. SME
[tɕ]	[θasəχsufɪ] [lməfɪrəð]	TFY. ASY. AMK .YSR . ZRB .CRF AME

I-1-f /Imesli [v] tanɗa-s[h]

[v] :D targalt taggayt,tanimit ,tamyurt.

[h] : D targalt,tarussidt,tasusamt.

Imesli	Timsislit	Tamnaɗt
[v]	[səχsuvəɫɫud]	TFY.AMK
[h]	[səχsuhəɫɫud]	ASY. AMƏ

I-1-g / Imesli [ɟ] tanɗa-s [z]

[ɟ] :D targalt tazenɗayt,tarasusamt,tarussidt.

[z] : d targalt, tuffayt

Imesli	Timsislit	Tamnaɗt
[ɟ]	[aχromntməza]	ASY
[z]	[aχromntməza]	AMK

I-1-h/ Imesli [ɗ] tanɗa-s [ɟ]

[ɗ] : D targalt,tamyurt,tanimit, tuffayt.

[ɟ] : D targalt,taggayt,tamyurt,tanimit.

Imesli	Timsislit	Timnaɗt
[ɗ]	[afəndʒal]	TFY. ASY.AMK,ZRB.CRF.SMƏ.AMƏ
[ɟ]	[afənzal]	YSR

I-1-i/Imesli [ɣʷ] tanɗa-s [ɣ]

[ɣʷ] :D targalt

[ɣ] :D targalt

Imesli	Timsislit	Tamnaɗt
[ɣʷ]	[amɣʷər]	TFY.ASY.AMK.YSR.ZRB.CRF.AMƏ
[ɣ]	[amɣər]	SMƏ

I-1-j/Imesli[đ] tanda-s [t]

[đ] : targalt, tazenayt, tarususamt.

[t] :D targalt, taggayt, tarussidt, tasusamt, tuffayt.

Imesli	Timsislit	Tamnađt
[đ]	[ađəllaŋ] [afđiruqəsŋul] [ađəzinamsəraħ]	TFY. ASY. AMK .YSR .CRF CRF YSR
[t]	[atəllaŋ] [aftiruqəsŋul] [atazin]	AMƏ SMƏ . AMƏ SMƏ

I-1-k/Imesli [j] tanda-s [s]

[j] : targalt ,tazenayt, tasusamt, tanimit.

[s] : D targalt ,tazenayt, tuffayt, tanimit.

Imesli	Timsislit	Tamnađt
[j]	[bərkukəj]	TFY. ZRB.CRF
[s]	[bərkukəs]	YSR

I-1-l/Imesli [ŋ] tanda-s[a :]

[ŋ] :D targalt, tam yurt, tarussidt.

[a :] :D tiyri taye fant

Imesli	Timsislit	Tamnađt
[ŋ]	[θisirθnnaŋma] [θasirθnnaŋma] [aŋrvalnŋiŋ] [aŋromnnaŋnaŋ]	TFY. AMK .YSR . ZRB.CRF SMƏ . AMƏ YSR TFY. AMK .YSR

[a :]	[θisirθnna:ma]	ASY
	[aɣrvalnla :ʃ]	ASY
	[aɣromnna:na:]	ASY

I-1-m/Imesli[ʃ] tanɣa-s [i :]

[ʃ] :D targalt,tamyurt,tarussidt .

[i :] :D tiyri tayeɣfant

Imesli	Timsisli	Tamnaɣt
[ʃ]	[ləʃiʃntəmɛllalin]	YSR
[i :]	[li :ʃntmɛllalin]	ASY

II/Tamsertit

II-1/n+n/ → [nn]

Imesli	Timsisli	Tamnaɣt
[nn]	[θisirθnnaʃma]	TFY. AMK .YSR . ZRB . CRF
	[θisirθnna :ma]	ASY
	[θasirθnnaʃma]	SMɛ. AMɛ
	[aɣromnnaʃnaʃ]	TFY. AMK .YSR . ZRB.CRF
	[aɣromnna :na :]	ASY

Tamawt

Yef leḥsab n SALEM CHaker : « Di tutlayt tamaziɣt mi ara ttemlil tenzeɣt (n) akked terɣalt tamezwarut n yisem wis sin tettak-d terɣalt yessden⁸ ».

II-2/n+t/ → [t]

⁸ CHAKER.S,Un parler berbère d'Algérie(kabyle) :syntaxe.Thèse de doctora d'état .Aix-en-provence ,1978,p 37 .

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
[t]	[aɣromntəmɣin] [imskintməḍluθ]	TFY. ASY. AMK .YSR . ZRB.CRF. AME. SME ZRB

II-3/n+y/ → [gg]

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
[gg]	[aɣromggirḍən] [aɣromggiriɣ] [aɣromggirḍəḍ]	TFY. ASY. ZRB.CRF. SME . AME TFY SME

II-4/n+u / → [bḥ]

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
[bḥ]	[aɣrombḥəɣləb] [injənḥəwuzro] [səɣsubḥəflus]	TFY. AMK .YSR TFY. AMK .YSR . ZRB . CRF YSR

II-5/n+u / → [u]

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
[u]	[θaɣmuxθuɣḍluḥ] [θaḥlavθuɣḍluḥ] [aɣrvalunarfuḍ] [avazinuvəqquq] [θaɣvɣθuqḍəḍḍiḍ] [lḥəfθuharfil] [lɣiɣuvəqquq] [aɣromuqərqɣ] [aɣromuxaloḍ] [θarkoɣθusəqḍi] [aɣḍḍiḍuɣarmuḥ] [aɣarvaluɣiwəḍ] [aɣrvaluqɣar]	SME AME AMK TFY AMK TFY.AMK AMK ASY ASY ASY ZRB CRF TFY .AMK.YSR.SME.AME

II-6 /n+w/ → [b^w] / [p^w]

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
[b ^w]	[θiɛrifinb ^w aman] [θiɛrifinb ^w uɣu] [iɰzanb ^w arkol] [θarvuθb ^w uɟɪ] [ldʒefnab ^w uɟɪ]	AMK TFY. ZRB TFY. AMK .YSR . ZRB ZRB AMɛ
[p ^w]	[θavaqiθp ^w uɟɪ] [iɰzanp ^w arkol]	ASY ASY

II-7/n+l/ → [ɺ]

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
[ɺ]	[afəɾahɺhsba] [θahvultɺmarqa] [aɾromɺahwal] [aɾromɺaxliɟ] [ɺəfθɺəɰjaɔ] [θamqfotɺuvja] [a :muɺɺuvja]	TFY SMɛ.ZRB.AMɛ ZRB YSR TFY.AMK.YSR ZRB.CRF ASY

II-8/n+i → [i]

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
[i]	[ɺməsfufivawən] [aɺmoɺivawən] [a :muɺivawən] [amaqfolivawən]	SMɛ ZRB ASY AMɛ

II-9/n+u/ → [p^w]

Imesli	Timsisli	Tamnaḍt
--------	----------	---------

[p ^w]	[aɣvajlopp ^w uzro]	ASY
	[injənp ^w uzro]	ASY
	[avazinp ^w əvqquq]	ASY

II-10/n+t/ → [t]

Imesli	Timsisli	Tamnaɗt
[t]	[lɛfθtəmɛsθ]	ASY

Tagrayt

Mi nexdem tasleɗt tamsislayt i wammud-ntey gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel nufa-d amgired gar-asent deg ususu.

Imesli yettbedilen s waɗas gar temnaɗin-agi d :

1 / [b] → [v]

2 / [w^w] → [w^w] → [b^w] → [p^w] → [g^w]

3 / [j] → [g]

4 / [k] → [χ]

5 / [θ] → [tʃ]

6 / [v] → [ɸ]

7 / [ʒ] → [z]

8 / [dʒ] → [ʒ]

9 / [ɣ^w] → [ɣ]

10 / [d̥] → [t̥]

11 / [ʃ] → [s]

12 / [ʕ] → [a :]
→ [i :]

Tanɗawit di temsartit

1 / n+n / $\longrightarrow$ [ɲɲ]

2 / n+t/ $\longrightarrow$ [t]

3 / n+y / $\longrightarrow$ [gɣ]

4 / n+u/ $\longrightarrow$ [bɓ^w]

5 / n+u/ $\longrightarrow$ [u]

6 / n+w/ $\longrightarrow$ [bɓ^w] / [pɓ^w]

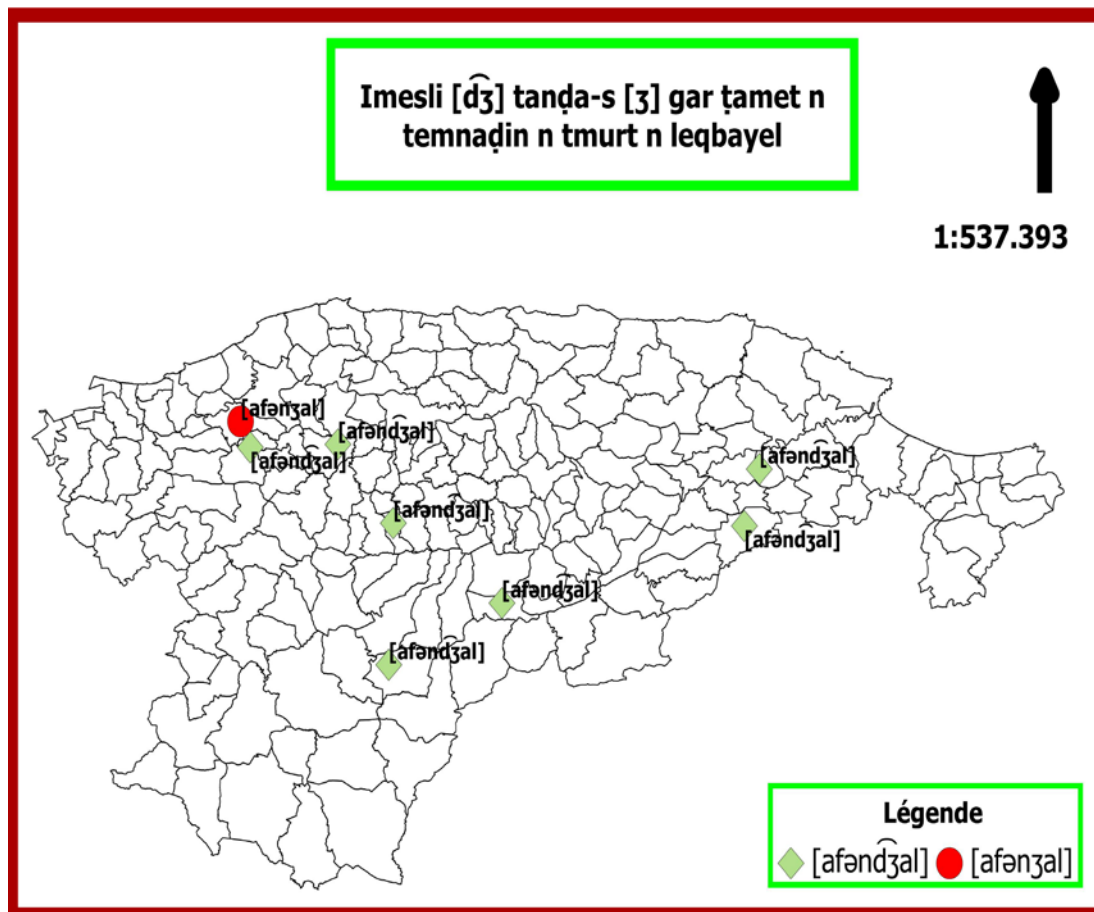
7 / n+l/ $\longrightarrow$ [ɭ]

8 / n+i/ $\longrightarrow$ [i]

9 / n+u/ $\longrightarrow$ [pɓ^w]

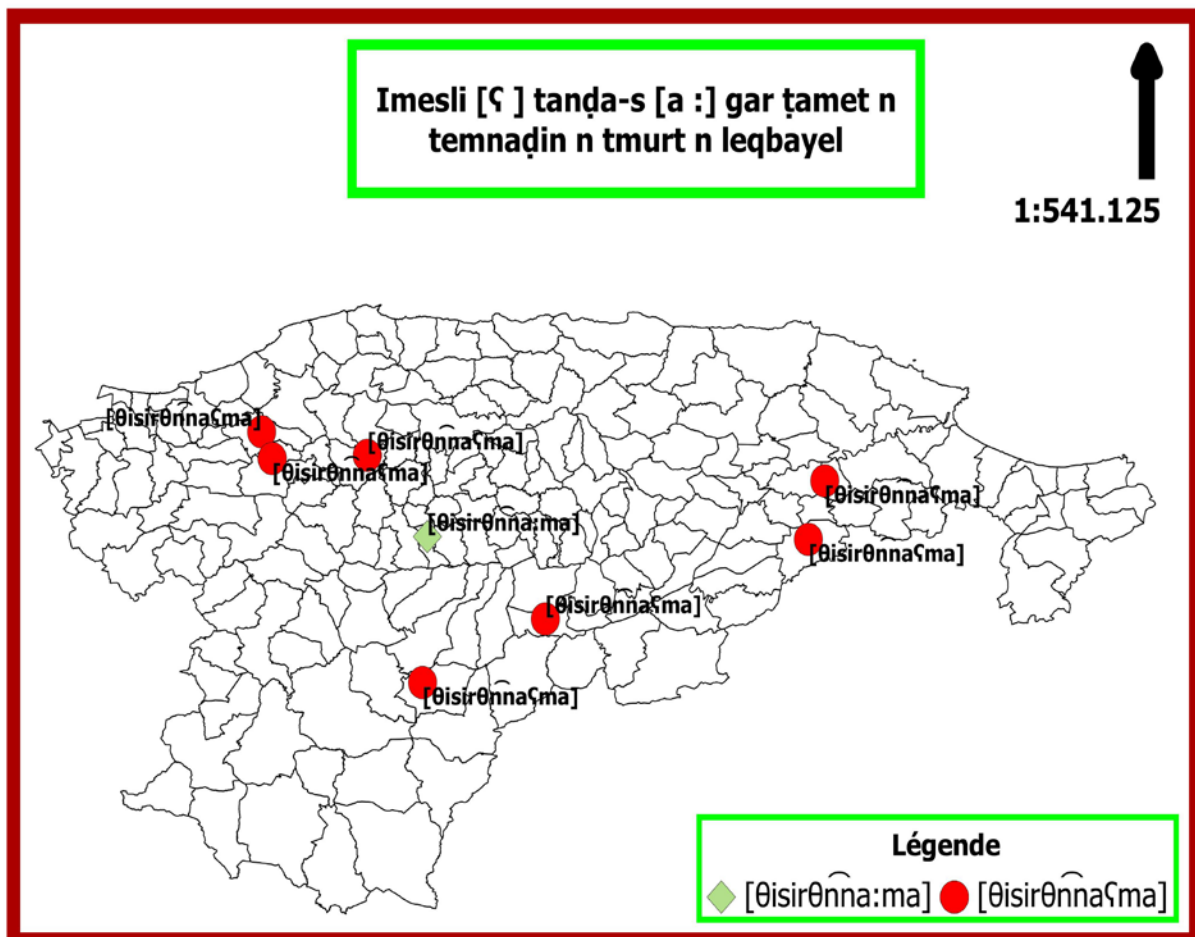
10 / n+t/ $\longrightarrow$ [t]

- ✓ **Takerda1** :Imesli [d̥ʒ] tanɗa-s [ʒ] gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

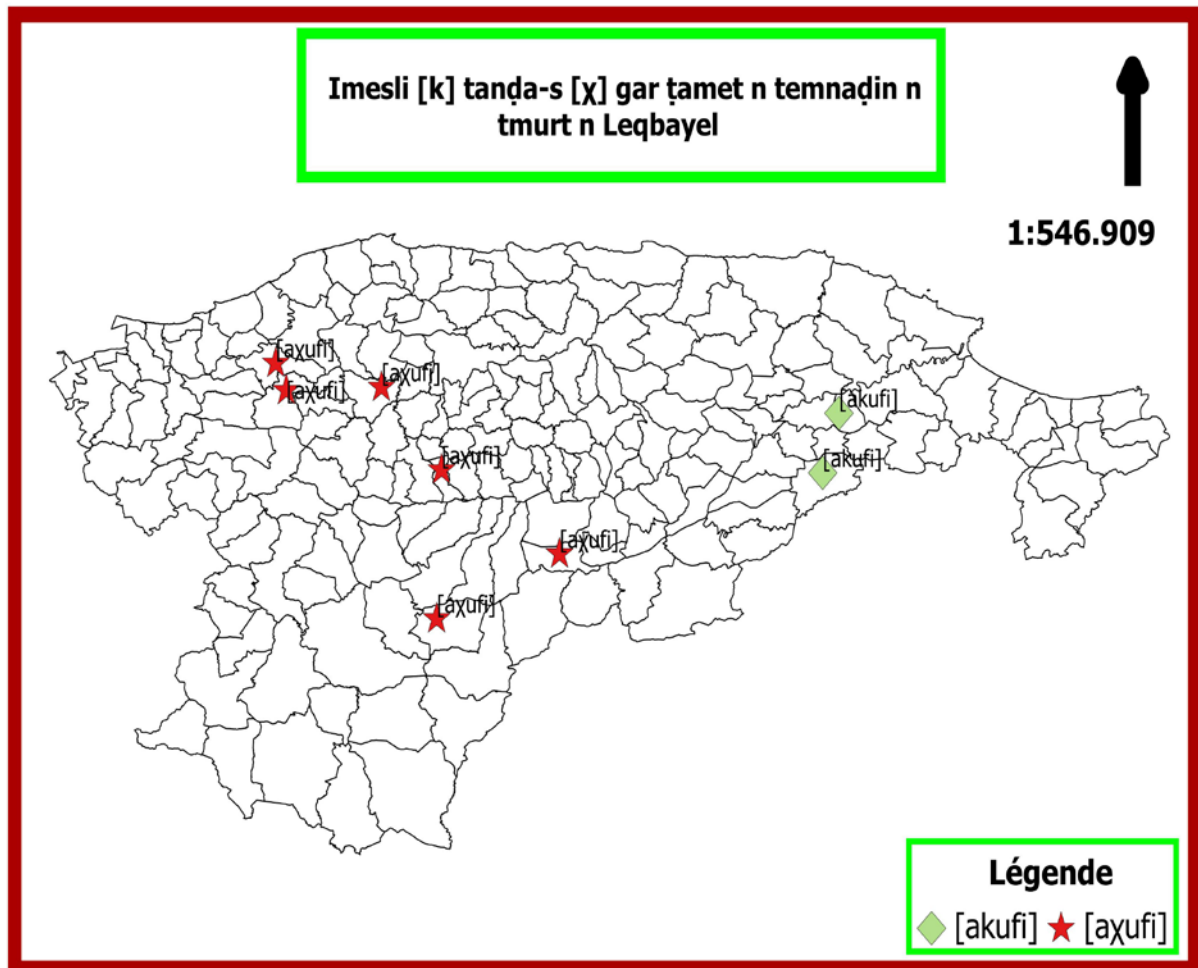
Tisegzit: Di lgiha n umalu d unzul d usammar imesli [d̥ʒ] yugget atas ad ten-af di temnaɗt (TFY.ASY.AMK.ZRB.CRF.SME.AMɛ) ,ma di temnaɗt (YSR) imesli [d̥ʒ] yettwantaq [ʒ].

- ✓ **Takerda2** :Imesli [ʕ] tanɗa-s [a:] gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

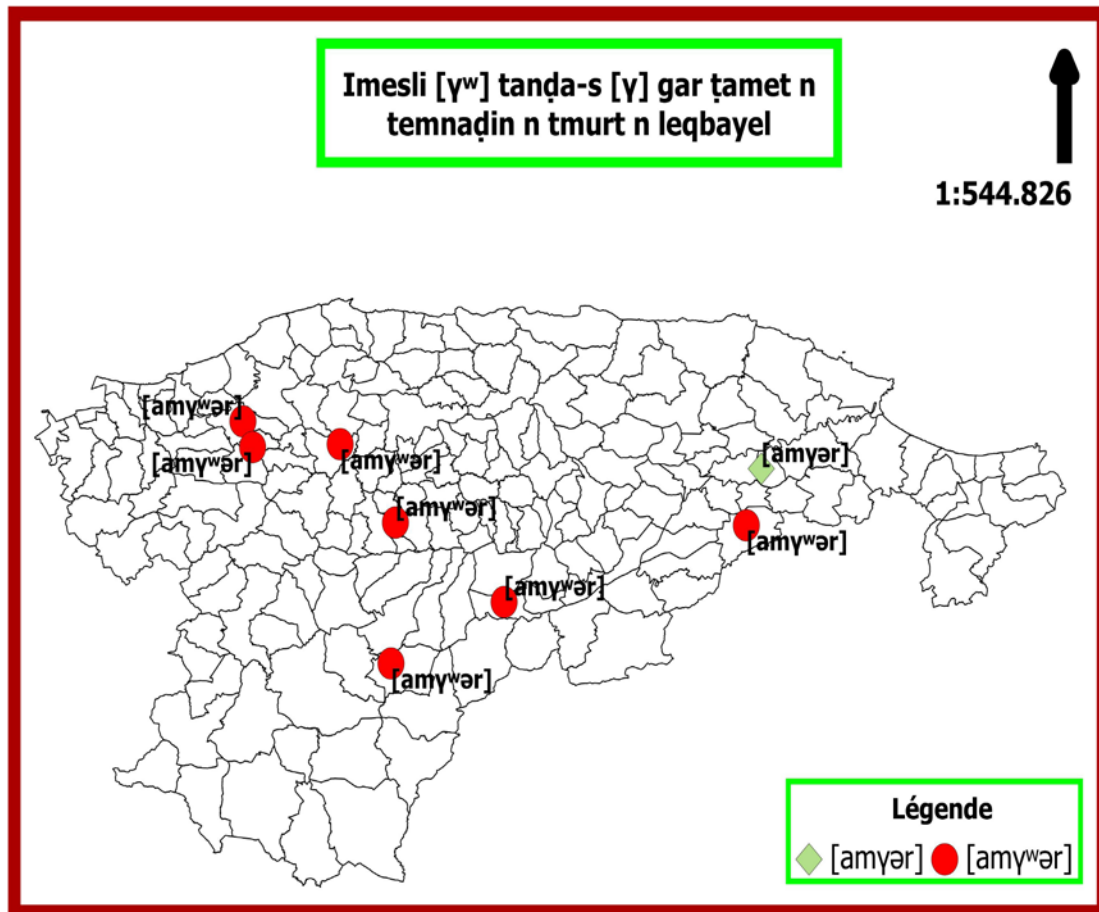
Tisegzit :Di lǧiha n umalu d usammar d unɗul imesli [ʕ] yugget aɗas di temnaɗt (TFY.YSR.AMK.ZRB.CRF.SME.AME),ma d lǧiha n tlemast n tmurt (ASY) imesli [ʕ] yettwanɗa d tiyri tayeɗfant [a:].

- ✓ **Takerɗa 3 :** Imesli [k] tanɗa-s [χ] gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

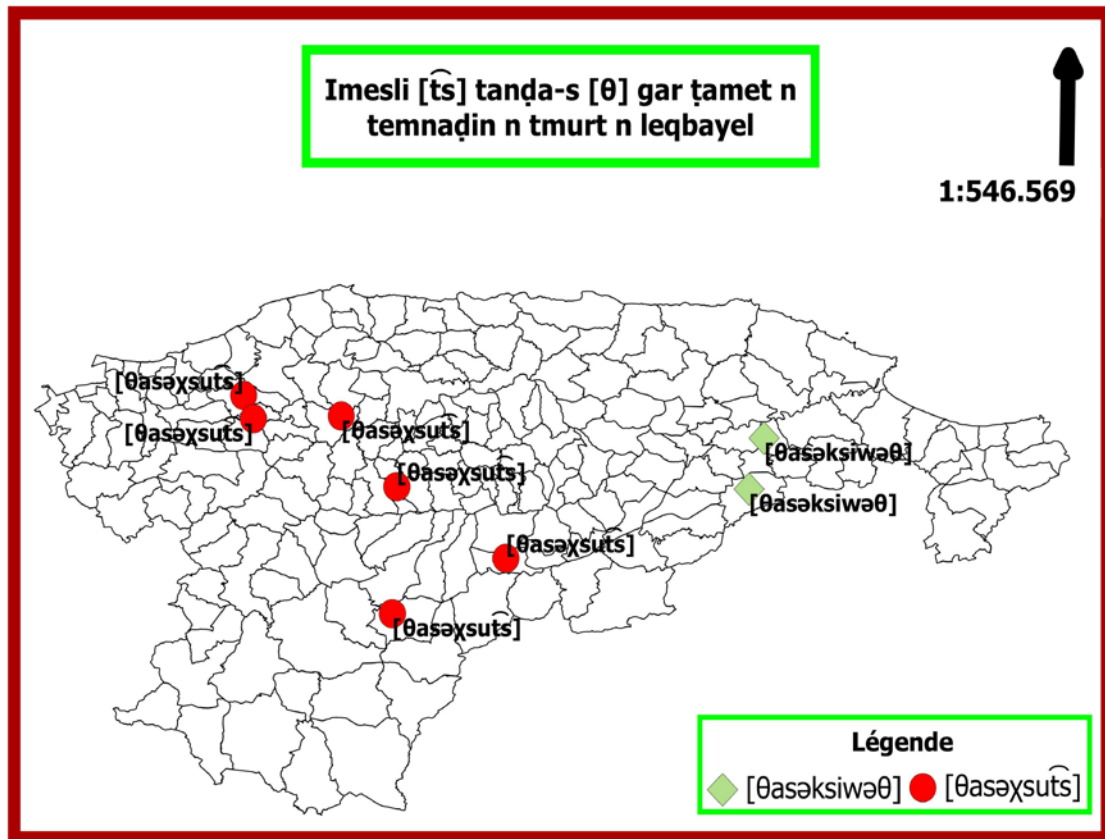
Tisegzit: Di lǵiha n umalu d tlemast d unzul n tmurt yugget yisem [axufi] ad ten-af di temnaɗt n (TFY.ASY.ZRB.CRF.YSR.AMK) d isem aherfi, ma di lǵiha n usammar isem [akufi] drus i yellan ad ten-af di temnaɗt n (SMɛ.AMɛ) d isem aherfi.

✓ **Takerɗa4** :Imesli [ɣ^w] tanɗa-s [ɣ] gar ɕaet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

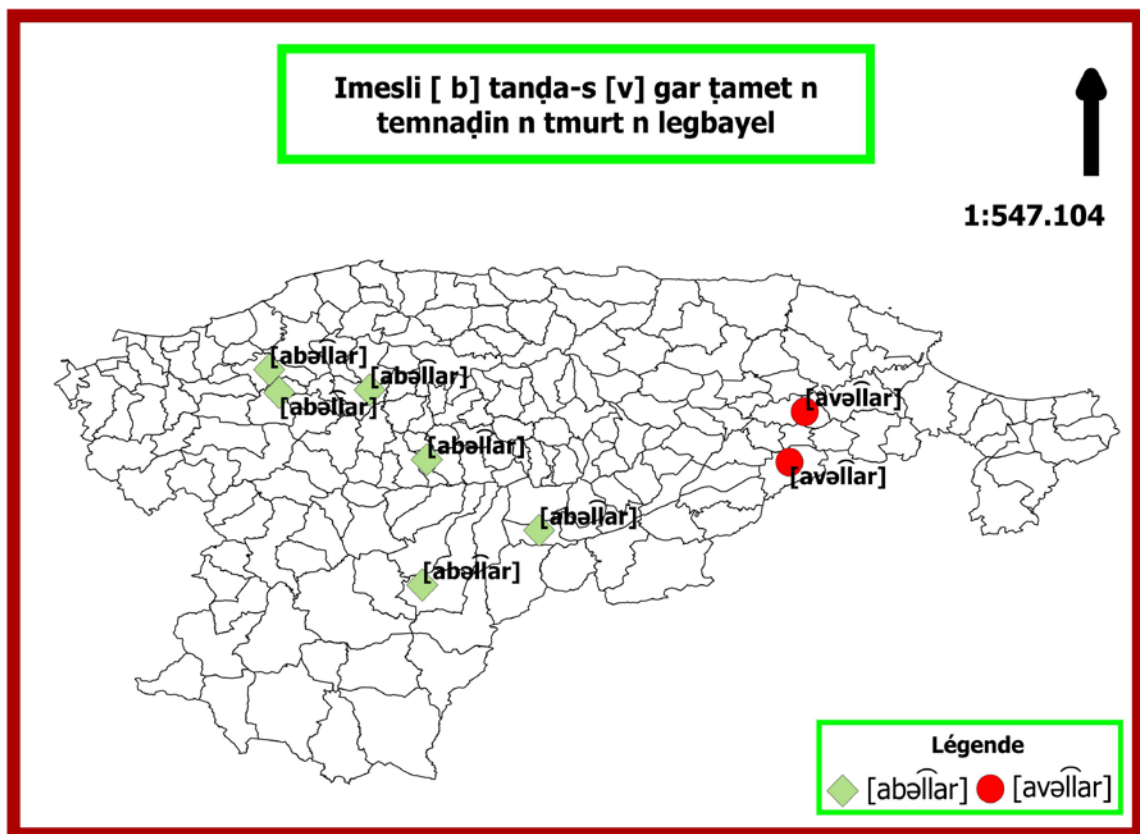
Tisegzit :Di lǧiha n umalu d tlemast d unɣul d usammar n tmurt yugget yisem [amɣwər] ad ten-af di temnaɗt (TFY.ASY.AMK.YSR.ZRB.CRF.AME) d isem aherfi, isem ([akufi] drus i yellan ad ten-af kkan di temnaɗt n (SME) d isem aherfi.

- ✓ **Takerɗa5** :Imesli [t̪s̪] tanɗa-s [θ] gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit : Di lǧiha n umalu d tlemast d unɗul n tmurt yugget yisem [θasəxsuts̪] ad ten-af di temnaɗt (TFV.ASY.AMK.YSR.ZRB.CRF) d isem aherfi,ma di lǧiha n usammar isem [θasəksiwəθ] drus i yellan ad ten-af kan di temnaɗt n (SMɛ.AMɛ) d isem aherfi.

- ✓ **Takerɗa 6 :** Imesli [b] tanɗa-s [v] gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit : Di lɣiha n umalu d tlemast d unɗul n tmurt yugget yisem [abɛllar] ad ten-af di temnaɗt (TFV.ASY.AMK.YSR.ZRB.CRF) d isem aɣerfi, ma di lɣiha n usammar isem [avɛllar] drus i yellan ad ten-af kan di temnaɗt n (SME.AME) d isem aɣerfi.

Tazwart

Deg yixef-agi wis sin ,ad nezrew tanɣawit n umawal n yismawen id negrew seg tamet n temnaɣin n tmurt n Leqbayel .

I/ Tabadut n umawal : « D agraw asdukla i d yisiliyen amawal n tutlayt i yeseqdec ugraw.¹ »

II/ Isem : Isem di tmaziyt yebna yef uɣar d usalay d timiter-is².

III/ Aɣar : D yiwet ney d tagrumma n tergalin i deg yella unamek mi ara yernu yer-s usalay . Ad yaley wawal³.

VI/ Asalay : D akatar alyaway yebna s teyra ney s teyra d tergalin ,llan deg-s yideggan d ilmawen, kecment deg-sen tergalin n uɣar . Asalay n tjerrumt mi ara yemyuddas d uɣar ad d-yeffey wawal .

IIV/ Ismawen yesewan yiwen unamek aɣar-n sen yemgarad :

Isem	Aɣar	Asalay	Tamnaɣt	Tamawt
Ayrum aneqqaru	YRM/YR	ar ₁ r ₂ ur ₃ anR ₄ ar ₅ u	TFY.ASY.AMK. YSR	Di temnaɣt(TFY.ASY AMK. YSR) isem « ayrum aneqqaru » d isem uddis.
Ayrum arexsas	YRM/RXS	ar ₁ r ₂ ur ₃ ar ₄ r ₅ r ₆ ar ₆	ZRB	Di temnaɣt (ZRB) isem « ayrun arexsas » d isem uddis .

¹ DUBOIS J,op.cit,p, 288 .

² CHAKER S, Manuel de linguistique berbère, T1.Ed Bouchène, Alger, p122.

³ CANTINEAU J « Racines et schème », mélange w.MARCEIL p120.

Ayrum	YRM	$ar_1r_2ur_3$	SME.AME	Di temnaɗt (SME.AME) «ayrum» d isem aherfi. Ismawen-agi mgaraden deg uɓar maca icerk-iten unamek .
Ayrum buyecwawen	YRM/CW	$ar_1r_2ur_3buyr_4r_5ar_5e$ n	TFY. YSR	Di temnaɗt (TFY.YSR) « ayrum buyecwawen »d isem uddis.
Lemwarraq	WRQ		AMK	Di temnaɗt (AMK) « lemwarraq » d isem uddis
acewwaɗ aquran	CWD/YR	$lemr_1ar_2ar_3$ $ar_1R_2ar_3ar_4ur_5an$	CRF	Di temnaɗt (CRF) « acewwaɗ aquran » d isem uddis. Ismawen-agi yezd-iten unamek,mgaraden deg uɓar.
Ayrum n leɥcic Tamqellaet	YRM/HC QLE	$ar_1r_2ur_3r_4lr_5r_6ir_6$ $tamr_1R_2ar_3t$	TFY.ASY YSR AME	Di temnaɗt(TFY.ASY.YSR) « ayrum n leɥcic » d isem uddis. Di temnaɗt(AME) « tamqellaet » d isem uddis . Ismawen-agi mgaraden deg uɓar maca senfalayen-d yiwen unamek .
Ayrum n tassemt	YRM/SM	$ar_1r_2ur_3r_4tar_5r_6t$	TFY.ASY CRF	Di temnaɗt(TFY.ASY.CRF) « ayrum n tassemt » d isem uddis.
Tamxellaet	XLE	$Tamr_1R_2ar_3t$	AMK.SME ZRB	Di temnaɗt(AMK.SME.ZRB) « tamxellaet » d isem uddis .
Ayrum n lexlie	YRM/ XLE	$ar_1r_2ur_3r_4r_5r_6r_5ir_7$	YSR.AME	Di temnaɗt (YSR.AME) « ayrum n lexlie » d isem uddis Aɓar yemgarad,anamek yiwen.
Ayrum n zzit uferraɥ	YRM/ZT	$ar_1r_2ur_4r_5R_6ir_7ur_8R_9$ a_{10}	TFY.ASY	Di temnaɗt (TFY.ASY)

Amteqeb uferraḥ	TQB/FRḤ	amr ₁ r ₂ r ₃ r ₄ ur ₅ R ₆ ar ₇	AMK	« ayrum n zzit uferraḥ » d isem uddis . Di temnaḍt (AMK) « amteqeb uferraḥ » d isem uddis, d amarḍil n Taɛrabt.
Tamdekkart	DKR	tamr ₁ r ₂ R ₃ ar ₄ t	ZRB	Di temnaḍt n (ZRB) « tamdekkart » d isem uddis, d amarḍil n Taɛrabt.
Ayrum aftatas	YRM/FTS	ar ₁ r ₂ ur ₃ ar ₄ r ₅ ar ₅ ar ₆	YSR	Di temnaḍt (YSR) « ayrum aftatas »d isem uddis .
Lembargā	BRĠ	lemr ₁ ar ₂ r ₃ a	SME.AME	Di (SME.AME) « lembargā » d isem aḥarfi d amarḍil n Taɛrabt. Aẓar yemgarad ,anamek yiwen.
Ayrum ubiduḥ	YRM/ BDḤ	ar ₁ r ₂ ur ₃ ur ₄ ir ₅ ur ₆	TFY	Di tmenadḥt (TFY) « ayrum ubiduḥ » d isem uddis .
Tamejuṭ	MJT	tamr ₁ ur ₂	ASY	Di tmenadḥt (ASY) « tamejuṭ » d isem uddis.
Rfis uneqqaru	RFS/YR	r ₁ r ₂ ir ₃ unR ₄ ar ₅ u	AMK	Di temnaḍt (AMK) « rfis uneqqaru » d isem uddis, d amarḍil seg Taɛrabt.
Afettet	FT	ar ₁ R ₂ r ₃	SME	Di temnaḍt (SME) « afettet » d isem aḥarfi .
Tarkuctn lmarqa	RKC/MRQ	tar ₁ r ₂ ur ₃ tr ₄ lr ₅ ar ₆ r ₇ a	AME	Di temnaḍt (AME) « tarkuct n lmarqa » d isem uddis . Ismawen-agi mgaraden deg uẓar, maca yezd-iten yiwen n unamek.

Ayrum irekcen Taæbbuzt Amarkuc	YRM/ RKC EBZ RKC	ar ₁ r ₂ ur ₃ ir ₄ r ₅ r ₆ en tar ₁ R ₂ ur ₃ t amar ₁ r ₂ ur ₃	TFY ASY AMK.YSR	Di temnađt (TFY) « ayrum irekcen » d isem uddis . Di tmenadı (ASY) « taæbbuzt » d isem aherfi. Ditemnađt(AMK.YSR) « amarkuc» d isem uddis . Mgaraden deg uzar maca yezdi-ten yiwen unamek.
Amarkuc n temellalin Acewwađ n temellalin	RKC/ML CWD/ML	amar ₁ r ₂ ur ₃ r ₄ tr ₅ R ₆ ar ₆ in ar ₁ R ₂ ar ₃ r ₄ tr ₅ R ₆ ar ₆ i n	TFY.AMK YSR ASY	Di temnađt (TFY.AMK.YSR) « amarkuc n temllalin » d isem uddis. Di temnađt (YSR) « acewwađ n tmellalin » d isem uddis . Ismawen-agi mgaraden deg uzar maca yezd-iten yiwen unamek.
Ayrum n yirig Ayrum n yiyed	YRM/RG YRM/YD	ar ₁ r ₂ ur ₃ r ₄ r ₅ ir ₆ ir ₇ ar ₁ r ₂ ur ₃ r ₄ r ₅ ir ₆ r ₇	TFY SMĖ	Di temnađt (TFY) « ayrum n yirig » d isem uddis . Di temnađt (SMĖ) « ayrum n yiyed » d isem uddis. Ismawen-agi yezd-iten yiwen n unamek .
Aæemmuc Aheclu Lmesfuf Abazin	EMC HCL LMSF BZN	ar ₁ R ₂ ur ₃ ar ₁ r ₂ r ₃ u r ₁ r ₂ r ₃ r ₄ ur ₄ ar ₁ ar ₂ ir ₃	TFY.ASY CRF AMK.YSR SMĖ ZRB	Di temnađt (TFY.ASY.CRF) « aæemmuc » d isem aherfi. Di temnađt (AMK.YSR) « aheclu » d isem aherfi. Di temnađt (SMĖ) « lmesfuf » d isem aherfi, d amarđiln Taerabt. Di temnađt (ZRB) « abazin » d

				isem aherfi. Ismawen-agi mgaraden deg uɓar maca yezd-iten yiwen unamek.
Abiɓar	BŞR	ar ₁ ir ₂ ar ₃	TFY.ASY. AMK.YSR SMĖ.AMĖ	Ditemnaɗt(TFY.ASY.AMK. YSR.SMĖ.AMĖ) « abiɓar » d isem aherfi.
Berkukec	KC	berr ₁ ur ₂ r ₂	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « berkukec » d isem uddis. Isemawen-agi mgaraden deg uɓar, maca yezditen yiwen n unamek.
Acewwaɗ	CWD	ar ₁ R ₂ ar ₃	TFY.AMK YSR.CRF	Di temnaɗt (TFY.AMK.YSR .CRF) « acewwaɗ » d isem aherfi.
Tarkuct	RKC	tar ₁ r ₂ ur ₃ t	ASY	Di temnaɗt (ASY) « tarkuct » d isem aherfi.
Caxcuxa	CX	r ₁ ar ₂ r ₁ ur ₂ a	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « caxcuxa » d isem aherfi d amarɗil seg tutlayt n Taerabt.
Aɗfir	DFR	ar ₁ r ₂ ir ₃	SMĖ.AMĖ	Di temnaɗt(SMĖ.AMĖ) « aɗfir » d isem aherfi. Mgaraden deg uɓar ,yiwen n unamek.
Aqeddid	QD	ar ₁ R ₂ ir ₃	TFY	Di temnaɗt (TFY) « aqeddid » d isem aherfi.
Lexliɛ	XLE	r ₁ r ₂ r ₁ ir ₃	ASY.AMK	Di temnaɗt (ASY.AMK) « lexliɛ» d isem aherfi.
Aksum mellhen	KSM/ML H	ar ₁ r ₂ ur ₃ r ₄ r ₅ en	YSR	Di temnaɗt (YSR) « aksum mellhen » d isem uddis.
Acarmuɗ	CRMH	ar ₁ ar ₂ r ₃ ur ₄	ZRB	Di tmenaɗt (ZRB) « acarmuɗ » d isem aherfi .
Tacedluɗt	CDLH	tar ₁ r ₂ r ₃ ur ₄ t	CRF.SMĖ	Di temnaɗt (CRF.SMĖ.AMĖ)

			AMɛ	« tacedluɗt » d isem aɗerfi. Xas ma mgaraden deg uɗar, maca yezd-iten yiwen n unamek.
Amahɗkuk	HK	amar ₁ r ₂ ur ₂	TFY.AMK	Di temnaɗt (TFY.AMK.YSR)
Tazimt	ZM	Tar ₁ ir ₂ t	.YSR ZRB	« amahɗkuk » d isem uddis . Di temnaɗt (ZRB) d isem aɗerfi . Mgaraden deg uɗar maca icerk- iten unamek.
Azemmur arekman	ZMR/ RKM	ar ₁ R ₂ ur ₃ ar ₄ r ₅ r ₃ ar ₆	TFY.YSR	Di temnaɗt (TFY.YSR) « azemmur arekman » d isem uddis.
azemmur n lmeɗ	ZMR/MH	ar ₁ R ₂ ur ₃ r ₄ r ₅ r ₂ r ₅ r ₆	ASY	Di temnaɗt (ASY) « azemmur n lmeɗ » d isem uddis.
azemmur n berket	ZMR/BK	ar ₁ R ₂ ur ₃ r ₄ r ₅ r ₃ r ₇ t	AMK	Di temnaɗt (AMK) « azemmur n berket » d isem uddis.
abelxux	BLX	ar ₁ r ₂ r ₃ ur ₃	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « abelxux » d isem aɗerfi.
azemmur aquran	ZMR/YR	ar ₁ R ₂ ur ₃ ar ₄ ur ₅ an	CRF	Di tmenaɗt (CRF) « azemmur aquran » d isem uddis .
ameɗur	MDR	ar ₁ r ₂ ur ₃	AMɛ	Di temnaɗt (AMɛ) « ameɗur »d isem aɗerfi. Anamek yiwen,aɗar yemgarad.
Berkukec	KC	berr ₁ ur ₁ r ₂	TFY.YSR. ZRB.CRF	Di temnaɗt(TFY.YSR.ZRB .CRF)
leic uqedduɗ	LɛC/QDH	r ₁ r ₂ ir ₃ ur ₄ R ₅ ur ₆	ASY	« berkukec » d isem uddis. Di temnaɗt (ASY) « leic uqedduɗ »d isem uddis .
abazin afuyan	BZN/FY	ar ₁ ar ₂ ir ₃ ar ₄ ur ₅ an	SMɛ.AMɛ	Di temnaɗt(SMɛ.MAɛ) « abazin afuyan »d isem uddis .

leic	L&C	$r_1 r_2 i r_3$	AMK	Di tmenaḍt (AMK) « leic » d isem aḥerfi . Ismawen-agi mgaraden deg uẓar ,maca yezd-iten yiwen unamek.
Lexfaf	XF	$L r_1 r_2 a r_2$	TFY.AMK YSR.ZRB	Di temnaḍt(TFY.AMK.YSR.ZRB) « lexfaf » d isem aḥerfi.
lesfeng̃	LSFNĠ	$r_1 r_2 r_3 r_4 r_5$	ASY.CRF SM&.AM&	Di temnaḍt(ASY.CRF.SM&.AM&) « lesfeng̃ »d isem aḥerfi d amṛdil seg tutlay n Ta&rabt. Mgaraden deg uẓar ,maca icerk-iten yiwen n unamek.
Lleft uharfil	LFT /HRL	$R_1 r_2 t u r_3 a r_4 r_2 i r_5$	TFY.AMK	Di tmenaḍt (TFY.AMK) « lleft uharfil » d isem uddis.
A&emmuc n lleft	&MC /LFT	$a r_1 R_2 u r_3 r_4 R_5 r_6 t$	ASY	Di temnaḍt (ASY) « a&emmuc n lleft » d isem uddis.
Lleft n waffar	LFT/FR	$R_1 r_2 t r_3 r_4 a R_2 a r_5$	YSR	Di temnaḍt (YSR) « lleft n waffar »d isem uddis .
Tamaqfult	QFL	$T a m a r_1 r_2 u r_3 t$	ZRB	Di temnaḍt (ZRB) « tamaqfult" D isem uddis. Ismawen-agi mxalafen deg uẓar ,maca yezd-iten yiwen n unamek.
Lleft n lebyaḍ	LFT/BYD	$R_1 r_2 t r_3 r_1 r_4 r_5 a r_6$	TFY.AMK YSR	Di temnaḍt (TFY.AMK.YSR) « lleft n lebyaḍ » d isem uddis .D amarḍil seg tutlayt n Ta&rabt.
Lleft n temyest	LFT/MYS	$R_1 r_2 t r_3 r_4 r_5 r_6 t$	ASY	Di temnaḍt (ASY) « lleft n temyest » d isem uddis.
Lleft	LFT	$R_1 r_2 t$	SM&.AM&	Di tmenaḍt (SM&AM&) « lleft » d isem aḥerfi. D amarḍil n

				Taɛrabt. Yezd-iten yiwen unamek.
Laymud	YMD	Lr ₁ r ₂ ur ₃	TFY.AMK	Di temnaḍt (TFY.AMK) «laymud » d isem aḥerfi.
Aɛemmuc n ibawen	EMC/BW	ar ₁ R ₂ ur ₃ r ₄ ir ₅ ar ₆ en	ASY	Di temnaḍt (ASY) « aɛemmuc n ibawen » d isem uddis .
Tamaqfult n ibawen	QFL/BW	tar ₁ ar ₂ r ₃ ur ₄ tir ₅ ar ₆ e n	ZRB.AMɛ	Di temnaḍt (ZRB.AMɛ) « tamaqfult ibawen »d isem uddis .
Ibawen n usefruri	BW/FR	ir ₁ ar ₂ enr ₃ usr ₄ r ₅ ur ₆ i	YSR	Di temnaḍt (YSR) « ibawen n usefruri » d isem uddis .
Seksu n tfejyal	SK/FJYL	r ₁ r ₂ r ₁ ur ₃ tr ₄ r ₅ r ₆ ar ₇	CRF	Di temnaḍt (CRF) « seksu n tfejyal » d isem uddis .
Lmesfuf ibawen	MSF/BW	lr ₁ r ₂ r ₃ ur ₄ ir ₅ ar ₆ en	SMɛ	Di tmenadḍt (SMɛ) « lmesfuf ibawen » d isem uddis d amarḍil n Taɛrabt. Ismawen-agi mgaraden deg uẓar,maca icerk-iten yiwen unamek.
Seksu n ubelluḍ	SK / BLD	r ₁ r ₂ r ₁ ur ₃ ur ₄ r ₅ ur ₆	TFY.ASY. AMK	Di temnaḍt(TFY.ASY.AMK) « seksu n ubelluḍ » d isem uddis,d amarḍil n Taɛrabt.
Seksu n uflus	SK / FLS	r ₁ r ₂ r ₁ r ₃ ur ₄ r ₅ ur ₆	YSR	Di tmenadḍt (YSR) « seksu n uflus » d isem uddis . Mgaraden deg uẓar,maca yezd- iten unamek.
tamḥemmezt	ZM	tar ₁ r ₂ R ₁ r ₃ t	TFY.AMK YSR.ZRB CRF SMɛ.AMɛ	Di temnaḍt(TFY.AMK.YSR ZRB.CRF)« tamḥemmezt »d isem uddis d amarḍil n Taɛrabt. Di temnaḍt(ŠMɛ.AMɛ) « abazin areqqaq » d isem uddis Aẓar yemgarad,anamek yiwen.
Abazin areqqaq	BZN/RQ	ar ₁ ar ₂ ir ₃ ar ₄ R ₅ t		

Tabazint	BZN	tar ₁ ar ₂ ir ₃ t	TFY.AMK YSR	Di temnaɗt (TFY.AMK.YSR) « tabazint » d isem aherfi.
Lheswa	LHSW	r ₁ r ₂ r ₃ r ₄ a	ASY	Di temnaɗt (ASY) « lheswa » d isem aherfi .
tahlult	HL	tar ₁ r ₂ ur ₃ t	YSR	Di tmenaɗt (YSR) « tahlult » d isem aherfi.
taemmuct	EMC	tar ₁ R ₂ ur ₃ t	ZRB	Di temnaɗt(ZRB) « taemmuct »d isem aherfi. Mgaraden deg uɓar,maca icerk- iten unamek.
Taɣabunt	ŠBN	tar ₁ ar ₂ ur ₃ t	TFY.ASY. AMK.YSR	D itemnaɗt(TFY.ASY.AMK. YSR) « taɣabunt » d isem aherfi d amarɗil n Taerabt.
Leḥsida	ḤSD	r ₁ r ₂ r ₃ ir ₄ a	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « leḥsida » d isem aherfi d amarɗil n Taerabt. Mgaraden deg uɓar yezditen unamek .
Tamtunt	MTN	tar ₁ r ₂ ur ₃ t	TFY.ASY AMK.YSR	Di temnaɗt(TFY.ASY.AMK. YSR) « tamtunt » d isem aherfi.
Tameɗluet	DLÉ	tamr ₁ r ₂ ur ₃ t	ZRB.CRF. SMÉ.AMÉ	Ditemnaɗt(ZRB.CRF.SMÉ. AMÉ) « tameɗluet » d isem uddis d amarɗil n Taerabt. Yezditen unamek ,aɓar yemxallaf.
Taḥelwiɗt	LWD	tar ₁ r ₂ r ₃ ir ₄ t	TFY.AMK YSR	Di temnaɗt (TFY.AMK.YSR) « taḥelwiɗt » d isem aherfi.
Aɗemin	DMN	ar ₁ r ₂ ir ₃	CRF.SMÉ. AMÉ	Di temnaɗt (CRF.SMÉ.AMÉ) « aɗemin » d isem aherfi. Ismawen-agi icerk-iten yiwen n unamek.
Taḥarcawt	ḤRCW	tar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ t	TFY.AMK	Di temnaɗt(TFY.AMK) « taḥarcawt »disem aherfi.

Tacaεcaet	Cε	tar ₁ ar ₂ r ₁ ar ₂ t	ASY	Di temnaɗt (ASY) « tacaεcaet » d isem uddis.
agarcacal	GRCL	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄	YSR	Di temnaɗt (YSR) « agarcacal » d isem aɗerfi.
tabarbuct	BRC	tar ₁ ar ₂ r ₁ ur ₃ t	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « tabarbuct » d isem aɗerfi.
lfetla	FTL	r ₁ r ₂ r ₃ r ₄ a	CRF	Di temnaɗt (CRF) « lfetla » d isem aɗerfi . Ismawen-agi yezd-iten yiwen n unamek ,aɗar yemgarad.
Timllalin tizuranin	ML/ZR	tir ₁ R ₂ ar ₂ intir ₃ ur ₄ ar ₅ i n	TFY.AMK	Di temnaɗt(TFY .AMK) « timellalin tizuranin » d isem uddis.
Timcewcin	CW	timr ₁ r ₂ r ₃ in	ASY.YSR	Ditemnaɗt(ASY.YSR) « timcewcin » d isem uddis.
Timellalin n lmaqli	ML/MQL	tir ₁ R ₂ ar ₂ inr ₃ r ₂ r ₁ ar ₄ r ₂ i	ZRB.SME	Di temnaɗt(ZRB.SME) « timellalin n lmaqli » d isem uddis d amardil seg tutlayt n Taerabt.
Tabayrirt	BYR	tar ₁ ar ₂ r ₃ ir ₃ t	CRF	Di temnaɗt (CRF) « tabayrirt » d isem aɗerfi d amardil n Taerabt.
Timellalin n zzit	ML/ZT	tir ₁ R ₂ ar ₂ inr ₃ R ₄ it	AME	Di temnaɗt (AME) « timllalin n zzit » d isem uddis,amardil n Taerabt . Ismawen-agi mgaraden deg uɗar,maca yezd-iten yiwen n unamek.
Timellalin tieeqqayin	ML/εQ	tir ₁ R ₂ ar ₂ intir ₃ R ₄ ar ₅ i n	TFY.AMK .YSR	Di temnaɗt(TFY.AMK.YSR) « timellalin tieeqqayin » d isem uddis.
Timellalin	ML/BEL		ASY	Di temnaɗt (ASY) « timellalin

tibeelalacin Timellalin tiblulez Timllalin tizumbectin Timellalin tuftiyin	ML/BLZ ML/ZMB ML/FTY	tir ₁ R ₂ ar ₂ intir ₃ r ₄ r ₂ ar ₂ ar ₅ ⁿ tir ₁ R ₂ ar ₂ in tir ₃ r ₂ ur ₂ er ₄ tir ₁ R ₂ ar ₂ intir ₃ ur ₄ r ₅ r ₆ tin tir ₁ R ₂ ar ₂ intur ₃ r ₄ ir ₅ in	ZRB CRF SME.AME	tibeelalacin » d isem uddis . Di temnađt (ZRB) « timellalin tiblulez » d isem uddis. Di temnađt (CRF) « timellalin tizumbectin » d isem uddis. Di temnađt (SME.AME) « timellalin tuftiyin » d isem uddis . Mgaraden deg użar ,yezd-iten yiwen unamek.
Tirekkimt timegzart Afdır uqessul	RKM GZR FDR/QL	tir ₁ R ₂ ir ₃ t timr ₁ r ₂ r ₃ t ar ₁ r ₂ ir ₃ ur ₄ R ₅ ur ₆	TFY.ASY AMK.YSR ZRB CRF.SME. AME	Di temnađt(TFY.ASY.AMK. YSR) « tirekkimt » d isem ađerfi. Di temnađt(ZRB) « timegzert » d isem uddis, d amarđil seg tutlayt n Taerabt. Di temnađt (CRF(SME.AME)) « afdır uqessul » d isem uddis . Yezd-iten yiwen n unamaek ,ażar yemgarad.
Tiyrifin wugu Tiyrifin timeettbin Tiyrifin Tibuejajin	YRF/G YRF/ETB YRF EJN	tir ₁ r ₂ r ₃ inr ₄ r ₅ r ₆ u tir ₁ r ₂ ir ₃ intir ₄ r ₅ R ₆ r ₇ in tir ₁ r ₂ ir ₃ in tibur ₁ r ₂ ar ₂ in	TFY.ZRB ASY.AMK YSR CRF SME.AME	Di temnađt (TFY.ZRB) « tiyrifin n wugu » d isem uddis. . Di temnađt (ASY.AMK.YSR) « tiyrifin timeettbin » d isem uddis . Di temnađt (CRF) « tiyrifin » d isem ađerfi. Ditemnađt(SME.AMK) « tibuejajin » d isem uddis d amarđil n Taerabt. Mgaraden deg użar ,icerk-iten unamek.

Tiyrifin n warway	YRF/RWY	tir ₁ r ₂ ir ₃ inr ₄ r ₅ ar ₂ r ₅ ar ₆	TFY	Di temnaḍt (TFY) « tiyrifin n warway » d isem uddis.
Tiyrifin	YRF	tir ₁ r ₂ ir ₃ in	ASY	Di tmemnaḍt(ASY) « tiyrifin » d isem aḥerfi.
Tiyrifin n waman	YRF/MN	tir ₁ r ₂ ir ₃ inr ₄ r ₅ ar ₆ ar ₇	AMK	Di temnaḍt (AMK) « tiyrifin n waman » d isem uddis .
Tiyrifin tiḥlalayin	YRF/HL	tir ₁ r ₂ ir ₃ intir ₄ r ₅ ar ₅ ar ₆ in	YSR	Di temnaḍt (YSR) « tiyrifin tiḥlalayin » d isem uddis. Yezd-iten unamek ,magaraden deg uẓar.
Taṣfurut	ŞFR	tar ₁ r ₂ ur ₃ ut	TFY.YSR	Di temnaḍt (TFY.YSR) « taṣfurut » d isem aḥerfi.
Aæemmuc n lubyan	EMC/LBY	ar ₁ R ₂ ur ₃ r ₄ r ₅ ur ₆ r ₇ ar ₈	ASY	Di temnaḍt (ASY) « aæemmuc n lubyan »d isem uddis
lubya n seksut	LBY/SK	r ₁ ur ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ r ₆ r ₅ ut	AMK	Di temnaḍt (AMK) « lubya n seksut » d isem uddis .D amarḍil n Taerabt.
Tamaqfult n lubya	QFL/LBY	tamar ₁ r ₂ ur ₃ tr ₄ r ₃ ur ₅ r ₆ a	ZRB.CRF	Di temnaḍt (ZRB.CRF) « tamaqfult n lubya » d isem uddis d amarḍil n Taerabt
Amaqful	QFL	amar ₁ r ₂ ur ₃	AME	Di temnaḍt (AME) « amaqful » d isem uddis d amarḍil n Taerabt. Anamek yiwen ,aẓar yemgarad.
Timcewcin	CW	Timr ₁ r ₂ r ₁ in	TFY.AMK	Di temnaḍt (TFY.AMK) « timcewcin » d isem uddis.
taḥbult n tmellalin	HBL/ML	tar ₁ r ₂ ur ₃ tr ₄ tr ₅ R ₆ ar ₆ n	ASY.ZRB CRF.SME AME	Ditemnaḍt(ASY.ZRB.CRF SME.AME) « taḥbult n tmellalin » d isem uddis.
taxfaft	XF	tar ₁ r ₂ ar ₂ t	YSR	Di temnaḍt (YSR) « taxfaft » d isem aḥerfi. Mgaraden deg uẓar ,yezd-iten

				unamek.
Iɣbuben	HB	$ir_1r_2ur_2en$	TFY.ZRB	Di temnaɗt (TFY.ZRB) « iɣbuben » d isem aɣerfi.
Iniymen	NYM	$ir_1ir_2r_3en$	ASY.CRF	Di temnaɗt (ASY.CRF) « iniymen » d isem aɣerfi.
tazart	ZR	tar_1ar_2t	AMK.YSR SME.AME	Ditemnaɗt(AMK.YSR.SME.A ME) « tazart » d isem aɣerfi. Mgaraden deg uɣar ,yecerk-iten yiwen n unamek.
Abiduɣ	BDH	$ar_1ir_2ur_3$	TFY.AMK YSR.CRF	Di temnaɗt(TFY.AMK.YSR CRF)« abiduɣ d isem aɣerfi.
Akaşrun	KŞRN	$ar_1ar_2r_3ur_4$	ASY.SME. AME	Di temnaɗt (ASY.SME.AME) « akaşrun » d isem aɣerfi d amarɗil n Tefrensist.
Ibiji	BJ	ir_1ir_2i	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « ibiji » d isem aɣerfi. Ismawen-agi mgaraden deg uɣar maca, yezdi-ten n unamek.

Abuseqqi	SQ	abur ₁ r ₂ R ₃ i	TFY	Di temnaɖt (TFY) « abuseqqi » d isem uddis.
abuyeddu	D	abur ₁ R ₂ u	ASY	Di temnaɖt (ASY) « abuyeddu » d isem uddis.
asex ^w an	SXN	ar ₁ r ₂ ar ₃	AMK	Di temnaɖt (AMK) « asex ^w an » d isem aɥerfi, d amarɖil n Taerabt.
Abiduɥ n useqqi	BDH/SQ	ar ₁ ur ₂ ur ₃ r ₄ ur ₅ R ₆ i	YSR	Di temnaɖt (YSR) « abiduɥ n useqqi » d isem uddis.
abudree	DRE	abur ₁ r ₂ r ₃	ZRB	Di temnaɖt (ZRB) « abudree » d isem uddis.
taɖebbaxt	DBX	tar ₁ R ₂ ar ₃ t	CRF	Di temnaɖt (CRF) « taɖebbaxt » d isem aɥerfi, d amarɖil n tutlayt n Taerabt.
Akaşrun n useqqi	KŞRN/SQ	ar ₁ ar ₂ r ₃ ur ₄ r ₅ ur ₆ R ₇ i	AME	Di temnaɖt (AME) « akaşrun n useqqi » d isem uddis, d amarɖil n Tefrensist. Ismawen-agi mgaraden deg uẓar maca, sean yiwen n unamek
Acabcaq	CBQ	ar ₁ r ₂ r ₃ r ₄	TFY.CRF	Di temnaɖt (TFY.CRF) « acabcaq » d isem aɥerfi.
Abaqraq	BQRĠ	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄	ASY.AMK	Di temnaɖt (ASY . AMK) « abaqraq » d isem aɥerfi, d amarɖil n Taerabt.
Şdel	ŞDL	r ₁ r ₂ r ₃	YSR	Di temnaɖt (YSR) « şdel » d isem aɥerfi.
Abriq	BRQ	ar ₁ r ₂ ir ₃	ZRB.AME	Di temnaɖt (ZRB . AME) « abriq » d isem aɥerfi .
Lkar	LKR	r ₁ r ₂ ar ₃	SME	Di temnaɖt (SME) « lkar » d isem aɥerfi. Mgaraden deg uẓar maca icerk-iten yiwen n unamek.

Acemux	CMX	$ar_1r_2ur_3$	TFY.AMY YSR.AMḔ. SMḔ	Di temnaḍt (TFY. AMK .YSR AMḔ.SMḔ) « acemux » d isem aḥerfi.
agdur	GDR	$ar_1r_2ur_3$	ASY	Di temnaḍt (ASY) « agdur » d isem aḥerfi.
ayeddid	YD	$ar_1R_2ir_3$	ZRB.CRF	Di temnaḍt (ZRB.CRF) « ayeddid » d isem aḥerfi. Ismawen-agi mxalafen deg uẓar ,yezd-iten yiwen n unamek.
Aḍellae	ḐLE	$ar_1R_2ar_3$	TFY.ASY AMK.YSR CRF. AMḔ	Di temnaḍt (TFY.ASY.AMK YSR.CRF.AMḔ) « aḍellae » d isem aḥerfi.
Acarae	CRE	$ar_1ar_2ar_3$	ZRB	Di temnaḍt (ZRB) « acarae » d isem aḥerfi d amarḍil n Taerabt
Acwir	CWR	$ar_1r_2ir_3$	SMḔ	Di temnaḍt (SMḔ) « acwir » d isem aḥerfi . Yezd-iten unamek,mgaraden deg uẓar.
Afaraḥ imseraḥ	FRḤ/SRḤ	$ar_1ar_2ar_3ir_4r_5r_6ar_7$	TFY.AMK	Di temnaḍt (TFY.AMK) « afaraḥ imseraḥ » d isem uddis d amarḍil n Taerabt.
Bufraḥ	FRH	$bur_1r_2ar_3$	ASY.CRF. AMḔ	Di temnaḍt (ASY.CRF.AMḔ) « bufraḥ » d isem uddis, d amarḍil n Taerabt.
Aḍajin	ḐJN	ar_1ar_2in	YSR.SMḔ	Di temnaḍt (YSR.SMḔ) « aḍajin » d isem aḥerfi ,d amarḍil n Taerabt.
Imeski	MSK	$ir_1r_2r_3i$	ZRB	Di temnaḍt (ZRB) « imeski » d isem aḥerfi. Ismawen-agi mgaraden deg uẓar maca ,yezd-iten unamek.
Afaraḥ n	FRḤ/LḤṢB	$ar_1ar_2ar_3r_4r_5r_6r_7r_8a$	TFY.AMK	Di temnaḍt (TFY.AMK)

lḥeṣba				« afarah n lḥeṣba » d isem uddis d amarḍil n Taerabt.
Buḥraḥ n temtunt	FRḤ/MTN	bur ₁ r ₂ ar ₃ r ₄ tr ₅ r ₆ r ₇ ur ₈ t	ASY	Di temnaḍt (ASY) « buḥraḥ n temtunt » d isem uddis .
Aḍajin n rḡem	ḌJN/RQM	ar ₁ ar ₂ ir ₃ r ₃ r ₄ r ₅ r ₆	YSR	Di temnaḍt (YSR) « aḍajin n rḡem » d isem uddis.D amarḍil n Taerabt.
Imeskin n tmeḍluet	MSK/MḌḂ	ir ₁ r ₂ r ₃ ir ₄ r ₅ tr ₁ r ₆ r ₇ ur ₈ t	ZRB	Di temnaḍt (ZRB) « imeski n tmeḍluet » d isem uddis .
Buḥraḥ	FRḤ		CRF	Di temnaḍt (CRF) « buḥraḥ » d isem uddis ,d amarḍil n Taerabt.
Buḥraḥ n tmeḍluet	FRḤ/MḌḂ	bur ₁ r ₂ ar ₃ bur ₁ r ₂ ar ₃ r ₄ tr ₅ r ₆ ur ₇ t	SME.AME	Di temnaḍt (SME.AME) « buḥraḥ n tmeḍluet » d isem uddis d amarḍil n Taerabt . Ismawen-agi mgaraden deg uẓar maca ,yezid-iten unamek.
Akaṣrun	KṢRN	ar ₁ ar ₂ r ₃ ur ₄	TFY.YSR	Di temnaḍt (TFY.YSR) « akaṣrun » d isem aḥerfi, d amarḍil n Tefrensist.
Lmaqli	LMQL	r ₁ r ₂ ar ₃ r ₄ i	ASY.AMK ZRB.CRF SME.AME	Di temnaḍt(ASY.AMK.ZRB CRF.SME.AME) « lmaqli » d isem aḥerfi, d amarḍil n Taerabt Ismawen-agi mgaraden deg uẓar maca,yezd-iten yiwen n unamek.
Aricu	RC	ar ₁ ir ₂ u	TFY.ZRB	Di temnaḍt (TFY.ZRB) « aricu » d isem aḥerfi.
afurnu n lgaz	FRN/LGZ	ar ₁ ur ₂ r ₃ ur ₄ r ₅ r ₆ ar ₇	ASY.AMK	Di temnaḍt (ASY.AMK) « afurnu n lgaz » d isem uddis d amarḍil n Tlatinit.
afurnu	FRN	ar ₁ ur ₂ r ₃ u	YSR.CRF	Di temnaḍt (YSR.CRF) « afurnu » d isem aḥerfi, d amarḍil n Tlatinit.

lgaz	LGZ	$r_1 r_2 a r_3$	SME.AME	Di temnaɗt (SME.AME) « lgaz » d isem aherfi ,d amarɗil n Taerabt Mgaraden deg uɗar maca,yezd- iten unamek.
Ay ^w erraf	YRF	$a r_1 R_2 a r_3$	TFY.AMK YSR.ZRB	Di temnaɗt(TFY.AMK.YSR ZRB) « ay ^w erraf » d isem aherfi.
iflu	FLW	$i r_1 r_2 u$	ASY .CRF	Di temnaɗt (ASY.CRF) « iflu » d isem aherfi.
ayenɓa	YNG	$a r_1 r_2 r_3 a$	SME.AME	Di temnaɗt (SME.AME) « ay ^w enɓa » d isem aherfi. Mgaraden deg uɗar maca, yezd- iten unamek.
Ayeyyaz	YYZ	$a r_1 R_2 a r_3$	TFY.ASY AMK.YSR CRF	Di temnaɗt (TFY.ASY.AMK. YSR.CRF) « ayeyyaz » d isem aherfi.
amahraz	HRZ	$a m a r_1 r_2 a r_3$	ZRB.SME. AME	Di temnaɗt (ZRB.SME.AME) « amahraz » d isem uddis, d amarɗil n Taerabt. Mgaraden deg uɗar maca,yezd- iten unamek.
Ayarbal n berkukec	YRBL/KC	$a r_1 a r_2 r_3 a r_4 r_5 b e r r_6 r_7 u r_7$ r_8	TFY.CRF AMK. AME	Di temnaɗt (TFY.CRF.AMK. AME) « ayarbal n berkukec /n berkukes» d isem uddis, d amarɗil n Taerabt.
Ayarbal n leic	YRBL/LC	$a r_1 a r_2 r_3 a r_4 r_5 r_4 r_6 i r_7$	ASY.YSR	Di temnaɗt (ASY.YSR) « ayarbal n leic » d isem uddis, d amarɗiln Taerabt.
Ayarbal imcercer	YRBL/CR	$a r_1 a r_2 r_3 a r_4 i m r_5 r_6 r_5$ r_6	SME	Di temnaɗt (SME) « ayarbal imcercer » d isem uddis, d amarɗil n Taerabt. Mgaraden deg uɗar maca,yezd-

				iten unamek.
Ayarbal n uqeccar	YRBI/QCR	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ ur ₆ r ₇ a r ₈	TFY.AMK YSR.SME AME	Di temnaḍt (TFY.AMK.YSR. SME.AME) « ayarbal n uqeccar » d isem uddis, d amarḍil n Taerabt.
Ayarbal n truži	YRBL/RZ	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ r ₆ r ₇ ur ₈ i	ASY.ZRB CRF	Di temnaḍt (ASY.ZRB.CRF) « ayarbal n truži » d isem uddis, d amarḍil n Taerabt . Mgaraden deg uẓar maca ,anamek d yiwen.
ayarbal n unaḥbus	YRBL/HBS	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ ur ₆ ar ₇ r ₈ ur ₉	TFY	Di temnaḍt (TFY) « ayarbal n unaḥbus » d isem uddis d amarḍil Taerabt.
ayarbal n tuṭfa	YRBL/TF	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ tur ₆ r ₇ a	ASY.ZRB	Di temnaḍt (ASY.ZRB) « ayarbal n tuṭfa » d isem uddis, d amarḍil Taerabt.
ayarbal n unarfud	YRBL/RFD	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ ur ₆ ar ₇ r ₈ ur ₉	AMK	Di temnaḍt (AMK) « ayarbal n unarfud » d isem uddis d amarḍil Taerabt.
ayarbal n ueiwed	YRBL/εWD	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ ur ₆ ir ₇ r ₈	CRF	Di temnaḍt (CRF) « ayarbal n ueiwed » d isem uddis d amarḍil Taerabt.
ayarbal n uşuku	YRBL/ŞK	ar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ r ₅ ur ₆ ur ₇ u	SME.AME	Di temnaḍt (SME.AME) « ayarbal n uşuku » d isem uddis .D amarḍil n Taerabt. Mgaraden deg uẓar ,yezd-iten unamek.
Aqeṭṭar n zzit	QṬR/ZT	ar ₁ R ₂ ar ₃ r ₄ R ₅ ir ₆	TFY	Di temnaḍt (TFY) « aqeṭṭar n zzit » d isem uddis, d amarḍil nTaerabt.
Aseksut n zzit	SK/ZT	ar ₁ r ₂ r ₁ ur ₃ r ₄ R ₅ ir ₆	ASY.YSR SME.AME	Di temnaḍt(ASY.YSR.SME AME) « aseksut n zzit » d isem uddis .

Aseksut ameqqran tazizdagt taqefact	SK/MQR ZDG QFC	ar ₁ r ₂ r ₁ ur ₃ ar ₄ R ₅ r ₆ ar ₇ tar ₁ ir ₂ r ₃ r ₄ t tar ₁ r ₂ ar ₃ t	AMK ZRB CRF	Di temnađt (AMK) « aseksut ameqqran » d isem uddis. Di temnađt (ZRB) « tazizdagt » d isem ađerfi. Di temnađt (CRF) « taqefact » d isem ađerfi. Azar yemgarad, amamek yiwen.
Isili ajarika/aılul tibettit abidun abelyun	SLY JRK/TL BT BDN BLYN	ir ₁ ir ₂ i ar ₁ ar ₂ ir ₃ ar ₄ /ar ₁ ir ₂ ur ₂ tir ₁ R ₂ i ar ₁ ir ₂ ur ₃ ar ₁ r ₂ r ₃ ur ₄	TFY ASY.YSR AMK ZRB.CRF SMƏ AMƏ	Di temnađt (TFY) « isili » d isem ađerfi. Di temnađt (ASY.YSR) « ajarika » d isem ađerfi. Di temnađt (AMK) « tibettit » d isem ađerfi. Di temnađt (ZRB.CRF.SMƏ) « abidun » d isem ađerfi. Di temnađt (AMƏ) « abelyun » d isem ađerfi. Azar yemgarad,anamek yiwen.
Leyda tadimt asenkebi	LYD DM KB	r ₁ r ₂ r ₃ a tar ₁ ir ₂ t asnr ₁ r ₂ i	TFY.YSR ASY.ZRB CRF.SMƏ AMƏ AMK	Di temnađt (TFY.YSR) « leyda » d isem ađerfi, d amarđil n Taerabt. Di temnađt (ASY.ZRB.CRF SMƏ.AMƏ) « tadimt » d isem ađerfi. Di temnađ (AMK) « asenkebi » d isem uddis. Anamek yiwen, azar yemxallaf.
Lbuc Tabuqalt	LBC BQL	r ₁ r ₂ ur ₃ tar ₁ ur ₂ ar ₃ t	TFY.ASY YSR AMK.ZRB	Di temnađt (TFY.ASY.YSR) « lbuc » d isem ađerfi. Di temnađt (AMK.ZRB) « tabuqalt » d isem ađerfi d amarđil n Taerabt.

				Azar yemgarad, anamek yiwen.
Lembuđ	LMBĐ	$r_1 r_2 r_3 u r_4$	TFY.ASY AMK.YSR	Di temnađt (TFY.ASY.AMK. YSR)« lembuđ » d isem aherfi.
Izir	ZR	$i r_1 i r_2$	CRF	Di temnađt (CRF) « izir » d isem aherfi.
Inifif	NF	$i r_1 i r_2 i r_2$	SME.AME	Di temnađt (SME.AME) « inifif » d isem aherfi. Mgaraden deg użar , anamek yezd-iten.
Taħellabt	HLB	$t a r_1 R_2 a r_3 t$	TFY.AMK YSR.ZRB	Di temnađt (TFY.AMK.YSR ZRB) « taħellabt » d isem aherfi.
Tasebbalt	SBL	$t a r_1 R_2 a r_3 t$	ASY	Di temnađt (ASY) « tasebbalt » d isem aherfi.
Ayeddid	YD	$a r_1 R_2 i r_3$	CRF	Di temnađt (CRF) « ayeddid » d isem aherfi.
Acemux	CMX	$a r_1 r_2 u r_3$	SME	Di temnađt(SME) « acemux » d isem aherfi. Mgaraden deg uża macar, icerk- iten unamek.
Tabaqit	BQ	$t a r_1 a r_2 i t$	TFY.ASY AMK.YSR	Di temnađt(TFY.ASY.AMK. YSR) « tabaqit » d isem aherfi .
tarbut	RB	$t a r_1 r_2 u t$	ZRB.CRF	Di temnađt (ZRB.CRF) « tarbut » d isem aherfi.
lğefna	LĞFN	$r_1 r_2 r_3 r_4 a$	SME.AME	Di temnađt (SME.AME) « lğefna » d isem aherfi. Ażar yemgarad, anamek yiwen.
Treħħalit	RHL	$t a r_1 r_2 a r_3 i t$	TFY.AMK .YSR.SME	Di temnađt (TFY.AMK.YSR. SME) « tareħħalit » d isem aherfi, d amardil n tutlayt Taerabt.
Tabaqit n wučči	BQ/Č	$t a r_1 a r_2 i t r_3 r_4 u R_5 i$	ASY	Di temnađt (ASY) « tabaqit n wučči » d isem uddis.

Tarbut n wučči	RB/Č	tar ₁ r ₂ utr ₃ r ₄ uR ₅ i	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « tarbut n wučči » d isem uddis.
Taɥeddit	HD	tar ₁ R ₂ it	CRF	D i temnaɗt (CRF) « taɥddit » d isem aɥerfi.
Lğefna n wučči	LĞFN/Č	r ₁ r ₂ r ₃ r ₄ ar ₅ r ₆ ur ₇ i	AMĚ	Di temnaɗt (AMĚ) « lğefna n wučči » d isem uddis. Mgaraden deg uɓar, yezd-iten unamek.
Talumt	LM	tar ₁ ur ₂ t	AMK.YSR	Di temnaɗt(AMK.YSR) « talumt » d isem aɥerfi.
tayarbalt	YRBL	tar ₁ ar ₂ r ₃ ar ₄ t	ASY.ZRB CRF.SME	Di temnaɗt (ASY.ZRB.CRF. SME) « tayarbalt » d isem aɥerfi d amarɗil n tutlayt Taɣrabt. Mgaraden deg uɓar maca ,yezd- iten unamek.
Taxsayt	XṢY	tar ₁ r ₂ ar ₃ t	TFY.AMK .YSR	Di temnaɗt (TFY.AMK .YSR) « taxsayt » d isem aɥerfi.
Tax ^w cact	XC	tar ₁ r ₂ ar ₃ t	ASY	Di temnaɗt (ASY) « tax ^w cact » d isem aɥerfi.
tagcult	GCL	tar ₁ r ₂ ur ₃ t	ZRB	Di temnaɗt (ZRB) « tagcult » d isem aɥerfi.
tafaqluct	FQLC	tar ₁ ar ₂ r ₃ ur ₄ t	CRF.SME. AMĚ	Di temnaɗt (CRF.SME.AMĚ) « tafaqluct » d isem uddis . Mgaraden deg uɓar maca,anamek yiwen.
Tacemuxt n uqeddid	CMX/QD	tar ₁ r ₂ ur ₃ tr ₄ ur ₅ R ₆ ir ₇	TFY	Di temnaɗt (TFY) « tacemuxt n uqeddid » d isem uddis.
Tugi	G	tur ₁ i	ASY	Di temnaɗt (ASY) « tugi » d isem aɥerfi.
Taqbuct n uqeddid	QBC/QD	tar ₁ r ₂ ur ₃ tr ₄ ur ₅ R ₆ ir ₇	AMK	Di temnaɗt (AMK) « taqbuct n uqeddid » d isem uddis.
Taɥellabt	HLB	tar ₁ R ₂ ar ₃ t	YSR	Di temnaɗt (YSR) « taɥellabt » d isem aɥerfi.

Ayeddid n ucermuɥ Tacuyt Thellabt n ucermuɥ Tacemuxt n ucermuɥ	YD/CRM H CY HLB/CR MH CMX/CR MH	ar ₁ R ₂ ir ₃ r ₄ ur ₅ r ₆ r ₇ ur ₈ tar ₁ ur ₂ t tar ₁ R ₂ ar ₃ tr ₄ ur ₅ ar ₆ r ₇ ur ₈ tar ₁ r ₂ ur ₃ tr ₄ ur ₅ r ₆ r ₇ ur ₈	ZRB CRF AMɛ SMɛ	Di temnaɗt (ZRB) « ayeddid n ucermuɥ » d isem uddis. Di temnaɗt (CRF) « tacuyt » d isem aɥerfi. Di temnaɗt (AMɛ) « taɥellabt n ucermuɥ » d isem uddis, d amarɗil n tutlayt n Taerabt. Di temnaɗt (SMɛ) « tacemuxt n ucarmuɥ » d isem uddis . Mgaraden deg uɓar maca , anamek yiwen.
Taqessult taqedduɥt takeckuct taqedrit	QSL QDH KC QDR	tar ₁ R ₂ ur ₃ t tar ₁ R ₂ ur ₃ t tar ₁ r ₂ r ₂ r ₂ ut tar ₁ r ₂ r ₃ it	TFY.AMK ASY.YSR ZRB.CRF AMɛ SMɛ	Di temnaɗt (TFY.AMK) « taqessult » d isem aɥerfi. Di temnaɗt (ASY.YSR.ZRB. CRF) « taqedduɥt » d isem aɥerfi. Di temnaɗt (AMɛ) « takeckuct » d isem uddis. Di temnaɗt (SMɛ) « taqedrit » d isem aɥerfi . Aɓar yemxallaf maca, anamek yiwen.
Taqezdirt tasubirt	QZDR SBR	tar ₁ r ₂ r ₃ ir ₄ t tar ₁ ur ₂ ir ₃ t	TFY.ASY. YSR.ZRB CRF SMɛ.AMɛ	Di temnaɗt (TFY.ASY.YSR. ZRB.CRF) « taqezdirt » d isem aɥerfi. Di temnaɗt (SMɛ.AMɛ) « tasubirt » d isem aɥerfi, d amarɗil Tafrensist. Aɓar yemgarad , anamek yiwen.
Timeyreft tiflut	YRF FLW	tir ₁ ar ₂ r ₃ r ₄ t tir ₁ r ₂ ut	TFY.AMK YSR ASY.CRF	Di temnaɗt (TFY.AMK.YSR) « timeyreft » d isem aɥerfi. Di temnaɗt (ASY.CRF)

tijyelt	JYL	tir ₁ r ₂ r ₃ t	CRF	« tiftut » d isem aherfi. Di temnađt (CRF) « tijyelt » d isem aherfi.
tayengawt	YNGW	tar ₁ r ₂ r ₃ ar ₄ t	SME.AME	Di temnađt (SME.AME) « tayengawt » d isem aherfi. Azar yemxallaf, anamek yiwen.
Sata	ST	r ₁ ar ₂ a	TFY.YSR	Di temnađt (TFY.YSR) « sata » d isem aherfi.
Aneşfi	NŞF	ar ₁ r ₂ r ₃ i	ASY	Di temnađt (ASY) « aneşfi » d isem aherfi, d amarđil n tutlayt Taerabt.
Rabea	RBE	r ₁ ar ₂ r ₃ a	AMK. AME	Di temnađt (AMK.AME) « rabea » d isem aherfi, d amarđil n tutlayt Taerabt.
lğelba	LGLB	r ₁ r ₂ r ₃ r ₄ a	CRF	Di temnađt (CRF) « lğelba » d isem aherfi.
amud	MD	ar ₁ ur ₂	SME	Di temnađt (SME) « amud » d isem aherfi. Mgaraden deg uzar , anamek icerk-iten.

Tagrayt

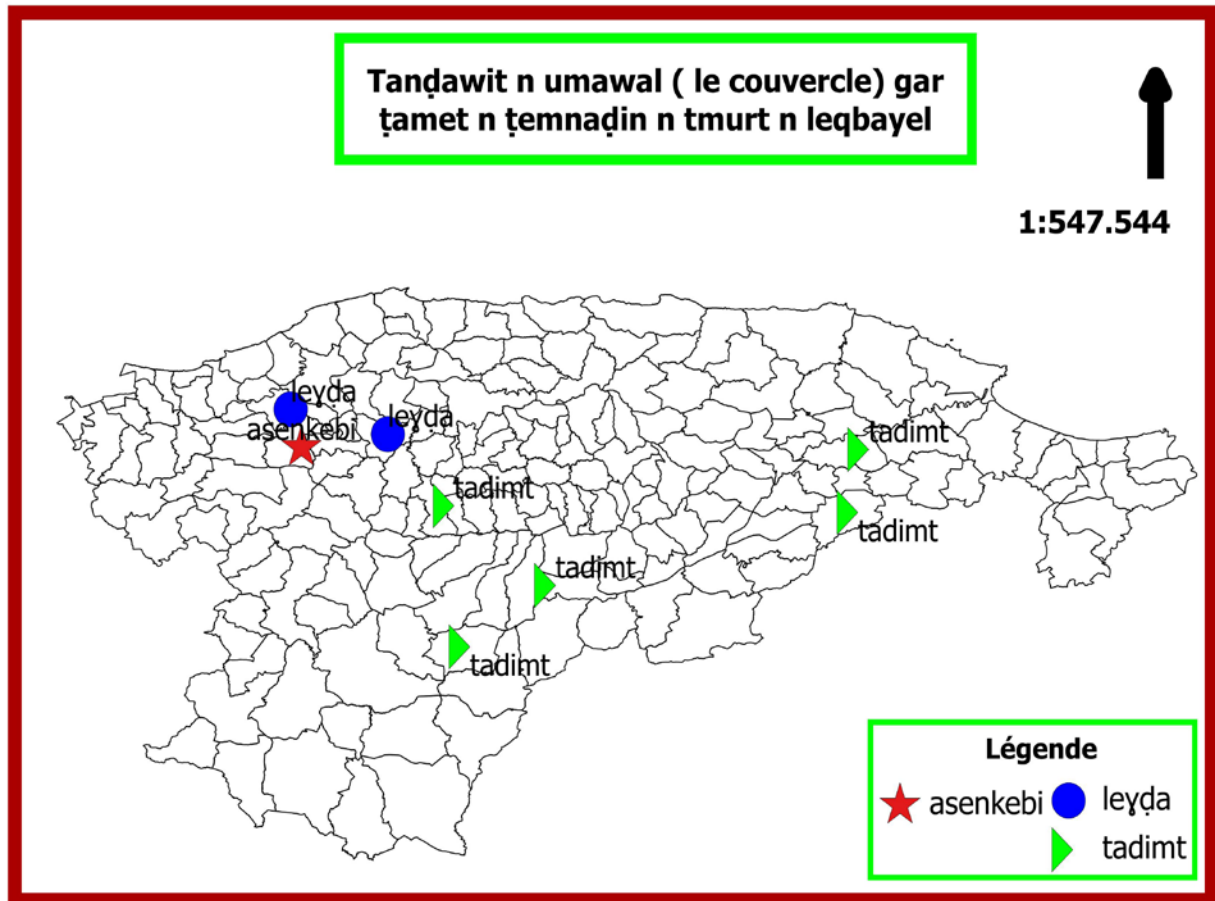
Deg yixef-agi wis sin d tanđawit n umawal id negmer seg tamet n temnađin n tmurt n Leqbayel.

Nufa-d ddeqs n yismawen d uddisen.

Ddeqs n yismawen mgaraden deg uzar maca sean yiwen n unamek.

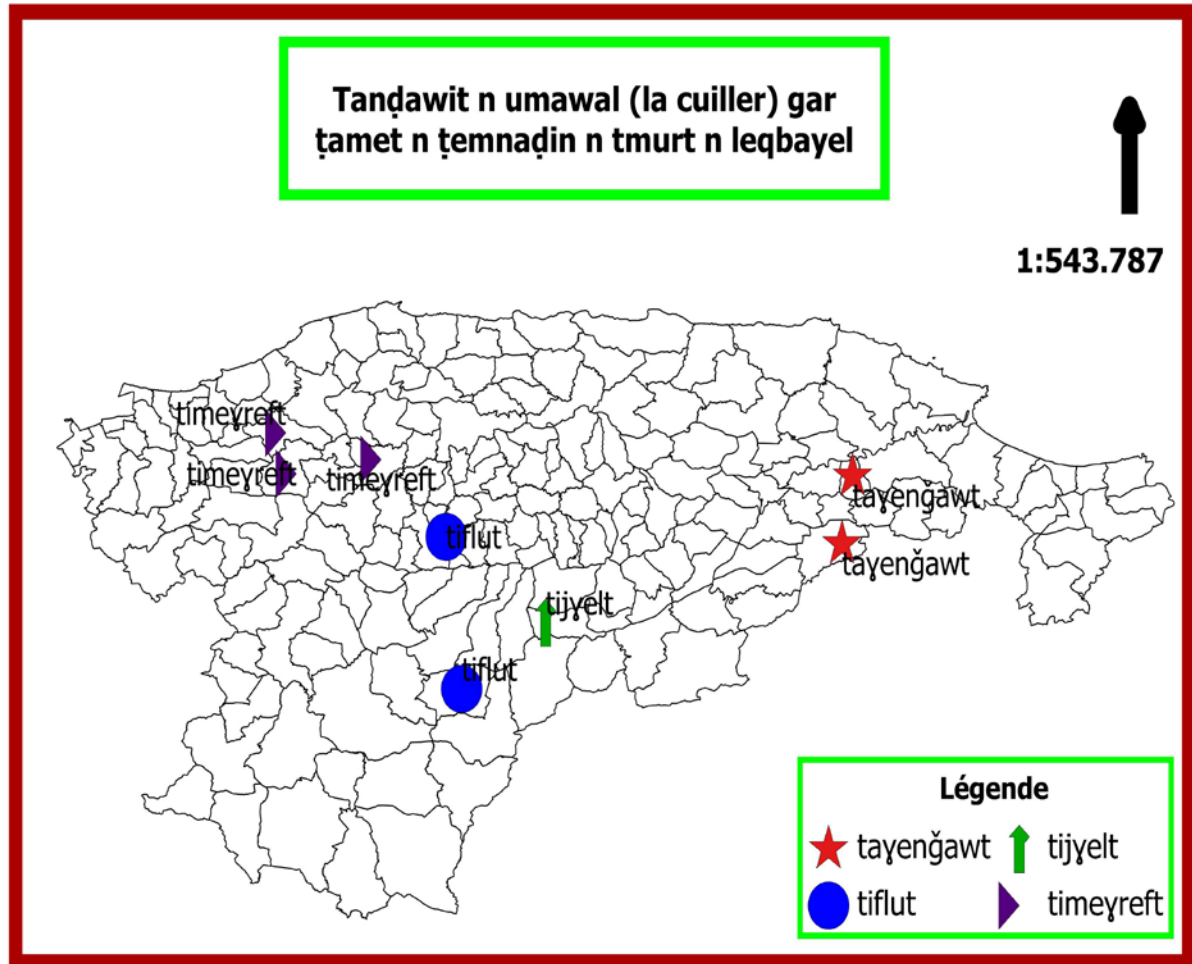
Nufa-d ddaqs n yismawen d imerđilen abeđa seg tutlayt taerabt.

- ✓ **Takerɗa 1** :Tanɗawit n umawal (le couvercle)gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

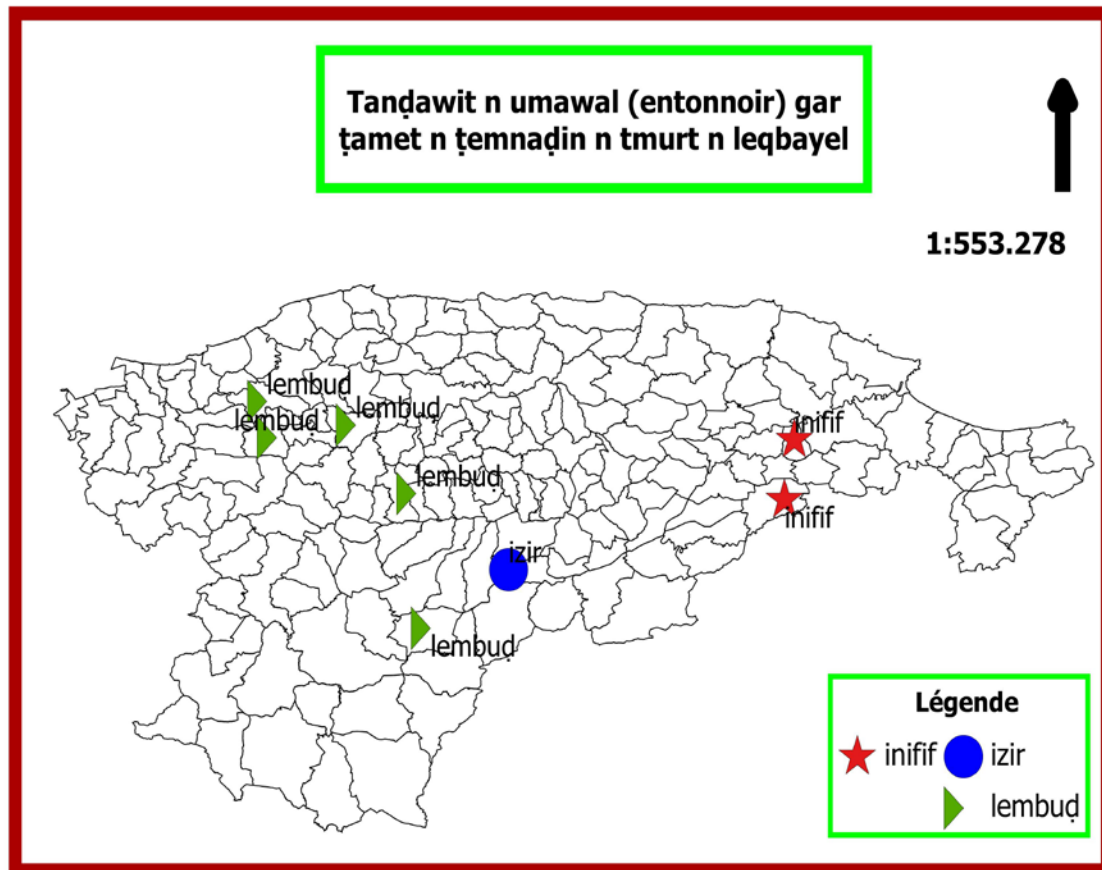
Tisegzit:Di lǧiha n usammar d unɗul yettuqet wawal « tadimt » ad ten-af di temnaɗt (ASY.ZRB.CRF.SMƎ.AMƎ) d isem aherfi ,d amardil seg tutlayt Taerabt,ma seg lǧiha n ugafa yettuqet wawal « leyɗa » (TFY.YSR) d isem aherfi ,di (AMK) « asenkebi » d isem uddis.Azar yemgarad ,anamek ickerk-iten.

- ✓ **Takerɗa 2:** Tanɗawit n umawal (la cuillere)gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel

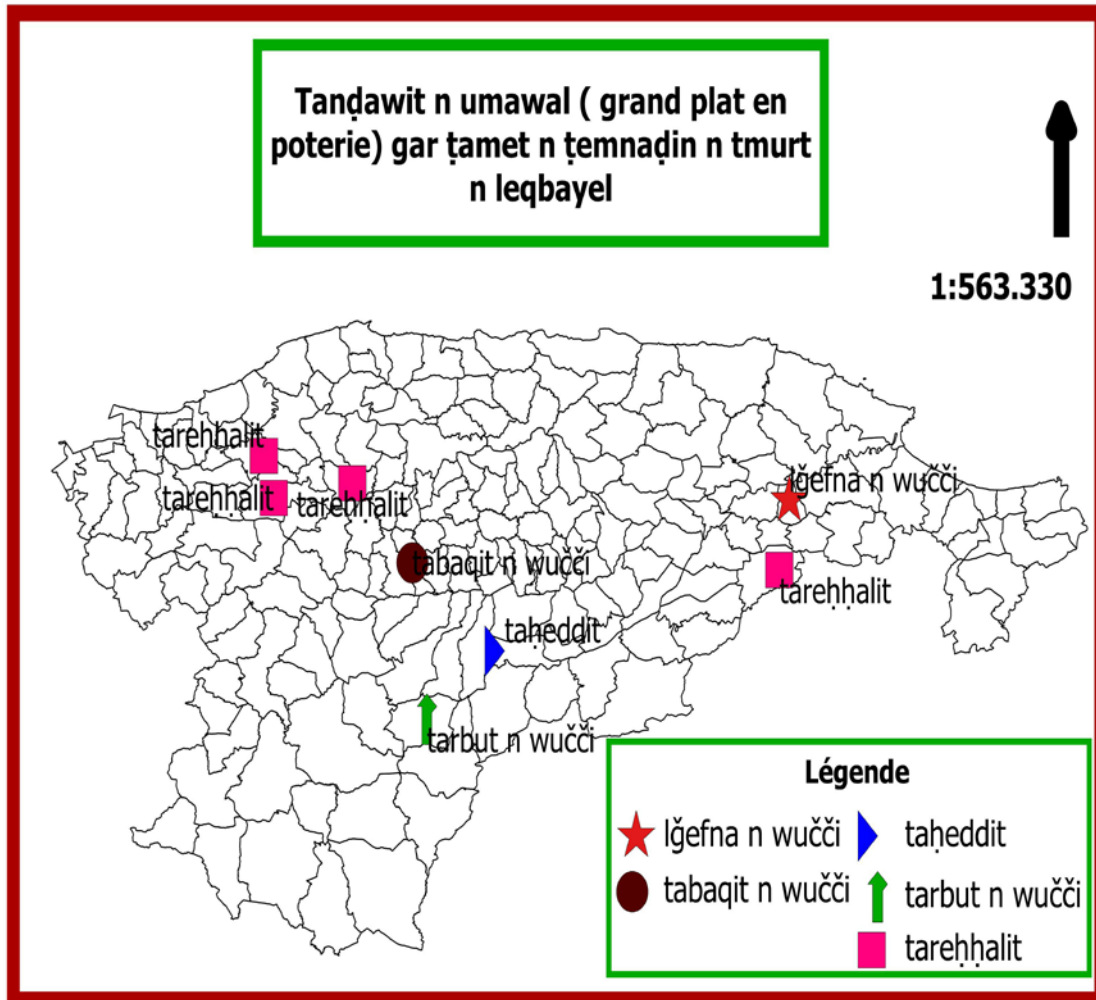
Tisegzit : Di lɗiha n umalu yettuqet yisem « timey^wreft » ad d-ten-af di temnaɗt n (TFY.AMK.YSR) ,seg lɗiha n usammar yettuqet yisem (tayenɗawt) yella s waɗas ad d- ten-af di temnaɗt n (AMɛ.SMɛ) ,di temnaɗt n (CRF) semrasen isem (tijy^welt) ,ma di (ASY.ZRB) semrasen isem (ifiut) . yemgarad uɗar ,anamek icerk-iten.

- ✓ **Takerɗa 3:** Tanɗawit n umawal (entonnoire) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit : Di lǧiha n umalu d unɗul yettuqet yisem « lembud » ad ten-af di temnaɗt n (TFY.ASY.YSR.AMK.ZRB), ma di lǧiha n usammar yettuqet yisem « inifif » semrasent di temnaɗt n (SMƎ. AMƎ), ma d isem izir drus i yellan sexdament kan di temnaɗt n (CRF)

- ✓ **Takerɗa 4:** Tanɗawit n umawal (grand plat en poterie) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit: D allal n talaxt sexdement i wučči ama di tmecreɗ ,timeyriwin n Leqbayel.

Yal tamnaɗt amek is qqaren:

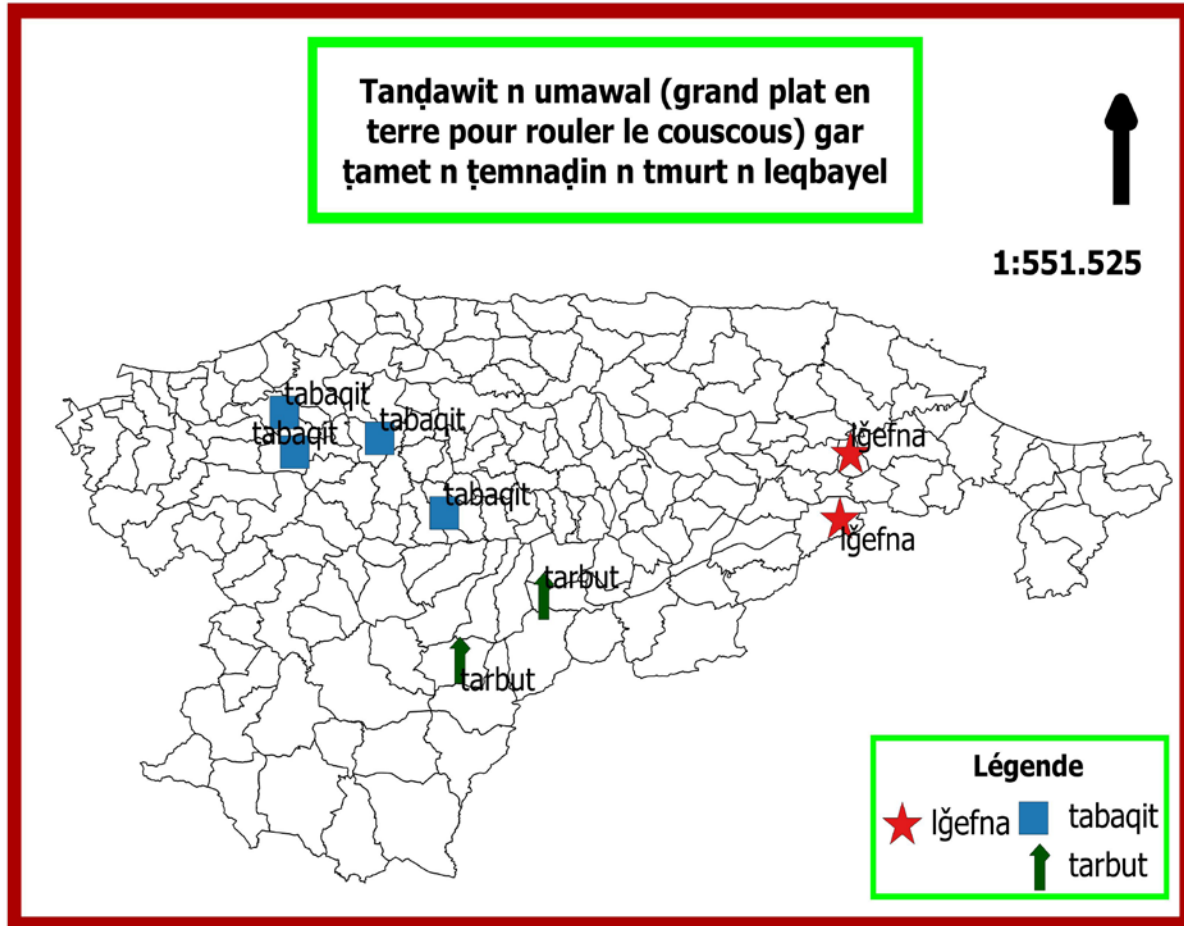
Di tmenaɗt (TFV.AMK.YSR.SME) « tarehɗalit » d isem uddis d amarɗil n tutlayt

Taerabt,di (ASY) « tabaqit n wučči » d isem uddis , di (YSR) « taɛddit » d isem aɛerfi ,

di (ZRB) « tarbut n wučči » d isem uddis,di (AME) « lgefna n wučči » d isem uddis.

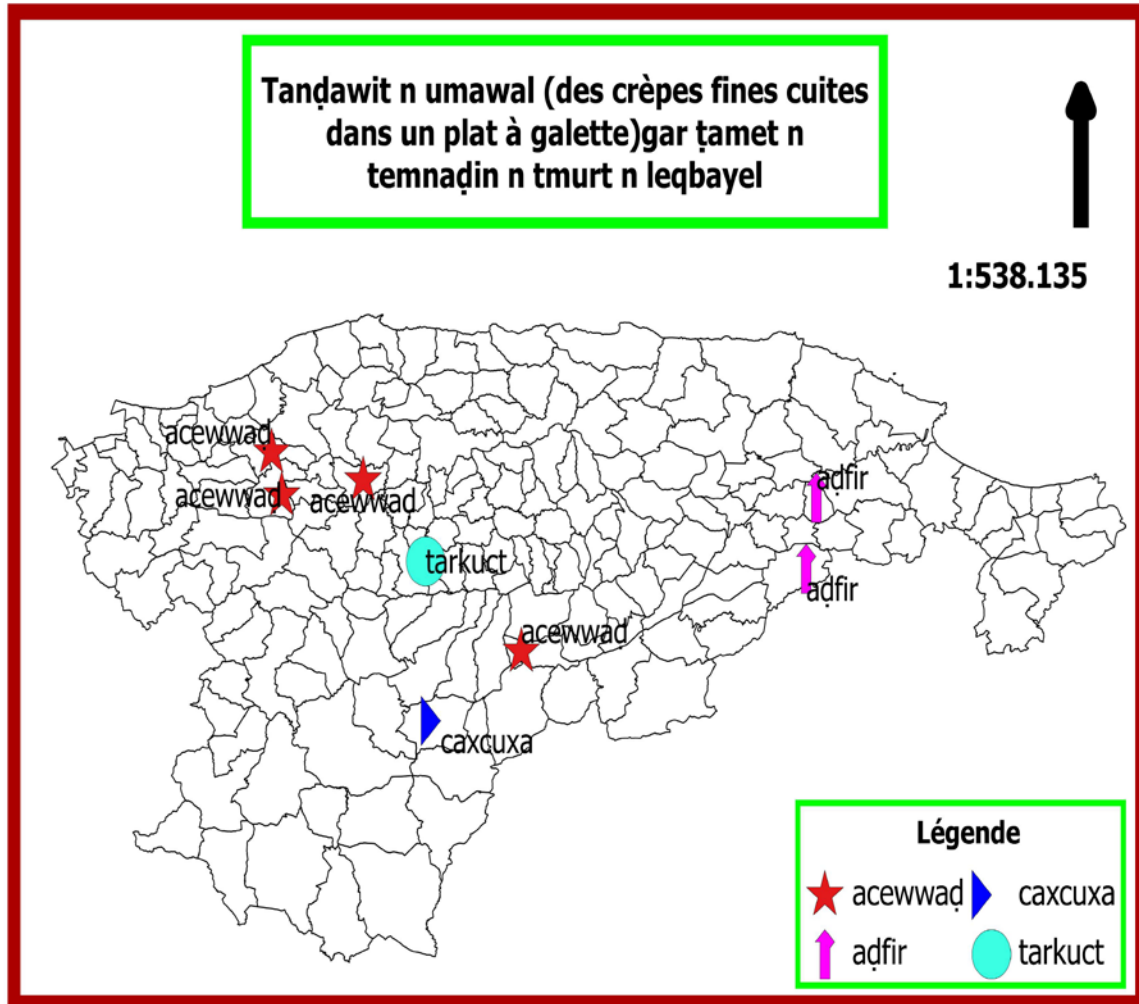
Mgaraden dg uɓar ,anamek icerk-iten.

- ✓ **Takerɗa 5** :Tanɣawit n umawal (grand plat en terre pour rouler le couscous) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit :le grand plat en terre pour rouler le couscous d allal n talext sexdement i leftil n seksu,yal tamnaɗt amek i seqqaren: di lɣiha n umalu isem « tabaqit » yettuqet di temnaɗt n Di temnaɗt (TFV.ASY.AMK.YSR) d isem aherfi,ma seg lɣiha n wunzul « tarbut » drus i yellan ad ten -af di temnaɗt n (ZRB.CRF) d isem aherfi,seg lɣiha n usammar « lɣefna » yella di temnaɗt n (SMĖ.AMĖ) d isem aherfi

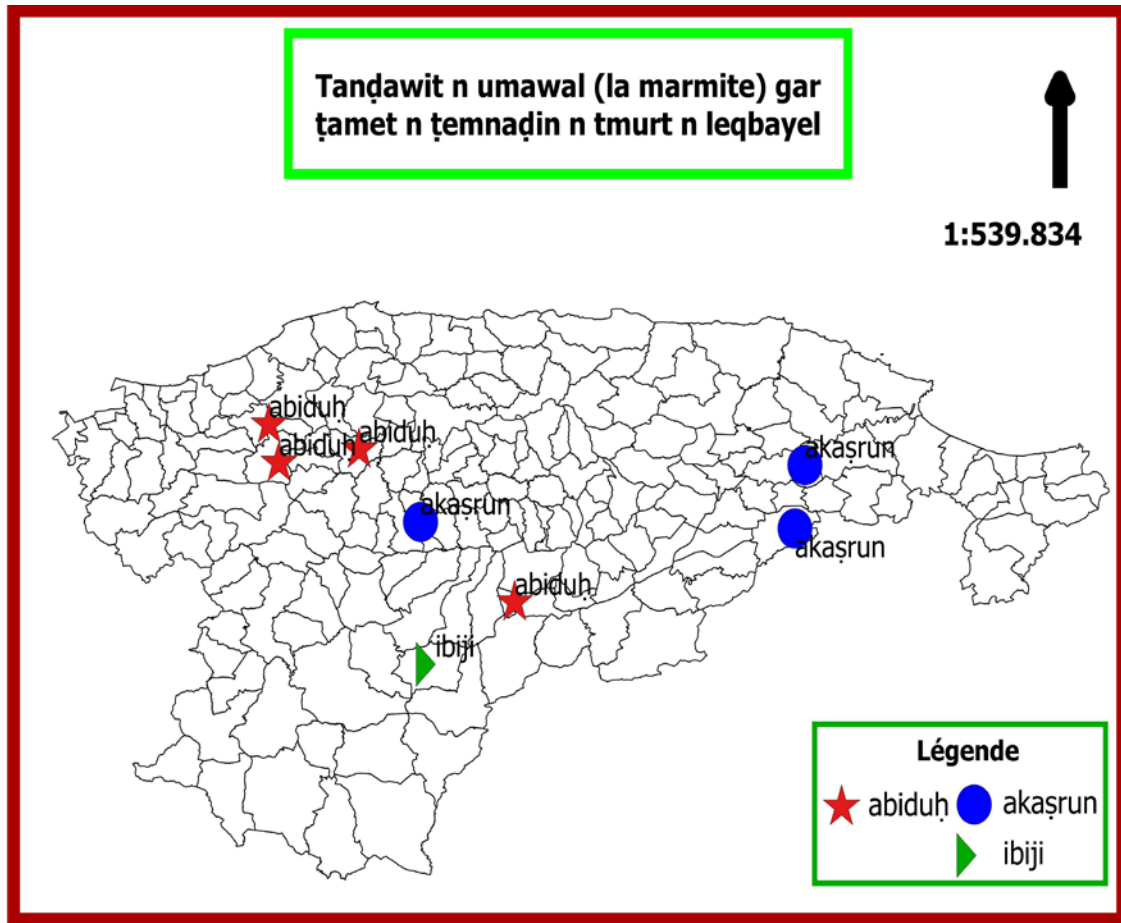
- ✓ **Takerḍa 6:** Tanḍawit n umawal (des crêpes fines cuites dans un plat à galette) gar ṭamet n temnaḍin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit : « Des crêpes fines cuites dans un plats à galette »d ṣenf n wučči aqbur.

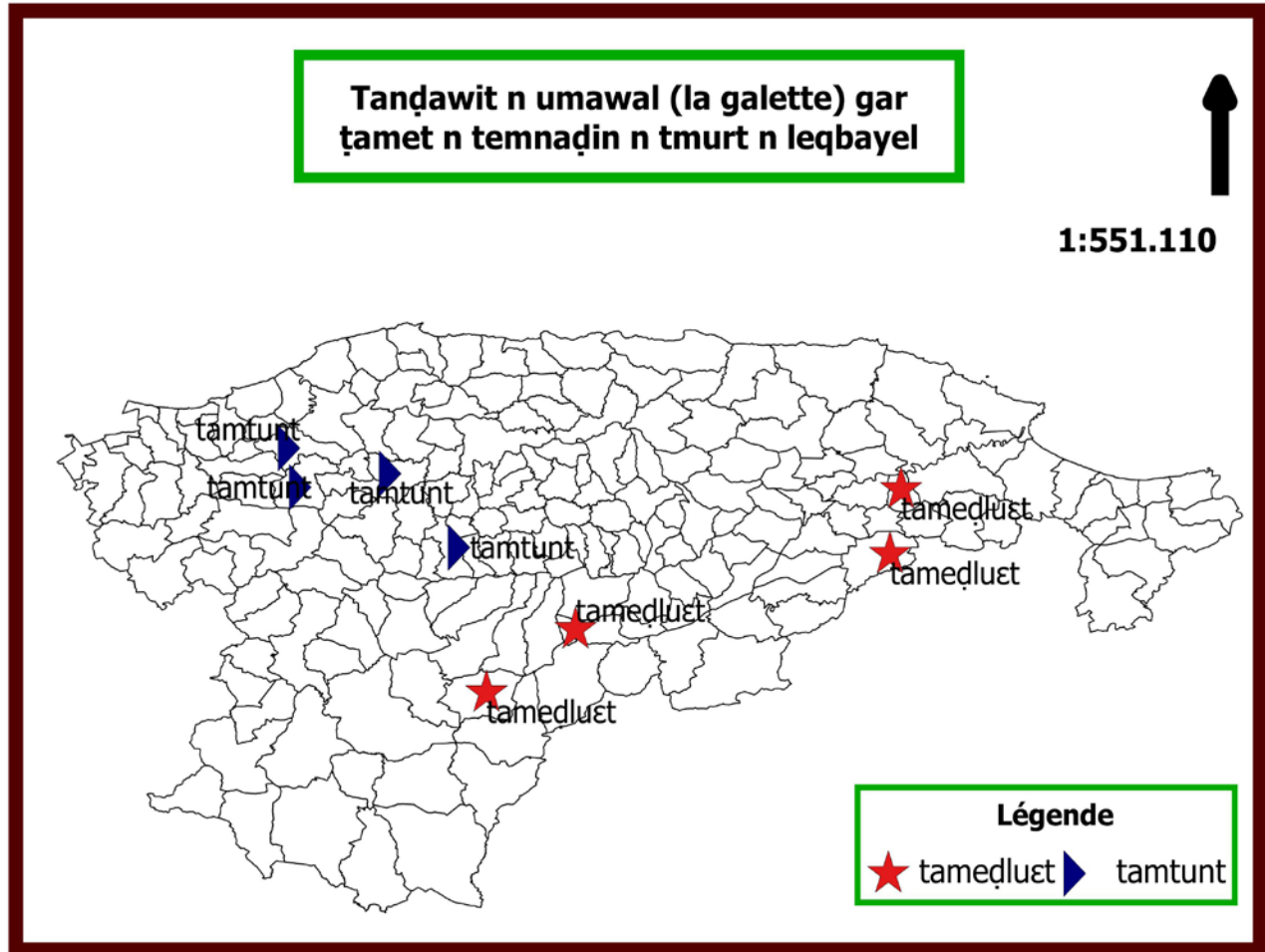
Ad d-naf tamnaḍt n (TFV.AMK.YSR.CRF) « acewwaḍ » d isem aḥerfi,di (ASY) « tarkuct » d isem aḥerfi,di (ZRB) « caxcuxa »d isem uddis, d amarḍil seg tutlayt Taerabt,di (SME.AME) « aḍfir » d isem aḥerfi. Aẓar yemgarad ,anamek yiwen.

- ✓ **Takerɗa 7:** Tanɣawit n umawal (la marmite) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

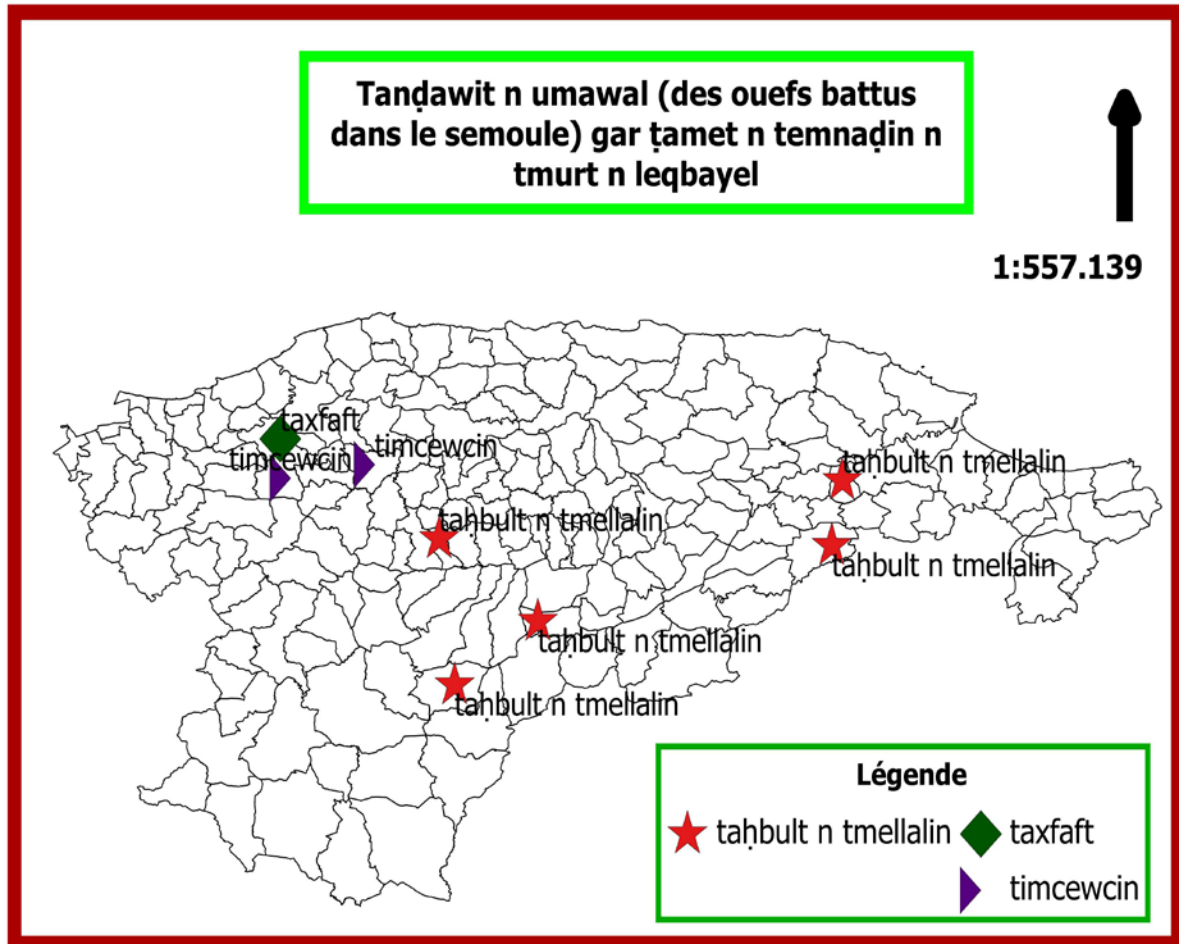
Tisegzit : Isem « abiduh » yella s waɗas di temnaɗt n (TFY.AMK.YSR.CRF) d isem aherfi, ma di temnaɗt n (ASY.AME.SME) « akaşrun » d isem aherfi ,d amardil n tutlayt Tafrensist ,di temnaɗt n (ZRB) « ibiji » d isem aherfi. Isemawen-agi ijeme-iten yiwen n unamek.

- ✓ **Takerɗa 8** :Tanɣawit n umawal (la galette) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit :Di lǧiha n umalu isem « tamtunt yettuqet yella di temnaɗt n (TFY .ASY.AMK.YSR) d isem aherfi,seg lǧiha n usammar d unzul isem « tamedluet » i yettuqten di (SMĖ.AME.CRF.ZRB),d isem aherfi ,d amarɗil n tutlayt Taerabt.

- ✓ **Takerḍa 9:** Tanḍawit n umawal (des oeufs battus dans le semoule) gar ṭamet n temnaḍin n tmurt n Leqbayel.

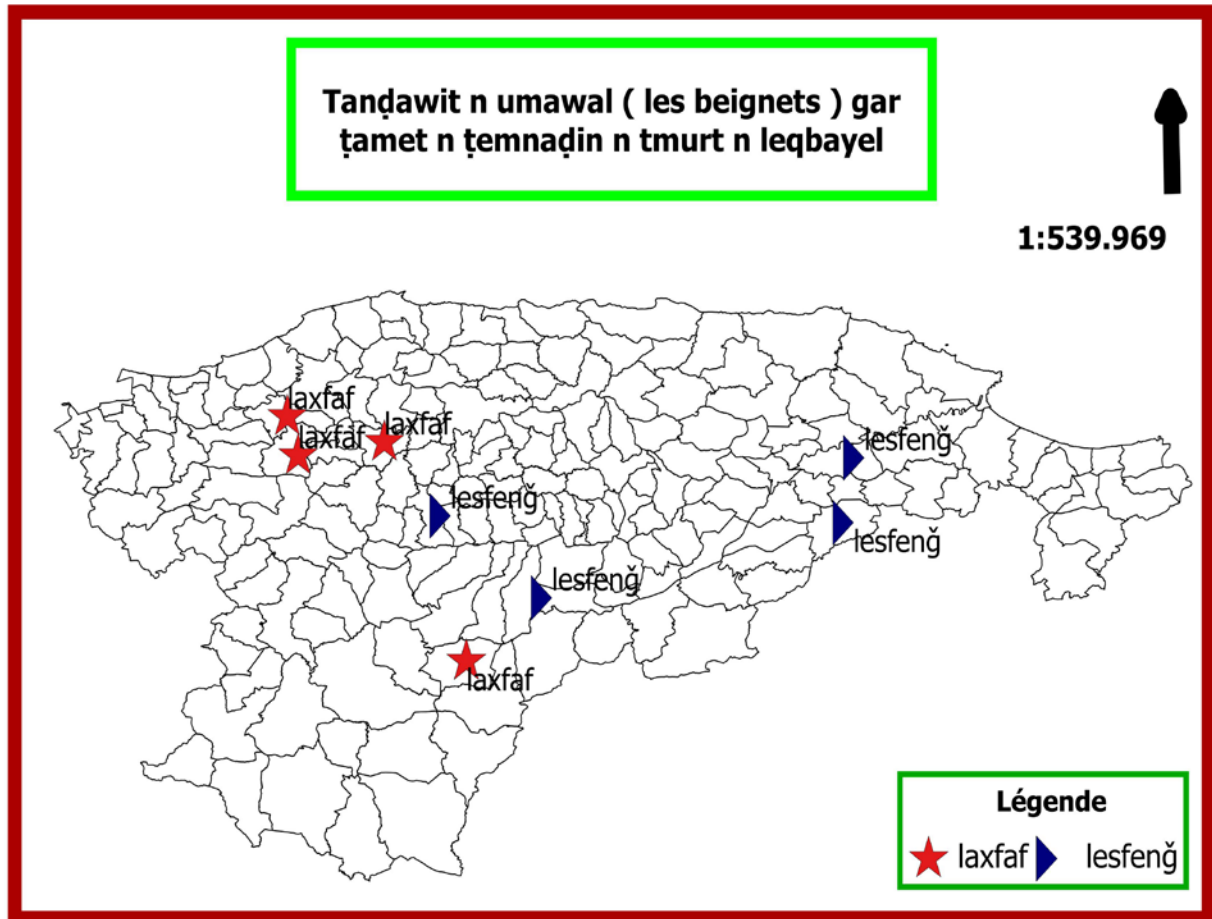

Tisegzit : Di temnaḍt (TFY.AMK) « timcewcin » d isem uddis, di (ASY.ZRB.CRF.SME.AME)

« taḥbult n temllalin » i yettuqtenama di lḡiha n wunzul d usammar , d isem uddis, di (YSR)

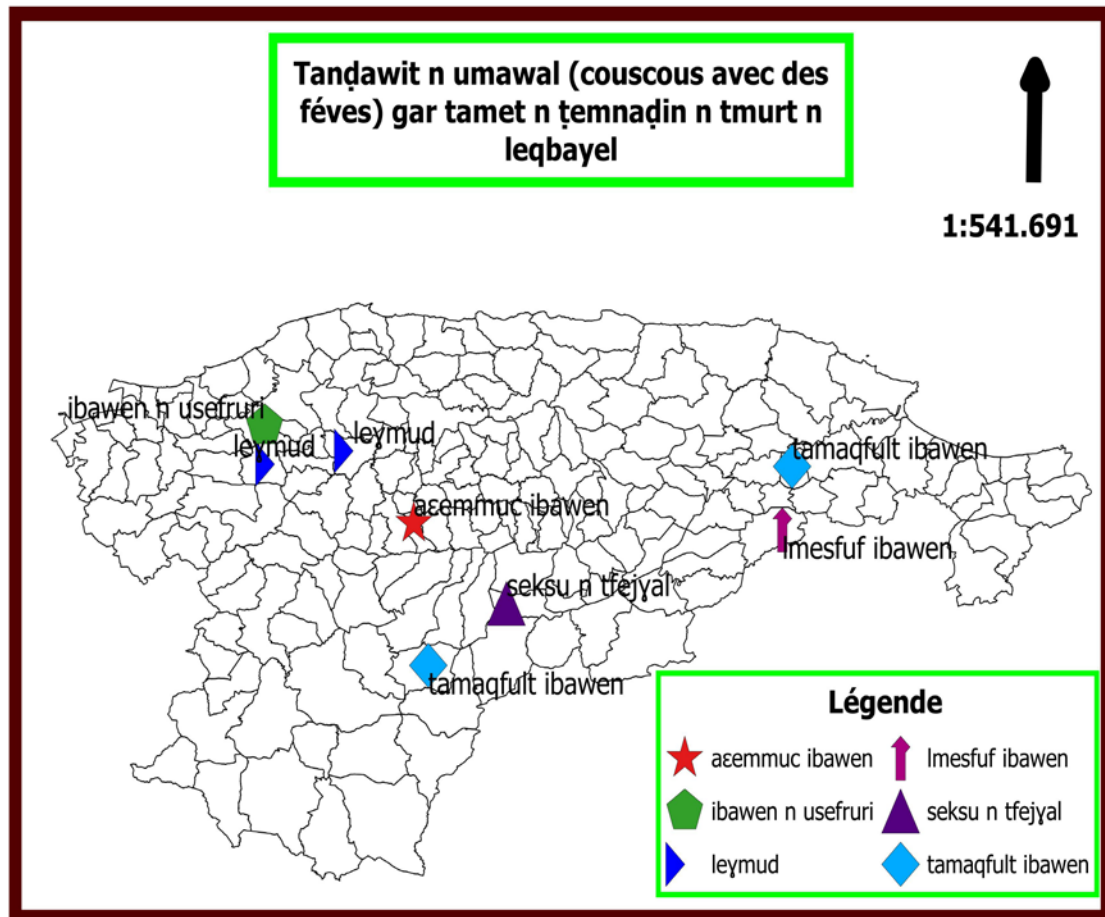
« taxfaft » d isem aḥerfi d amarḍil n tutlayt Taerabt. Ismawen-agi sean yiwen n unamek.

- ✓ **Takerɗa 10** :Tanɣawit n umawal (les beignets)gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

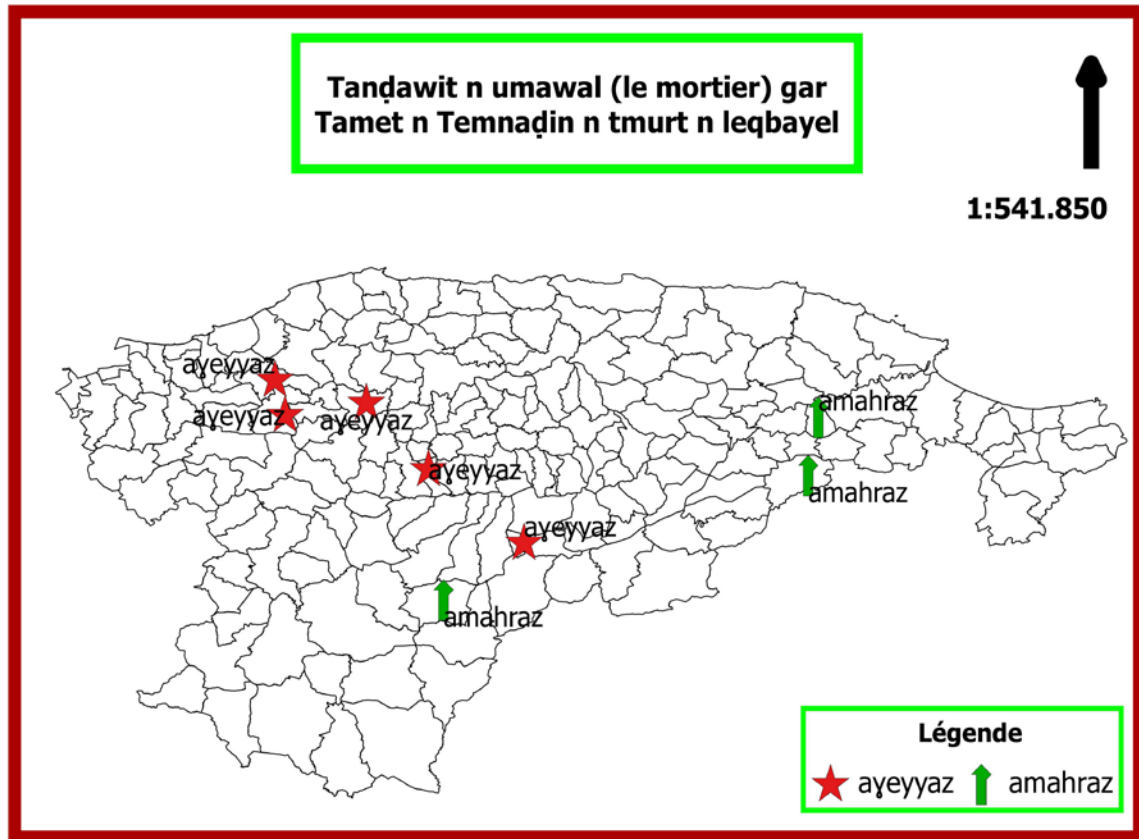
Tisegzit :Di lɣiha n umalu d unzul « laxfaf » yettuqet ad ten-af di temnaɗt (TFYAMK.YSR.ZRB) d isem aherfi,di lɣiha n tlemast d usammar n tmurt ad n-af isem « lesfeng »i yettuqten di (ASY.SME. AME.CRF) d isem aherfi, d amardil n tutlayt Taerabt.Ismawen-agi yejme-iten yiwen n unamek.

- ✓ **Takerɗa 11** :Tanɗawit n umawal (couscous avec des fèves) gar tamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

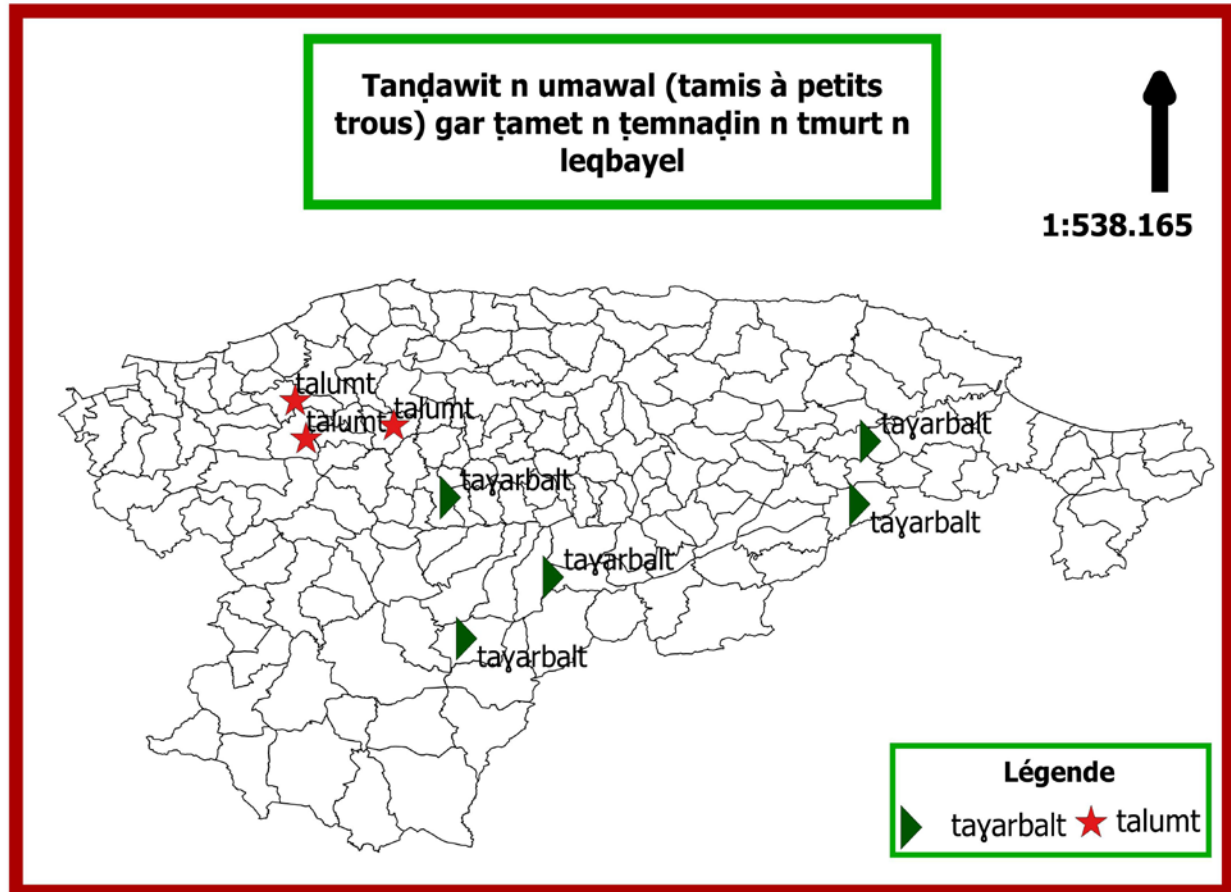
Tisegzit :Di (TFV.AMK) « leymud » d isem aherfi ,di (ASY) « aemmuc n yibawen » d isem uddis,di (ZRB.AME) « tamaqfult ibawen » d isem uddis d amarɗil seg tutlayt Taerabt,di (YSR) « ibawen n usefruri » d isem uddis,di (CRF) « seksu n tfejyal » d isem uddis,di (SMÉ) « lmesfuf ibawen » d isem uddis,d amarɗil seg tutlayt Taerabt.Ismawen-agi mgaraden deg uẓar maca icerk-iten unamek.

- ✓ **Takerḍa 12** :Tanḍawit n umawal (le mortier) gar)tamet n temnaḍin n tmurt n Leqbayel.

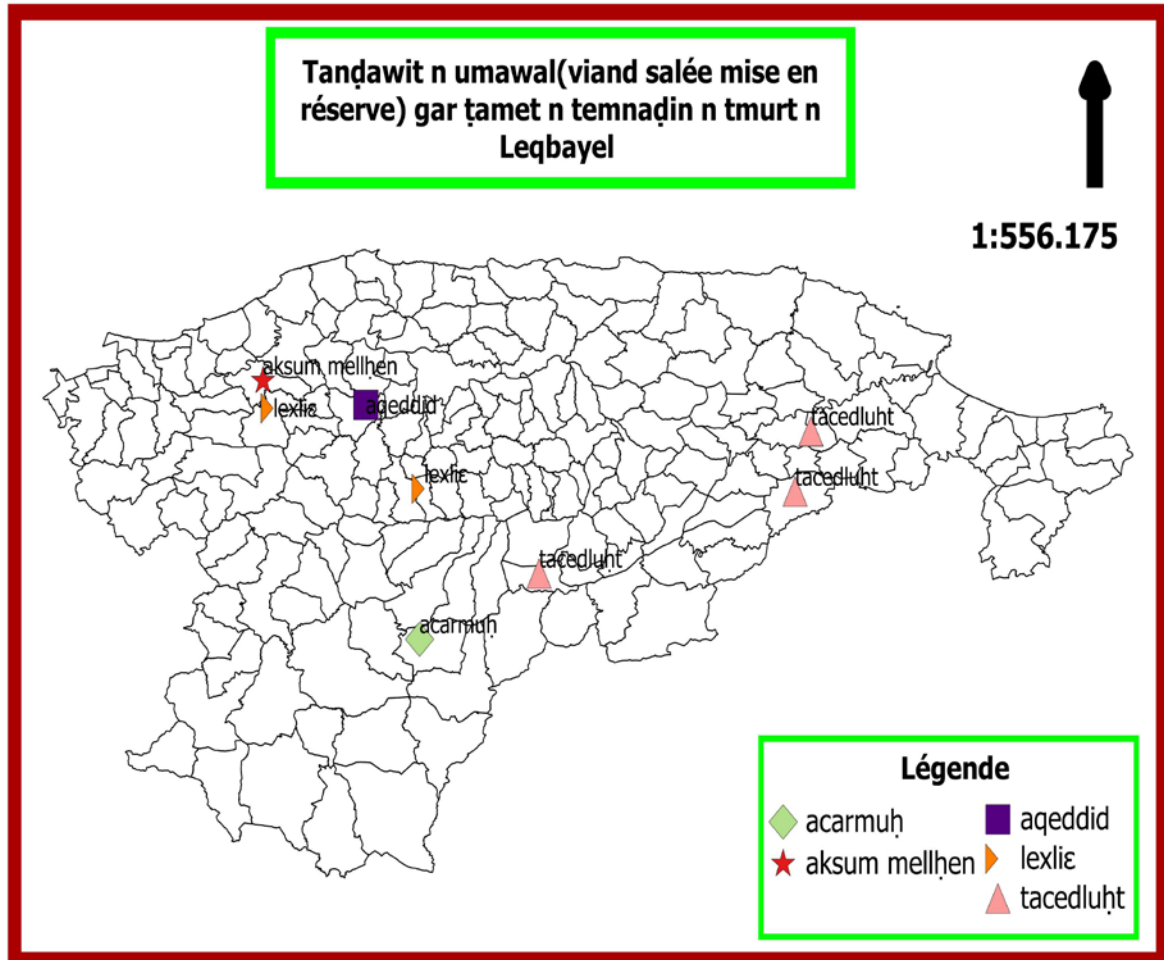
Tisegzit :Di lḡiha n umalu isem « ayeyyaz » yettuqet di temnaḍt n (TFV.ASY.AMK.YSR.CRF) d isem aḥerfi, di lḡiha n usammar d unzul yettuqet yisem « amahraz » d temnaḍt (ZRB.AMḔ.SMḔ)

- ✓ **Takerɗa 13** :Tanɗawit n umawal (tamis à petits trous) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

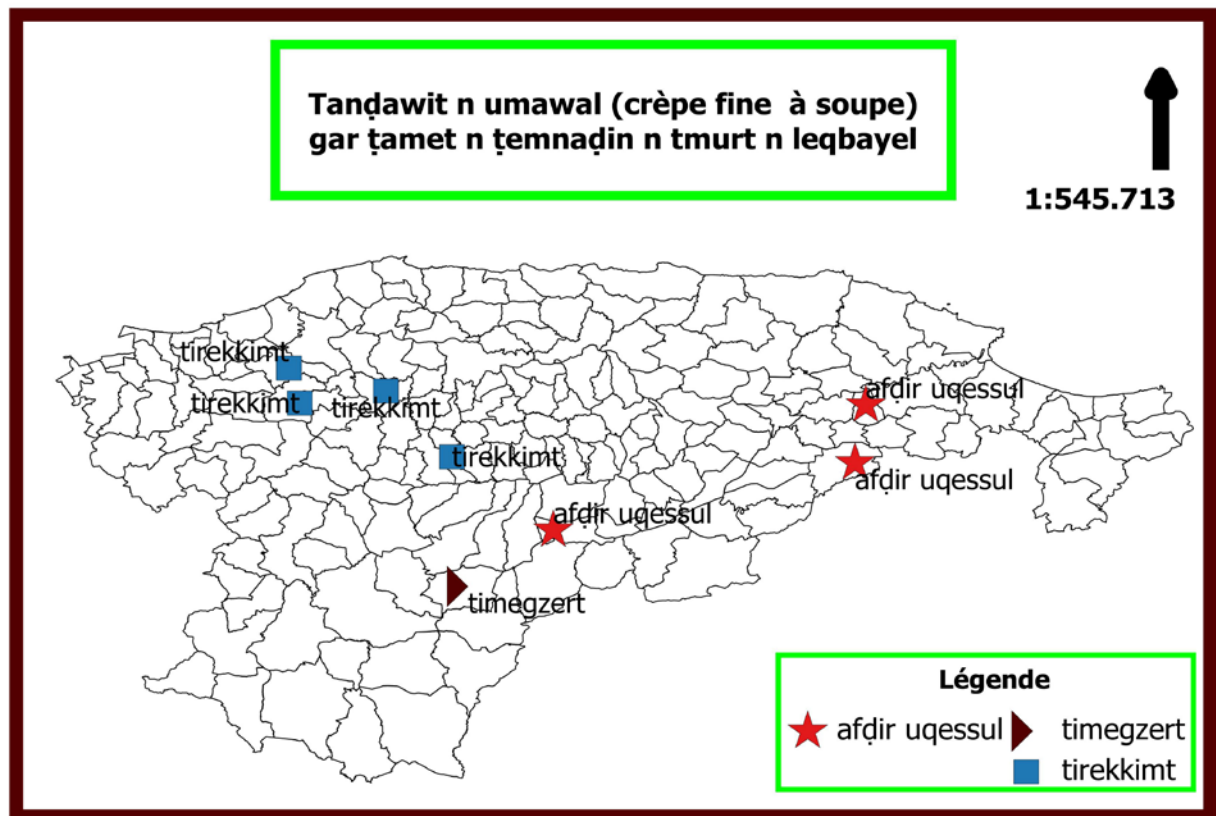
Tisegzit :Di lǧiha n umalu isem « talumt » ur yettuqet ara aɗas ad ten-af di temnaɗt (TFY.AMK.YSR) d isem aɗerfi ,di leǧih n usammar d unzul yettuqet yisem « tayarbalt » ad ten-af di temnaɗt (ASY.ZRB.CRF.SME.AME)

- ✓ **Takerɗa 14** :Tanɗawit n umawal(viand salée mise en réserve) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel .

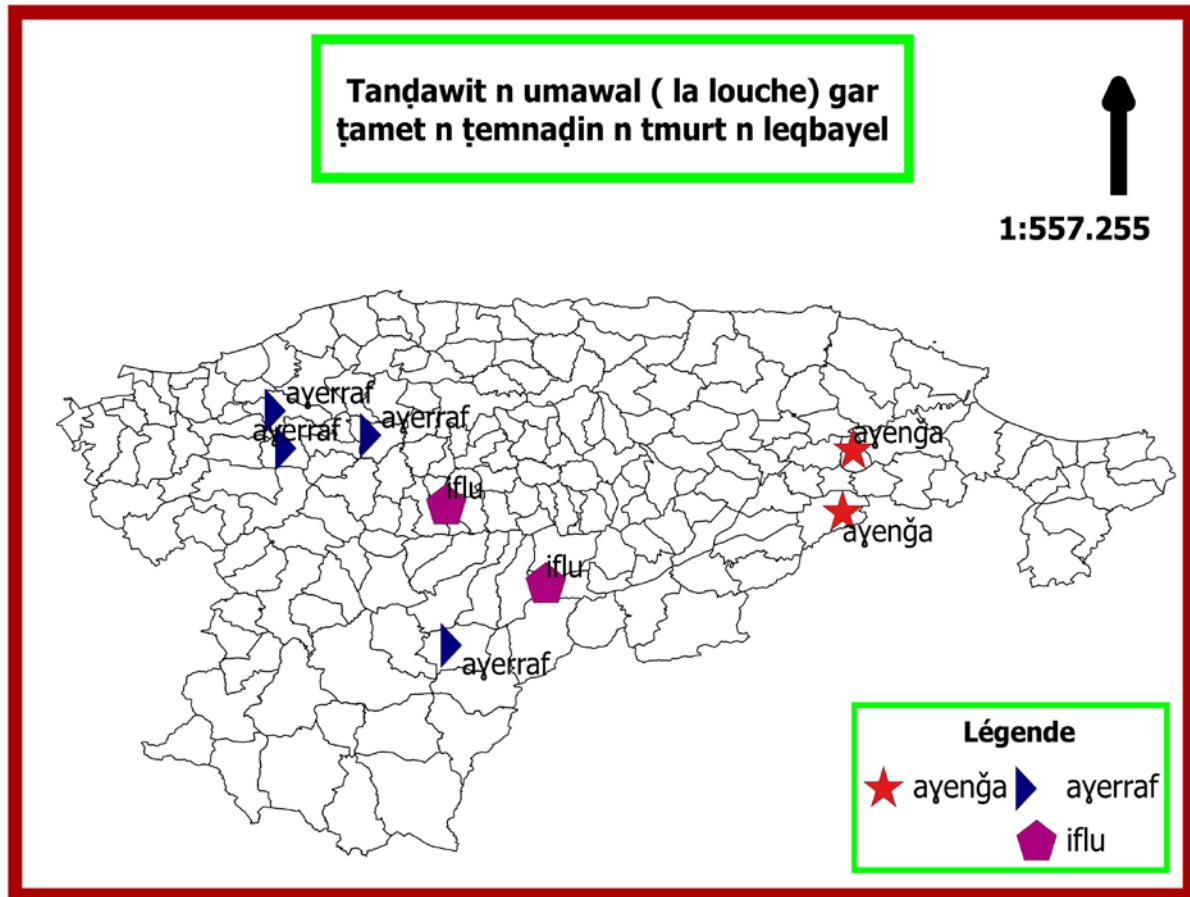
Tisegzit :Di temnaɗt (TFY) « aqeddidi » d isem aɥerfi ,di (ASY.AMK) « lexliɛ » d isem aɥerfi,di (YSR) « aksum mellɥen » d isem uddis,di (ZRB) «acarmuɥ » d isem aɥerfi,di (CRF.SME.AME) « tacedluɥt » d isem aɥerfi.Isemwan-agi ized-iten yiwen n unamek.

- ✓ **Takarɗa 15** :Tanɗawit n umawal(crêpe fine à soupe) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel .

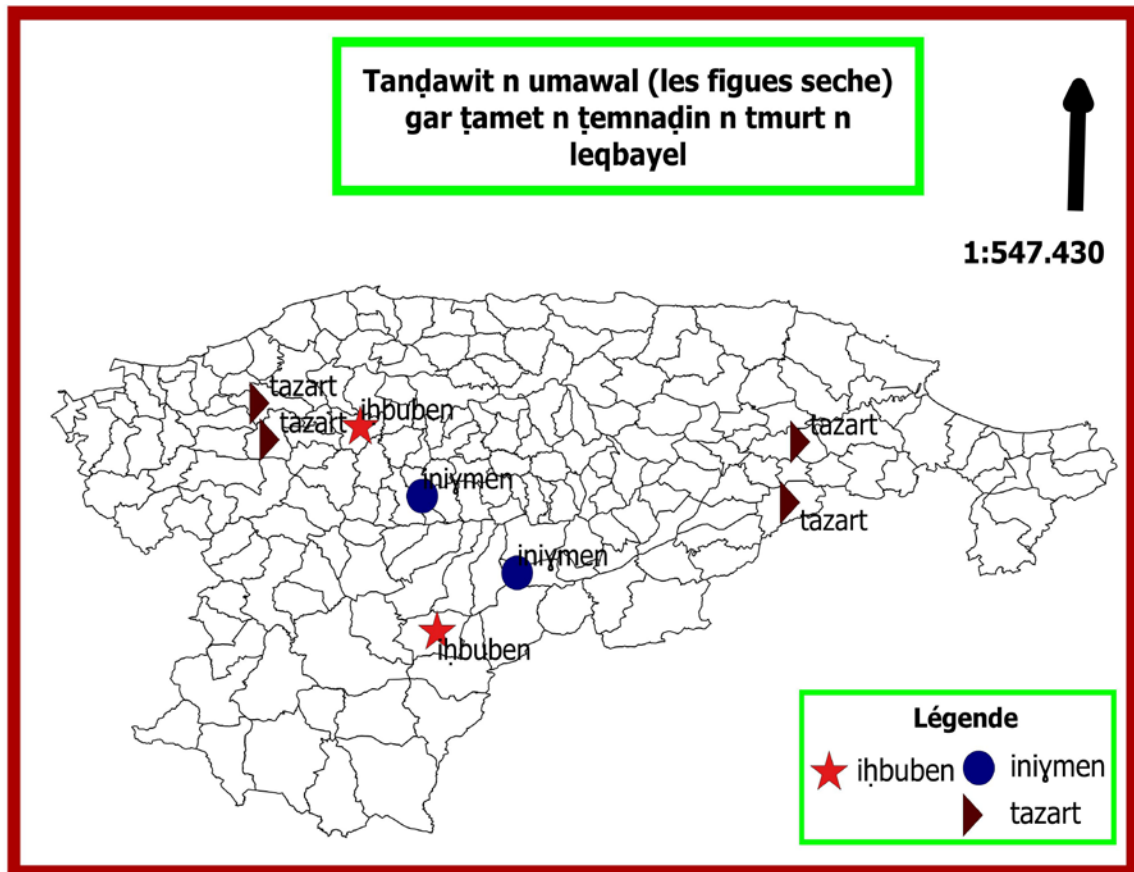
Tisegzit :Di lǧiha n umalu yugget yisem « tirekkimt » ad ten-af di temnaɗt n (TFY.ASY.AMK.YSR) d isem aherfi ,di lǧiha n usammar d unzul yettuqet yisem « afdir uqessul » ad ten-af di temnaɗt n (CRF.SME.AME) d isem uddis ,ma di lǧiha n unzul isem « timegzert » drus i yellan ad ten-af di temnaɗt (ZRB) d isem uddis.

- ✓ **Takerɗa 16** :Tanɗawit n umawal (la louche) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

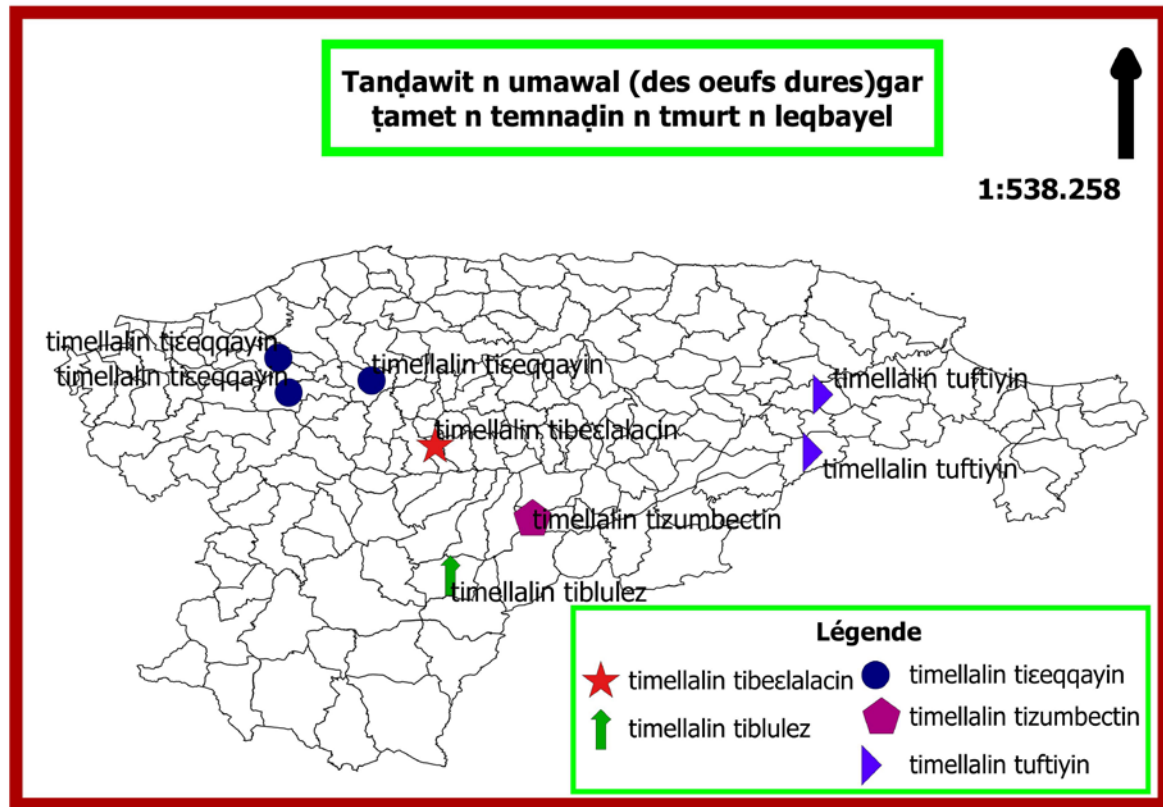
Tisegzit : Di lǧiha n umalu d unzul yettuqet yisem « ayerraf »ad ten-af di temnaɗt n (TFY.AMK.YSRZRB) d isem aherfi,di lǧiha n telmast n tmurt isem « iflu » ur yuggit ara ad ten-af di temnaɗt (ASY.CRF) d isem aherfi,di lǧiha n usammar isem « ayenğa » drus iyellan ad ten-af di temnaɗt n (SME.AME)d isem aherfi.

Takerɗa 17 : Tanɣawit n umalu (les figues seche) gar ɗamet n temnadin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit : Di (TFY.ZRB) « ihbuben » d isem aherfi, di (ASY.CRF) « iniyman » d isem aherfi, di (AMK.YSR.SMƏ.AMƏ) « tazart » d isem aherfi. Ismawen-agi sean yiwen n unamek.

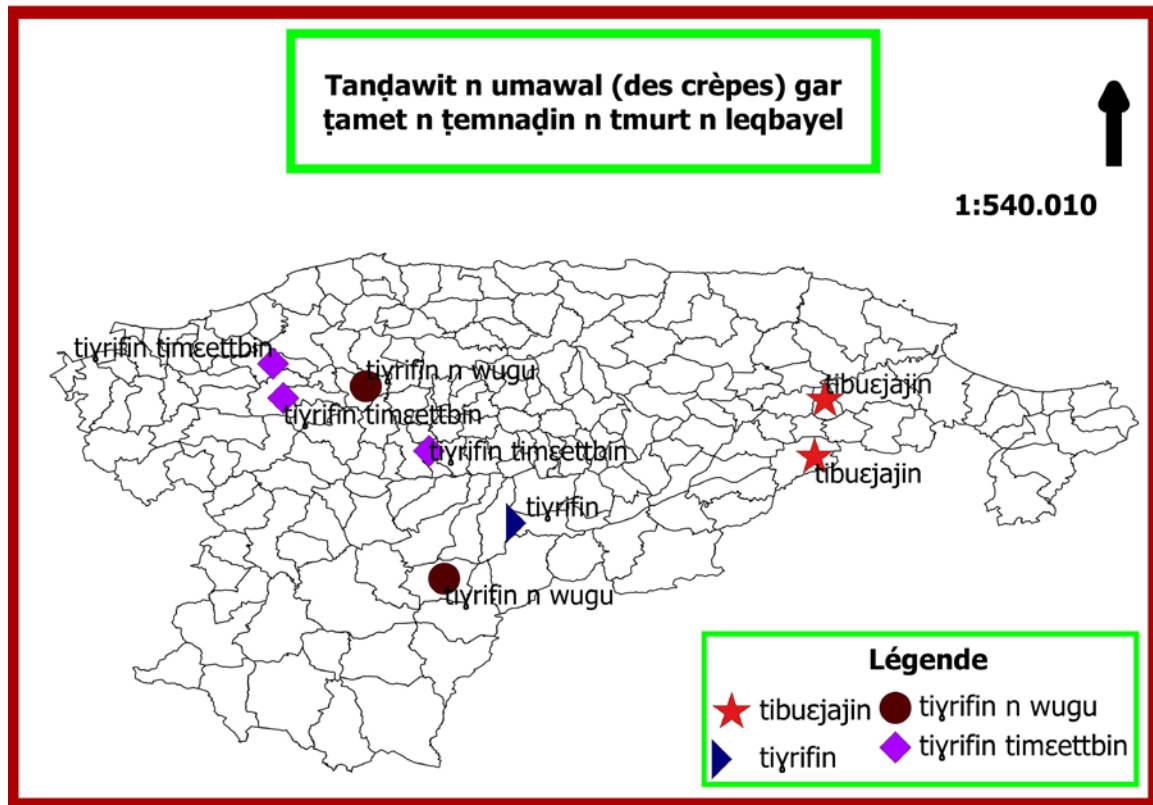
- ✓ **Takerɗa 18** :Tanɣawit n umawal(des œufs dures) gar ɗamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit : Di temnaɗt (TFY.AMK.YSR) « timellalin tiseqqayin » d isem uddis ,di (ASY)

« timellalin tibeɣlalacin » d isem uddis,di (ZRB) « timellelin tiblulez » d isem uddis,di (CRF) « timellelin tizumbectin » d isem uddis,di (SMĚ.AMĚ) « timellalin tuftiyin » d isem uddis.Isemawen-agi mgaraden deg uɣar,maca yezd-iten yiwen unamek.

Takarɗa 19 : Tanɣawit n umawal (des crêpes) gar ɣamet n temnaɗin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit : Di (TFV.ZRB) «tiyriɣin n wugu» d isem uddis, di (ASY .AMK.YSR) «tiyriɣin timɛettbin» d isem uddis, di (CRF) «tiyriɣin » d isem aherfi, di (SMĖ.AMĖ) «tibuejajin » d isem uddis ,d amardil Taɛrabt. Isemawen-agi mgaraden deg uẓar, maca yezd-iten yiwen n unamek.

Tazwart

Deg yixef wis kraḍ, ad nesleḍ talyiwin d inumak n yismawen n yisewwiyen d wallalen-nsen i d negmer seg ṭamet n tmnaḍin n tmurt n Leqbayel. Dagi ad nesebgen :

1-Amek tettbeddil talya n yisemawen-agi yaṣ aḍar yiwen asalay yemgarad.

2-Ma yella ismawen-agi tcerkiten talya yaṣ anamek yemgarad.

I/Tabadut n tesnalya : « D tusna teskan-d amek tettbeddil talya n wawalen mebla ma ibeddel unamek. »¹

II /Tabadut n uḍar : « D yiwet ney d agraw n targalin i yesean anamek ,mi ara yernu yer-s usalay ad yadef deg taggayin-is. »²

Ilmend n tergalin i yellan deg uḍar :

- ✓ Aḍar bu snat n tergalin.
- ✓ Aḍar bu kraḍet n tergalin.
- ✓ Aḍar bu ukkuḍet n tergalin.

III/Tabadut n usalay : D akatar alɣaway,yebna s teyra d targalin,llan deg-s yilmawen i deg kecment tergalin n uḍar.

VI /Tabadut n yisem : Isem di tmaziɣt yebna yef uḍar d usalay d tmitar-is (amḍan,addad akked tewsit).³

VII/Asuddem d usuddes :

a /Tabadut n usuddem : « D abrid s wayes tezmer tutlayt ad d-tessefruri awalen imaynuten. »⁴

¹DOUBOIS.J,op.cit.p311.

²Idem.p311.

³CHAKER S.Manuelde linguistique berbère,T1.Ed :Bouchéne , Alger,1991,p122.

⁴MARTINET A.Eléments de linguistique générale ,Ed.Armand Colin, Paris 1991 p.37.

- Asuddem yesɛa sin n wanawen: Asuddem n teyda, asuddem n tyara.

a-1/Asuddem n teyda : Yettili-d yef sin yiberdan

a-1-1 /Asuddem seg umyag : Yef leḥsab n HADDADOU.M.A « tuget n wawalen ttwasudmen-d seg umyag. »⁵

a-1-2 /Asuddem seg yisem : Seg yisem nezmer ad d-nsuddem ismawen ney imyagen.

b/Asuddes : « D abrid wis sin n usileɣ n yismawen. D asdukkel n sin n wawalen ney ugar ara d-yefken awal amaynut. »⁶

- Asuddes yesɛa sin n n wanawen : Asuddes s uṣeṭṭed n yiferdisen , asuddes s usdukel n yiferdisen.

b-1/Asuddes s uṣeṭṭed n yiferdisen : D asdukkel n sin yiferdisen, ulac gar-asen aferdis i ten-iferqen , dya yettalɣed wawal amaynut.

b-2 /Asuddes s usdukel n yiferdisen : D aṣeṭṭed n sin n yiferdisen s tanzayt « n » ney mebla tanzayt « n ».

IIIV/Imerḍilen : Yall tutlayt tesɛa lexṣaṣ deg umawal-is d ayen i d-tt-yeḡan ad awi seg tutlayin nniḍen. Ula d tutlayt n tmaziet ur tezgil ara seg merḍilen.

IIV-1/Tabadut n umarḍil : « Imerḍilen d awal i d tettawi tutlayt seg tutlayin nniḍen. »⁷

1 /Tanḍawit talyawit

1-a/Isemawen iḥerfiyen

⁵HADDADOU M A. *Des structures lexicales et signification en berbère (kabyle)* T1 , thèse de 3ème cycle de linguistique, Ed. Aix-en-provence, Juin 1985. p85

⁶MORTUREUX F , *La lexicologie entrelangue et discours*, 1997. p46

⁷DOUBOIS J, op.cit, p188

1-a-a/Tanḍawit di teyri tamezwarut

❖ « ta » → « ti »

Anaw n yisem	Ismawen	Timnaḍin	Ismawen	Timnaḍin
Isemawen iherfiyen	Tamexlaet	YSR,ZRB	Timexlaet	SMĖ

1-a-b/ Tanḍawit di teyri taneggarut

❖ « i » → « a »

Anaw n yisem	Isemawen	Timnaḍin	Isemawen	Timnaḍin
Isem aherfi	Lmeqli	ASY	Lmeqla	YSR.ZRB.CRF.SMĖ .AMĖ

❖ « iw » tanḍa-s d « u »

Anaw n yisem	Isemawen	Timnaḍin	Isemawen	Timnaḍin
Isem aherfi	Taseksiwt	SMĖ	Taseksut	TFY. ASY.YSR . AMK . ZRB. CRF.AMĖ

1-b / Isemawen uddisen**1-b-a/ Tanḍawit di teyri tamezwarut**

❖ «ti » → «ta »

Anaw n yisem	Isemawen	Timnaḍin	Isemawen	Timnaḍin
Isem uddis	Tisirt n nnaema	TFY.ASY.YSR.AMK ZRB.CRF	Tasirt n nnaema	SMĖ.AMĖ

1-c/ Tanđawit di tewsit

1-c-a/ Tawsit :Di tmaziyet isem yesea snat n tewsatin,amalay akked wunti.

1-c-a-a / Tabadut n umalay : « di tmaziyt isem amalay ibeddu s yiwet gar teyri-agi :a,u,i » .⁸

1-c-a-b/ Tabadut n wunti: « Isem unti yettalay seg umalay s tmerna n wuđfir akked wuzwir (t) »⁹

Imedyaten :

Anaw n yisem	amalay	Timnađin	unti	Timnađin
Ismawen iherfiyen	Aqeffal	AMK.CRF	Taqeffalt	TFY.YSR . ZRB. AME .SME
	Acedluđ	AME.SME	Tacedluđt	CRF

Tagrayt

Mi nşelleđ talýiwin n yismawen i yellan deg wammud-ntey gar tamet n temnađin n tmurt n Leqbayel.Nufa-d tanđawit :

Di teyri tamezwarut n yismawen iherfiyen

« ta » → « ti »

Di teyri taneggarut n yisemawen iherfiyin

« i » → « a »

« iw » tanđa-s « u »

Di teyri tamezwarur n yismawen uddisen

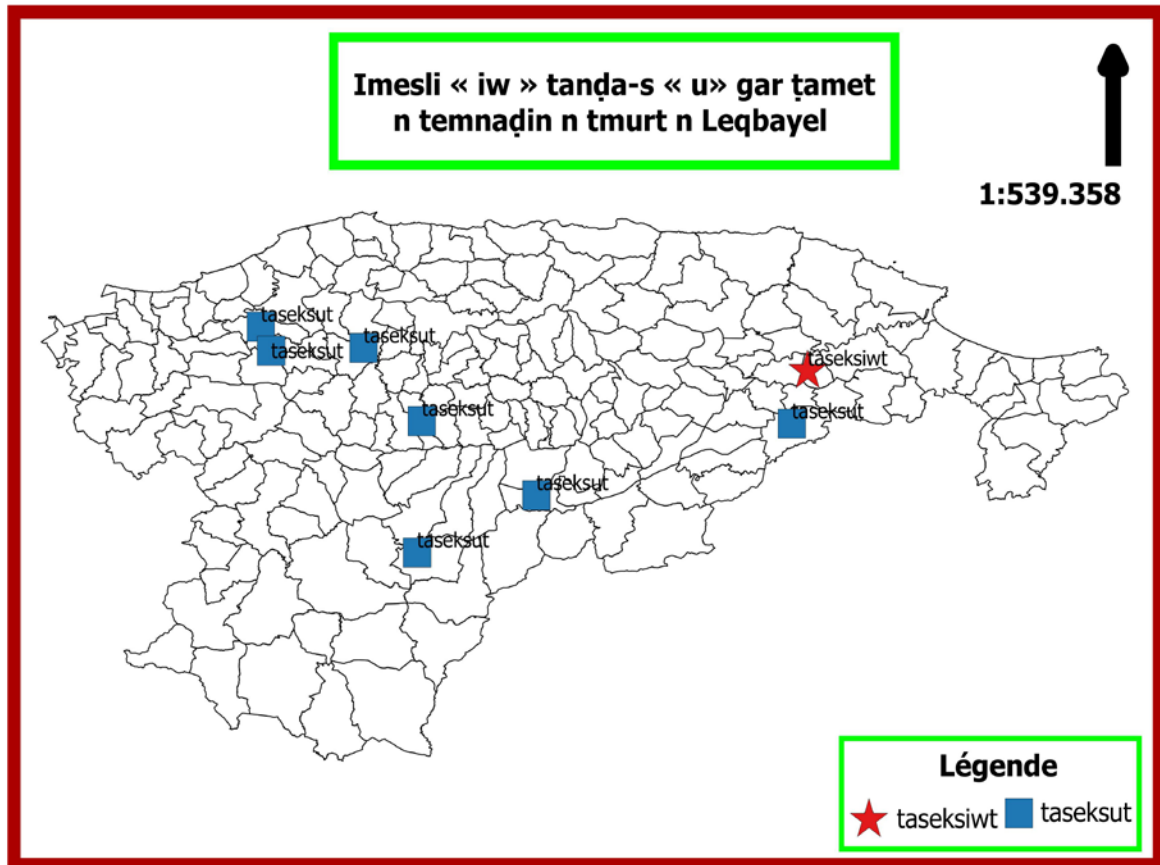
« ti » → « ta »

Deg wayen yeean tanđawit n tewsit drus n yismawen i yellan.

⁸NAIT ZARAD K.op.cit,p46

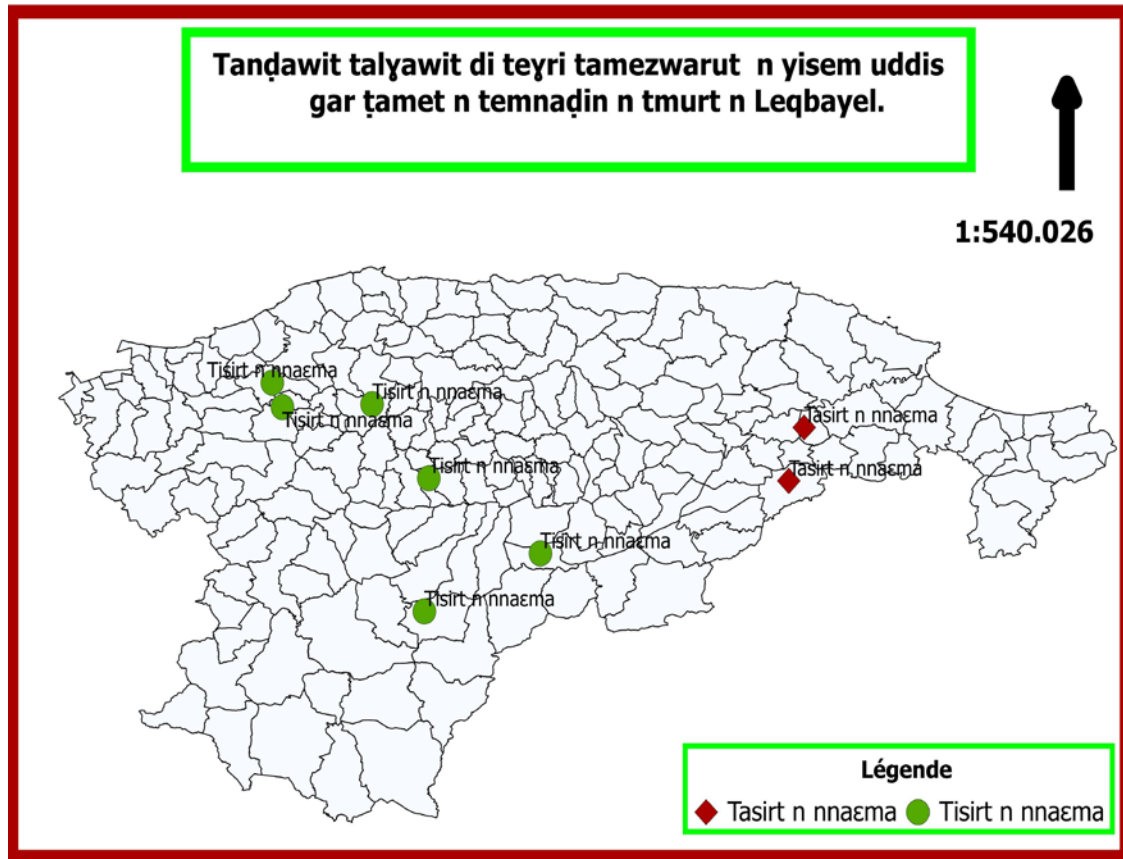
⁹ MAMMRI M,*Tajerrumt n tmaziyt tantala taqbaylit*,Ed.Bouchene ,Alger,1990,p24-25 .

- ✓ **Takerđa 1** :Imesli « iw » tanđa-s « u » gar țamet n temnađin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit :Di lđiha n umalu d tlemast d unzul d usammar n tmurt n Leqbayel yugget yisem « taseksut » ad ten-af di temnađt (TFY.ASY.AMK.YSR.ZRB.CRF.AME) , d isem aherfi , maca nufa-d yiwet gar temnađin n usammar (SME) sexdamen isem « taseksiwt » ,d isem aherfi.

- ✓ **Takerđa 2** :Tanđawit talyawit di teyri tamezwarut n yisem uddis gar řamet n temnađin n tmurt n Leqbayel.

Tisegzit :Di lđiha n umalu d unzul d telmast n tmurt yugget yisem «Tisirt n nnaema » ad ten-af di temnađt (TFV.ASY.AMK.YSR.ZRB.CRF) , d isem uddis,maca di lđiha n usammar isem « Tasirt n nnaema » drus i yellan ad ten-af di temnađt n (SME.AMK), d isem uddis.

I / Tabadut n tsenamka : D tusna tzerrew ney tekkat ad-d tesken assay gar inumak n wawalen. »¹

II/ Ismawen yesεan yiwet n talya anamek yemgarad

Talya	Amek i tettheggin
Aεemmuc	Di (ZRB)ad nerr deg ubiduđ aman ad uzagen,ad as- neyyez taqqueruyt n ticcet,ad as- nerrnu cituđ n lemelđ d zzit. Mi uzagen waman-nni ad as- nesmir awren atenttharik armi teswa yakk aman-nni, ad t-id nesmir yer tređđhallit. Ad tili tetteftutus.
	Di (TFY . ASY) di imyan n lexla yemgaraden (warzilan,ccamlal,tuymest n temyart,warzdud,wahrir,fudlyum,lebšel) ad ten-negzem di mečtađ,ad asen nernu ciť n lmelđ ad ten-nerr ad ifur.Mi yewwan isufar-agi ad nesfur seksu , mi yefur seksu-nni ad ten xebbel akked uεemmuc,ad ten-dhen s zzit uzemmur.
Lexfaf	Di(AMK) ad nsexleđ timllalin akked ciť n lmelđ d wurren d yiyes ad tenđerrek melliđ alma yuđal d ađelwiđ seyen akkin ad nerr ciť n zzit deg lmeqli ad teđmu ; mi teđma ad nesmir ađelwiđ-nni yer dixel-is ad tt-nyum akken ad tcuff.Mi tewwa ad tt-nekkess ad t-nebđu d tiđerfatin.
	Di(TFY . YSR . AMK . ZRB) di tazwera ad nesselxes awren d ciť n lmelđ d waman ad t-neğğ ad yenzez.Mi yenzez ad t-id neddem ad t-neggi. Nettleqqim-as aman as-nernu iyes ad ten- nenfeđ, ad t-nerr dixel n lhila ad yay ,mi yuđa ad t-naweđ d amedwar ad tenar ad yeww deg lmeqla,ad as-nzelli zzit akken ad icuff. Mi yewwa seg sin n yidisan ad t-id nekkkes yer lgefna.
Tabazint	Di (SMε .AMε) di tazwara ad neddem awren di lgefna ad as- neg ciť n waman yesεan lmelđ ad ten- ftel alma yuđal d azuran, imiren ad tenseεeddi deg uyarebal n berkukec syin akkin ad t-id nđar s uyarbal n uđarar ,ad ten-ysel s zzit n uzemmur,ad yeww deg useqqi n ibawen ney s tmellalin.
	Di(TFY.YSR.AMK) d tađlwiđt yesεan atas n yimyan yemgaraden (tiyiđac,tasladant,tasemmumt,tayeddiwt...) i yegzmen d imečtađ ttewwan deg ubiduđ alma fsin,tterun-as ciť n lmelđ d wurren akked zzit uzemmur. ²

¹ TOURATIER C,*la sémantique*,Ed. Armand Colin,HGR,Paris.2009.p8.

	Di (ZRB) d imyan n tezgi (waržilan,waħrir ,tayddiwt,fudlyum,lebšel...) ad ten-gzemen d imecťah,ad asen-rnu ciť n lmelħ ,ad ten-arr ad furřen,mi wwan isufar-agi ad nešfurř seksu .Mi wwan ad ten-xebbel,ad ten-dhen s zzit n uzemmur.
	Di (AMK) yettwaftal am berkukec d acu kkan zur ciťuħ.Ad n-selxes ibawen ,ad neswzag aman seyin akkin ad nerr ħur-s ibawen-nni,ticcert,lmelħ,zzit,lexlie akked ifelfel, mi wwan ad as- nerrnu abiřar,mi wwan ad tenn-dhen s zzit n uzemmur.
Timcewcin	Di (ASY.AMK) di tazwara ad nerž timellalin dixel n uđebři ad as- nerrnu ciť n lmelħ ad ten- ttenarwi seyin akkin ad nerr ciť n zzit n uzemmur di lmeqla ad tt-aħmu ad n-kub timellalin-nni ħer dixel-is. Ĥer tagara ad tt-id nekkes d taħbult.
	Di (TFŸ.YSR) ħer tqessult ad nerž timellalin,ad asent-nernu ciť n lmelħ,awrren d yiħes, ad ten-nħerrek meliħ alma yuħal daħlwiđ,ad nerr ciť n zzit n uzemmur di lmeqla ad teħmu syin akkin ad-nesmir aħelwiđ-nni ħer dixel-is ad yeww,ad yecuf,ad tentti ħef yidis-nni nniđen.Mi tewwa ad t-id nekkes ad ten-nebđu d tiħerfatin.
Akasrun	Di(ASY. SMĖ . AMĖ) d allal n talayť yesĕa sin n yifasen akked uleyđiw xeddmnen deg-s aseqqi neħ sewwayen deg-s.
	Di(TFŸ. AMK) d allal n wuzzal,d amedewarr yesĕa yiwen ufus,sewayen deg-s ayen yeqlan.
Acemux	Di(TFŸ.YSR.AMK.SMĖ .AMĖ) d allal n talayť yesĕa sin n yifasen,d amecťuħ,yesĕa aqemmuc d amecťuħ ttarran-as layđa n yiferki,ttagmen-d deg-s aman.
	Di (AMĖ) d allal n talayť ,d azuran yesĕa krađ n yifasen,d ameqqran jemmaĕen deg-s aman neħ zzit ,nnaĕma.
Tabaqit	Di(TFŸ. ASY.YSR . AMK) d lħila n talayť d tameqrant d tazurant,tesĕa sin n yifasen,fettlen deg-s seksu.
	Di(ASY) d lħila n talayť tettemcabi ħer lġefna maca d tamecťuħt,tetten deg-s mi ara ad ilin iĕeyalen.

² DALLET J M ,Dictionnaire kabyle français, parler des At Mengellat.Ed :S.E.L.A.F,1983,p63

Abuqal	Di(TFY. ASY. AMK . ZRB . CRF. SMḔ . AMḔ) d allal n talayt d amecṭuḥ yesḕa yiwen n ufus, taḕelliḍt tessan deg-s aman.
	Di (YSR) d lhila n talayt d ameqqran yesḕa sin yifassen,aqemmuc-is meqqar ttaran-as alayḍiw,jemmaḕen deg-s aman.

Tagrayt

Mi neknni tanḍawit tasnamkit i wamud-ntey gar ṭamet n temnaḍin n tmurt n Leqbayel nufa-d azal n 8 n yismawen tezdi-ten yiwet n talya maca mgaraden deg unamek.

Tagrayt tamatut

Mi nşeleđ amawal n usewwi aqbur d wallalen-is di tamet n temnađın n tmurt n Leqbayel.

Anadi-agi yef usewwi aqbur d wallalen-nsen yefka-ay-d tagnit i wakken ad d-nsekel isewwiyen-agi d wallalen-is i tsutiwin i d iteddun acku atas i iruhen deg ubrid n tatut.

Deg uħric amezwaru, nşelled tanđawit tamsislayt, nnufa-d :

Di temnađt n (ASY) imesli [ʃ] yettwantaq d[a :] tiyri tayeẓfant.

Imesli [w̥w] yesεa ukuzet n tenđawa:[w̥w],[g̥g],[b̥b̥ʷ],[p̥p̥ʷ].

Tella tenđawit deg yimesla-agi :[y] → [g] / [k] → [χ] / [v] → [h] / [θ] → [ʃs]

Deg uħric wis sin , nşelled tanđawit n umawal :

Nemlal-d kra n yismawen llan di temnađt ulac-iten di temnađın nniđen.

Nufa-d ddeqs n yismawen mgaraden deg uẓar maca yezd-iten unamek.

Deg uħric wis krađ, nşeleđ tanđawit talyawayt tasnamkit nufa-d tanđawit :

-Di teyri tamezwarut akked tneggarut n yismawen iħarfiyen.

-Di teyri tamezwarut n yismawen uddisen.

Llan kra n yismawen sεan yiwet n talya maca anamek yemgarad.

Yer tagara n umahil-agi ,nşaweđ ad d-nsebgen tanđawit i yellan di tamet n temnađın n tmurt n Leqbayel.Nessaram ad d- asen wid ara ikemmlen i tezrawt-agi,ad yzen ugar deg wayen i d -nebda.

Tizi Uzzu					
Ayt Yahya Musa (Tafuyalt)	Timsislit	Azar	Buyni (Asi Yusef)	Timsislit	Azar
Ayrum aneqqaru	[aʁromanəq̣qaro]	YRM /YR	Ayrum aqquran	[aʁromaq̣quran]	YRM/YR
Ayrum buyecwawen	[aʁromvujəʃwawən]	YRM /CW	Ø	Ø	Ø
Ayrum n bibras	[aʁromnvivras]	YRM /BRS	Ayrum n bibras	[aʁromnvivras]	YRM/BRS
Ayrum n lebşel	[aʁromnləvsəl]	YRM /BŞL	Ayrum n lebşel	[aʁromnləvsəl]	YRM/BŞL
Ayrum n leħcic	[aʁromləħjij]	YRM /HC	Ayrum n leħcic	[Aʁromləħjij]	YRM/HC
Ayrum n neeneɛ	[aʁromn̄nəʃnəʃ]	YRM /NE	Ayrum n neeneɛ	[aʁromn̄nə:na :]	YRM /NE
Ayrum n tassemt	[aʁromntas̄səmθ]	YRM / SM	Ayrum n tassemt	[aʁromntas̄səmθ]	YRM/SM
Ayrum n temzin	[aʁromntəmzin]	YRM /MZ	Ayrum n temzin	[aʁromntəmzin]	YRM/MZ
Ayrum n yirden	[aʁromḡgirdən]	YRM / RD	Ayrum n yirden	[aʁromḡgirdən]	YRM/RD
Ayrum nzzit n uferṛaḥ	[aʁromənziθufaṛṛaḥ]	YRM /ZT	Ayrum n zzit n buṛaḥ	[aʁromnzz̄iθnvuṛaḥ]	YRM/ZT
Ayrum n ucleb	[aʁromb̄b̄w̄əʃləb]	YRM /CLB	Ø	Ø	Ø
Ayrum n ubiduḥ	[aʁromuviðuḥ]	YRM/BDH	Tamjuṭ	[θamʒuṭ]	MJT
Ayrum irekcen	[aʁromirək̄w̄əʃən]	YRM /RKC	Tæebbuzt	[θaʃəb̄bozθ]	EBZ
Amarkuc n temllalin	[amarkoʃtməʃlalin]	MRKC/ML	Acewwad n tmellalin	[aʃəp̄p̄w̄ad̄ntəməʃlalin]	CWD/ML
Ayrum n yirig	[aʁromḡgiriγ]	RKC/ML	Ø	Ø	Ø
Aɛemmuc	[aʃəmm̄uʃ]	EMC	Aɛemmuc	[aa :əmm̄uʃ]	EMC
Abişar	[avisar]	BŞR	Abişar	[avisar]	BŞR
Abazin n ubeqquq	[avazinuvəq̣quq]	BZN / BQ	Abazin n ubeqquq	[avaziṛp̄w̄əvq̣quq]	BZN/BQ

Ammud

Acewwaḍ	[aʃəbb ^w aḍ]	CWD	tarkuct	[θarkuʃθ]	RKC
aqeddid	[aqəḍḍiḍ]	QD	Lexliɛ	[lɛxlia :]	LXɛ
Amahkuk	[amahkuk]	HK	Ø	Ø	Ø
Azemmur arekman	[azəmmurarəkman]	ZMR/RKM	Azemmur n lmelḥ	[azəmmurnlməḥ]	ZMR /LMḤ
Berkukec	[bɛrkukəʃ]	KC	Lɛic n uqedduḥ	[li:ʃuqəḍḍuḥ]	LɛC /QDḤ
Berkukec n fliyu	[bɛrkukəʃnfliju]	KC/ FLY	Lɛic n felgu	[li:ʃnfəlgu]	LɛC/FLG
buzzlluf	[vuzəlɫuf]	ZLF	buzzlluf	[vuzəlɫuf]	ZLF
Lexfaf	[lɛxfaf]	XF	Lesfengǵ	[ləsfəndʒ]	SFNGǵ
Lleft n uharfil	[lɫəfθuharfil]	LFT/HRFL	Aɛemmuc n lleft	[aa :əmmuʃnlɫəfθ]	ɛMC /LFT
Lleft n lebyaḍ	[lɫəfθlɫəvjaḍ]	LFT/BYD	Lleft n temyest	[lɫəfθtəmkəsθ]	LFT/MYS
Lemsemmen	[ləmsəmmən]	SN	Lemsemmen	[ləmsəmmən]	SN
Laymud	[lakmuḍ]	YMD	Aɛemmuc n ibawen	[a :əmmuʃ ivawən]	ɛMC/BW
Lbaṭaṭa n lkanun	[lbatatanlkanun]	LBT/ LKN	Lbaṭaṭa n lkanun	[lbatatanlkanun]	LBT /LKN
Seksu n temzin	[səxsuntəmzin]	SK/ MZ	Seksu n temzin	[səxsuntəmzin]	SK/MZ
Seksu n tyeddiwt	[səxsuntɛḍḍiwt]	SK /YDW	Seksu n tyeddiwt	[səxsuntɛḍḍiwt]	SK/YDW
Seksu n taga	[səxsuntaya]	SK /G	Seksu n taga	[səxsuntaya]	SK/G
Seksu n tegriɾt	[səxsunθəɣ ^w rirθ]	SK /GR	Seksu n tegriɾt	[səxsuntəɣ ^w rirθ]	SK/GR
Seksu n lebşel	[səxsunləvsəl]	SK /BŞL	Ø	Ø	Ø

Ammud

Seksu n ddra	[səχsund̪dra]	SK / DR	Ø	Ø	Ø
Seksu n ubelluḍ	[səχsuvəɫtoḍ]	SK /BLḌ	Seksu n uḥelluḍ	[səχsuhəɫtoḍ]	SK/ḤLḌ
Tamḥemmezt	[θamḥəmməzθ]	ZM	Ø	Ø	Ø
Tabсист	[θavsisθ]	BS	tabсист	[θavsisθ]	BS
Tabazint	[θavazint]	BZN	Lḥeswa	[lḥəswa]	LḤSW
Taṣabunt	[θasavunt]	ṢBN	Ø	Ø	Ø
tamtunt	[θamθunt]	MTN	Tamtunt n bufrraḥ	[θamθuntnvufrəḥ]	MTN/FRḤ
Tamtunt n zzit	[θamθuntnz̤ziθ]	MTN/ZT	Tamtunt n zzit	[θamθuntnz̤ziθ]	MTN/ZT
tarwint	[θarwint]	RWN	Ø	Ø	Ø
Taḥelwidt	[θaḥəlwiṭ]	ḤLWD	Ø	Ø	Ø
Taḥrcawt	[θaḥarɟawθ]	ḤRCW	Tacaecaet	[θaɟa:ɟa :θ]	Cɛ
Timllalin tizuranin	[θiməɫɫalinθizuranin]	ML/ZR	timcewcin	[θimɟuwɟin]	CW
Timellalin tieeqqayin	[θimɫɫinθiɟeqqajin]	ML/ɛQ	Timllalin tibaɛlallacin	[θimɫɫalinθiba :laɫɫajin]	ML/BɛL
tirekkimt	[θirək̤kimθ]	RKM	tirekkimt	[θirək̤kimθ]	RKM
Tiyrifin n wugu	[θiɁrifinn̪b̪w̪uɟu]	YRF /WG	Tiyrifin timeettbin	[θiɁrifinθima :t̪vin]	YRF/ɛTB
Tiyrifin n warway	[θiɁrifinn̪b̪arwaj]	YRF/RWY	Tiyrifin	[θiɁrifin]	YRF
Taṣfuret	[θasfurət̪]	ṢFR	Aɛemmuc n lubyan	[aa :mmuɟɫɫuvjan]	ɛMC/LBYN
timcewcin	[θimɟəwɟin]	CW	Taḥbult n tmellalin	[θaḥvultntməɫɫalin]	ḤBL/ML
Iwzan n warkul	[iwzan̪b̪arkul]	WZN/RKL	Iwzan n warkul	[iwzan̪p̪arkul]	WZN/RKL
Iḥbuben	[ihvuvən]	ḤB	Iniyman	[iniɁman]	NYM

Tizi Uzzu					
Ayt Yahya Musa(Tafuyalt)	Timsislit	Azar	Buyni (Asi Yusef)	Timsislit	Azar
Abuqal	[avuqal]	BQL	Abuqal	[avuqal]	BQL
Abiduh	[aviðuh]	BDH	Akaşrun	[akarson]	KŞRN
Abellar	[abəllar]	BLR	Abellar	[abəllar]	BLR
Abuseqqi	[avusəqqi]	SQ	Abuyeddu	[avujəddu]	YD
Acabcaq	[aʃavʃaq]	CBQ	Abaqraq	[abaqrəddʒ]	BQRĠ
Acemux	[aʃmux]	CMX	Agdur	[aɣður]	GDR
Aðellæ	[aðəllæ]	DLÆ	Aðellæ	[aðəllæ :]	DLÆ
Afarrah imsarrah	[afarrahimsarrah]	FRH/SRH	Bufrah	[vufrah]	FRH
Afarrah n lħesba/rqem	[afarrahllħesba] /[nrqəm]	FRH/LHŞB	Bufrah n temtunt	[vufrahntəmθunt]	FRH/ MTN
Afengal	[afəndʒal]	FNĠL	Afengal	[afəndʒal]	FNĠ
Akaşrun	[akasron]	KŞRN	Lmeqli	[lməqli]	QL
Akufi	[axufi]	KF	Akufi	[axufi]	KF
Aricu	[ariʃu]	RC	Afurnu n lgaz	[afornunlgaz]	FRN/ LGZ
Amger	[amywər]	MGR	Amger	[amywər]	MGR
Ayerraf	[aɣwərraf]	YRF	Iflu	[iflu]	FLW
Ayeyyaz	[akəjjaz]	YYZ	Ayeggaz	[akəggaz]	YGZ

Ammud

Ayerbel n berkukec	[aɤərvalnbərkukəʃ]	YRBL/KC	Ayerbal n leic	[aɤərvalnliːʃ]	YRBL/LɛC
Ayerbal n uqeccar	[aɤərvaluqəʃʃar]	YRBL/QCR	Ayerbal n truʒi	[aɤərvalntrozi]	YRBL/RZ
Ayerbal n unaḥbus	[Aɤərvalunaḥvus]	YRBL/HBS	Ayerbal n tuʃfa	[aɤərvalntuʃfa]	YRBL/ʦF
Aqetṭar n zzit	[aɤəʃʃarnzʒiθ]	QʦR/ZT	Aseksut n zzit	[asəχsuθnzʒiθ]	SK/ ZT
Taqeffalt	[θaɤəʃʃalt]	QFL	Aseqfel	[asəqfəl]	QFL
Isili	[isili]	SL	Ajirikan /aʃilul	[aʒirikan] [atilul]	JRKN/ʦL
Inyen n uzru	[injənɓɓ ^w uzro]	NY/ʒR	Inyen n uzru	[injənɓɓ ^w uzro]	NY /ʒR
Layḍa	[laɤḍa]	Yʦ	Tadimt	[θaɤimθ]	DM
Lbuc	[lvuʃ]	LBC	Lbuc	[lvuʃ]	LBC
Lembuḍ	[ləmbod]	LMBḌ	Lembuḍ	[ləmbod]	LMBḌ
Lmetred	[lməθrəð]	LMTRD	lmetred	[lməθrəð]	LMTRD
Taḥellabt/ tiḍebrit	[θaḥəʃʃavθ]/[θiḍəvriθ]	HLB/ḌBR	Tasebbalt	[θasəbɓalt]	SBL
Tabaqit	[θavaqiθ]	BQ	Tabaqit	[θavaqiθ]	BQ
Tareḥḥalit	[θarəḥḥaliθ]	RḤL	Tabaqit n wučči	[θavaqiθɓɓ ^w uʃʃi]	BQ/Č
Taseksut	[θasəχsutɕ]	SK	Taseksut	[θasəχsutɕ]	SK
Taʃeffayt	[θasəʃʃajθ]	ʃFY	Aʃeffay	[asəʃʃaj]	ʃFY
Tayellayt	[θaɤəʃʃajθ]	YLY	Tayellayt	[θaɤəʃʃajθ]	YLY
Talumt	[θalumθ]	LM	tayarbalt	[θaɤarvalt]	YRBL
Taxsayt	[θaxsajθ]	XSJ	taxcacat	[θax ^w ʃajθ]	XC
Tacemuxt n uqeddid	[θaʃəmuxθuqəɖɖið]	CMX/QD	tuggi	[θuɡɡi]	G
Taqessult	[θaɤəʃʃult]	QSL	Taqedduḥt	[θaɤəɖɖuḥθ]	QDḤ

Ammud

Taqezdirt	[θaqəzdirθ]	QZDR	taqezdirt	[θaqəzdirθ]	QZDR
Tisirt n lqahwa	[θisirθnlqahwa]	SR/LQHW	Tisirt n lqahwa	[θisirθnlqahwa]	SR/ LQHW
Tisirt n nnaema	[θisirθn̄ma]	SR/N̄EM	Tisirt n nnema	[θisirθn̄ma:ma]	SR/ N̄EM
Timeyreft	[θiməʔrəfθ]	YRF	Tiflut	[θifluθ]	FLW
tbaq	[tvaq]	ṬBQ	tbaq	[tvaq]	ṬBQ
Sata	[sata]	ST	Aneṣfi	[anəsfi]	NŞF

❖ **Tamawt** : Nufa-d kra n wawalen sexdamen -ten di temnaḍt n Buyni (Asi Yusef) ulac-itent anda nniḍen.

Buyni (Asi Yusef)	Timsislit	Azar
Ayrum n uqerquc	[aʁromuqərɔʃ]	YRM/QR
Ayrum n uxarub	[aʁromuxarov]	YRM/XRB
Ayrum n uxaluḍ	[aʁromuxaloḍ]	YRM/XLD
Ayrum n felgu	[aʁromn̄fəlgu]	YRM/FLG
Ayrum n tegrirt	[aʁromntəʔrirθ]	YRM /GR
Ayrum n tmejja	[aʁromntməʒʒa]	YRM/TMJ
Leic n tmellalin	[li:ʃtməllalin]	L̄EC/ML
Leic n bibras	[l i:ʃnvivras]	L̄EC /BRS
Seksu n uxaluḍ	[səʁsuxaloḍ]	SK /XLD
Tarkuct n useqqi	[θarkuʃθusəqqi]	RKC/SQ
Acbaylu n uzru	[aʃvajlup̄wuzro]	CBYL/ZR

Bumerdas					
Caɛbet (At Mekla)	Timsislit	Aɣar	Yesser	Timsislit	Aɣar
Ayrum aneqqaru	[aɣromanəq̣qaro]	YRM /YR	Ayrum aneqqaru	[aɣromanəq̣qaro]	YRM/YR
Lemwarraq	[ləmwaraɣraq]	WRQ	Ayrum buyecwawen	[aɣromvujəfwawən]	YRM/CW
Ayrum n bibɣas	[aɣromnvivɣas]	YRM /BRS	Ayrum n bibɣas	[aɣromnvivɣas]	YRM/BRS
Ayrum n lebɣel	[aɣromnləvsəl]	YRM /BɣL	Ayrum n lebɣel	[aɣromnləvsəl]	YRM/BɣL
Ø	Ø	Ø	Ayrum n lehɣic	[aɣromləhɣiɣ]	YRM/Hɣ
Ayrum n neɣnee	[aɣromnɛɣnəɣ]	YRM /Nɛ	Ayrum n neɣnee	[aɣromnɛɣnəɣ]	YRM /Nɛ
Tamexllaet	[θamxəlɣθ]	XLɛ	Ayrum n lexlie	[aɣromlɣxliɣ]	YRM/XLɛ
Ayrum n temɣzin	[aɣromntəmzin]	YRM /Mɣ	Ayrum n temɣzin	[aɣromntəmzin]	YRM/Mɣ
Ayrum n yirden	[aɣromnjirðən]	YRM / RD	Ayrum n yirden	[aɣromnyirðən]	YRM/RD
Amteqeb n ufarraɣ	[amθqəvufarɣh]	TQB/FRH	Ayrum aftatas	[aɣromafθaθas]	YRM/FTS
Ayrum n ucleb	[aɣrombɣwəɣləb]	YRM /CLB	Ayrum n ucleb	[aɣrombɣwəɣləb]	YRM/CLB
rfis uneqqaru	[rfisunəq̣qaro]	YRM /~YR	Ø	Ø	Ø
Amerkuc	[amərkuɣ]	RKC	Ayrum amarkuc	[aɣromamarkoɣ]	YRM/RKC
Amarkuc n temllalin	[amarkoɣntməɣlalin]	MRKC/ML	Amarkuc n tmellalin	[amarkoɣntməɣlalin]	RKC/ML
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Aheclu	[ahəɣlu]	HCL	Aheclu	[ahəɣlu]	HCL
Abiɣar	[avisar]	BɣR	Abiɣar	[avisar]	BɣR
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø

Ammud

Acewwaḍ	[aʃəbb ^w ad]	CWD	Acewwaḍ	[aʃəbb ^w ad]	CWD
Amxellae	[amxəlʔaʃ]	XLƏ	Aksum mellehen	[aχsummələʔəhən]	KSM/MLH
Ameḥkuk	[aməḥkuk]	HK	Ameḥkuk	[aməḥkuk]	HK
Azemmur n barket	[azəmmurnvarkəʃ]	ZMR/BRK	Aḍemmin	[aḍəmm̩in]	DMN
Ləic	[lʃiʃ]	LƏC	Berkukes	[bəkukəs]	KS
Berkukec n fliyu	[bəkukəʃnʃliju]	KC/ FLY	Berkukes n fliyu	[bəkukəsɤnʃəlju]	KS/FLY
Buzelluf	[vuzəlʔuf]	ZLF	buzelluf	[vuzəlʔuf]	ZLF
Laxfaf	[laxfaf]	XF	Laxfaf	[laxfaf]	XF
Lleft n uharfil	[lʔəʃuʔharfil]	LFT/HRFL	Lleft n wafar	[lʔəʃəbb ^w fər]	LFT/FR
Lleft n lebyaḍ	[lʔəʃəʔlʔəvjad]	LFT/LBD	Lleft n lebyaḍ	[lʔəʃəʔlʔəvjad]	LFT/LBD
Lemsemmen	[ləmsəmm̩ən]	SN	Lemsemmen	[ləmsəmm̩ən]	SN
Leymud	[ləɤmuḍ]	YMD	Ibawen n usfruri	[ivawənusfruri]	BN/FR
Lbaṭaṭa n lkanun	[lbatatanlkanun]	LBT/ LKN	Lbaṭaṭa n lkanun	[lbatatanlkanun]	LBT /LKN
Seksu n temzin	[səχsuntəmzin]	SK/ MZ	Seksu n temzin	[səχsuntəmzin]	SK/MZ
Seksu n tyeddiwt	[səχsuntɤḍḍiwθ]	SK /YDW	Seksu n tyeddiwt	[səχsuntɤḍḍiwθ]	SK/YDW
Seksu n taga	[səχsuntaya]	SK /G	Seksu n taga	[səχsuntaya]	SK/G
Ø	Ø	Ø	Seksu n tegriɤ	[səχsunθəɣ ^w rirθ]	SK/GR
Seksu n lebšel	[səχsunləvsəl]	SK /BŞL	Seksu n lebšel	[səχsunləvsəl]	SK/BŞL

Ammud

Seksu n ddra	[səχsund̪dra]	SK / DR	Seksu n ddra	[səχsund̪dra]	SK/DR
Seksu n ubelluḍ	[səχsuvəɫḍ]	SK /BLḌ	Seksu n uflus	[səχsubb ^w uflus]	SK/FLS
Tamḥemmezt	[θamḥəmməzθ]	ZM	Tamḥemmezt	[θamḥəmməzθ]	ZM
Tabсист	[θavsisθ]	BS	Tabсист	[θavsisθ]	BS
Tabazint	[θavazint]	BZN	Taḥlult	[θaḥlult]	ḤL
Taṣabunt	[θasavunt]	ṢBN	Taṣabunt	[θasavunt]	ṢBN
Tamtunt	[θamθunt]	MTN	Tamtunt	[θamθunt]	MTN
Tamtunt n zzit	[θamθuntnz̪ziθ]	MTN/ZT	Tamtunt n zzit	[θamθuntnz̪ziθ]	MTN/ZT
Tarwint	[θarwint]	RWN	Tarwint	[θarwint]	RWN
Taḥelwidt	[θaḥəlwiṭ]	ḤLWD	Taḥlwidt	[θaḥəlwiṭ]	ḤLWD
Taḥarcawt	[θaḥarɟawθ]	ḤRCW	Agarcāl	[aɣ ^w ərɟal]	GRCL
Timellalin tizuranin	[θiməɫɫalinθizuranin]	ML/ZR	Tamcewect	[θamɟəwəɟθ]	CW
Timellalin tiēeqqayin	[θimɫɫalinθiɟəq̪qajin]	ML/ɛQ	Timellalin tiēeqqayen	[θimɫɫalinθiɟəq̪qajin]	ML/ɛQ
Tirekkimt	[θirək̪kimθ]	RKM	Tirekkimt	[θirək̪kimθ]	RKM
Tiyrifin timēettbin	[θiɪrɪfinθimɟət̪vin]	YRF /ETB	Tiyrifin timēettbin	[θiɪrɪfinθimɟət̪vin]	YRF/ETB
Tiyrifin n waman	[θiɪrɪfinb ^w aman]	YRF/MN	Tiyrifin tiḥlalayen	[θiɪrɪfinθiḥlalajin]	YRF/ḤL
Lbya n seksut	[luvjansəχsut̪]	LB/KS	Tasfurut	[θasfurut̪]	FR
Timcewcin	[θimɟəwɟin]	CW	Taxfaft	[θaxfafθ]	XF
Iwzan n warkul	[iwzanb ^w arkul]	WZN/RKL	Iwzan n warkul	[iwzanb ^w arkul]	WZN/RKL
Tazzart	[θaz̪zarθ]	ZR	Tazzart	[θaz̪zarθ]	ZR

Bummerdas					
Caɛbet(At Mekla)	Timsislit	Aɣar	Yesser	Timsislit	Aɣar
Abuqal	[avuqal]	BQL	Abuqal	[avuqal]	BQL
Abiduh	[aviðuh]	BDH	Abiduh	[aviðuh]	BDH
Abellar	[abəllar]	BLR	Tabellart	[θbəllarθ]	BLR
Asxan	[asxan]	SXN	Abiduh n usqqi	[aviðuhusəqqi]	BDH/SQ
Abaqraq	[abaqraq]	BQĠ	Sdel	[sdəl]	SDL
Acemux	[aɣəmux]	CMX	Acemux	[aɣəmux]	CMX
Aɣellæ	[aɣəllæ]	DLɛ	Aɣellæ	[aɣəllæ]	DLɛ
Aferrah imserrah	[afərrahimsərrah]	FRH/SRH	Aɣajin amesarreh	[aɣajinimsərrah]	DJN/SRH
Aferrah n rqem	[afərrahnraqəm]	FRH/RQM	Aɣajin n rqem	[aɣajinraqəm]	DJN/RQM
Afengal	[afəndʒal]	FNĠL	Afenjal	[afənzal]	FNJ
Lmaqla	[lmaqla]	LMQ	Akasrun	[akasron]	KSR
Akufi	[aɣufi]	KF	Akufi	[aɣufi]	KF
Afurnu n lgaz	[afornunlgaz]	FRN/GZ	Afurnu	[afornu]	FRN
Amger	[amɣər]	MGR	Amger	[amɣər]	MGR
Ayerraf	[aɣərɛraf]	YRF	Ayerraf	[aɣərɛraf]	YRF
Ayeyyaz	[aɣəjjaz]	YYZ	Ayeggaz	[aɣəggaz]	YGZ

Ammud

Ayarbel n buwaɣucen	[aʁarvəlɥuwaɣuʃən]	YRBL/TT	Ayarbel n leic	[aʁarvəlɥiʃi]	YRBL/LɛC
Ayarbel n uqccar	[aʁaveluqəʃʃər]	QRBL/QCR	Ayarbel n uqccar	[aʁavəluqəʃʃər]	YRBL/QCR
Ayarbel n unarfud	[aʁarvəlunarfuð]	YRBL/RFD	Ayarbel n unahbus	[aʁarvəlunahvus]	YRBL/HBS
Aseksut n zzit	[asəχsuθnʒziθ]	SK/ZT	Aseksut n zzit	[asəχsuθnʒziθ]	SK/ ZT
Aqeffalt	[aqəffal]	QFL	Aqeffal	[aqəffal]	QFL
Tibettit	[tibətʃiθ]	BT	Ajarikan	[aʒarikan]	JRKN
Inyen n uzru	[injənɓɓʷuzro]	NY/ZR	Inyen n uzru	[injənɓɓʷuzro]	NY /ZR
Asenkebbi	[asənχʷəɓɓi]	KB	Alayɗiw	[alaxɗiw]	YT
Tabuqalt	[θavuqalt]	BQL	Lbuc	[lvuʃ]	LBC
Lembuɗ	[ləmbod]	BḐ	Lembuɗ	[ləmbod]	BḐ
Lmetred	[lməθrəd]	LMTRD	Lmetred	[lməθrəd]	LMTRD
Taɣellabt	[θahəlʔavθ]	HLB	Taɣellabt	[θahəlʔavθ]	HLB
Tabaqit	[θavaqiθ]	BQ	Tabaqit	[θavaqiθ]	BQ
Tareɣɣalit	[θarəɣɣaliθ]	RHL	Tareɣɣalit	[θarəɣɣaliθ]	RHL
Taseksut	[θasəχsutʃ]	SK	Taseksut	[θasəχsutʃ]	SK
Taşeffayt	[θasffajθ]	ŞFY	Taşeffayt	[θasəffajθ]	ŞFY
Tayellayt	[θaxəlʔajθ]	YLY	Tayellayt	[θaxəlʔajθ]	YLY
Tallumt	[θallumθ]	LM	Tallumt	[θallumθ]	LM
Taxsayt	[θaxsajθ]	XSX	Taxsayt	[θaxsajθ]	XSX
Taqbuct n uqeddid	[θaqvuʃuqədɗið]	QB/QD	Taɣellabt	[θahəlʔavθ]	HLB
Taqessult	[θaqəsʃult]	QSL	Taqedhet	[θaqədɗəʃ]	QDH

Ammud

Taqezdirt	[θaqəzdirθ]	QZDR	Taqezdirt	[θaqəzdirθ]	QZDR
Tisirt n lqahwa	[θisirθlqahwa]	SR/LQHW	Tisirt n lqahwa	[θisirθlqahwa]	SR/ LQHW
Tisirt n nnaema	[θisirθn̄n̄ma]	SR/N̄EM	Tisirt n nnema	[θisirθn̄n̄ma]	SR/ N̄EM
Timeyreft	[θiməɸrəfθ]	YRF	Timeyreft	[θiməɸrəfθ]	YRF
tbaq	[tvaq]	T̄BQ	tbaq	[tvaq]	T̄BQ
Rab̄ea	[rav̄ʕa]	RB̄E	Sata	[sata]	ST

❖ **Tamawt** :Nufa-d kran n wawalen sexdemen-ten di taddart n (At Mekla) akked (Yesser)ulac-iten anda nniḍen.

Caɛbet(At Mekla)	Timsislit	Aɣar
Leeic n ubeqquq	[l̄ʕiʕuvəq̄quq]	L̄ĒC/BQ
Seksu n bumaylul	[səχsunvuməlu]	SK/M̄YL
Ayrum n tmezza	[akomnt̄mez̄za]	YRM/M̄Z

Yesser	Timsislit	Aɣar
Amah̄kuk n umezzir	[amah̄kukuməzz̄ir]	M̄H/MZR
L̄eic n temellalin	[l̄ʕiʕnt̄məll̄al̄in]	L̄ĒC/ML
Seksu n lebcna	[səχsunlvəf̄na]	SK/LBCN
Seksu n uxaluḍ	[səχsuxaloḍ]	SK/XLḐ
Tab̄sist n umezzir	[θav̄əsisθuməzz̄ir]	BS/MZR
Tah̄lwiṭḍ n ujilban	[θah̄əlwiṭuʕilvan]	ḤLWD̄/JLBN

Tubiret					
At Laqşer (Zriba)	Timsislit	Azar	Imceddalen(Ccerfa)	Timsislit	Azar
Ayrum arexsas	[aʁromaraxsas]	YRM/RXS	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Acewwaɗ aquran	[aʃəggadaquran]	CWD/YR
Ø	Ø	Ø	Ayrum n bibras	[aʁromnvivɣas]	YRM/BRS
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Tamxellaet	[θamxəlʔaʃθ]	XLE	Ayrum n tassemt	[aʁromntasɛəmθ]	YRM/SM
Ayrum n temzin	[aʁromntəmzin]	YRM/MZ	Ayrum n temzin	[aʁromntəmzin]	YRM /MZ
Ayrum n yirden	[aʁromggirðən]	YRM/ RD	Ayrum n yirden	[aʁromggirðən]	YRM /RD
Tamdekkart	[θamðəkʔkarθ]	DKR	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
acexcux	[aʃəxʃux]	CX	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Abazin	[avazin]	BZN	Aemmuc	[aʃəm̄muʃ]	EMC
Berkukec	[bərkuəkəʃ]	KC	Abişar	[avisar]	BŞR

Ammud

Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Cexcuxa	[ʃəxʃuxa]	CX	Acewwaḍ	[aʃəgg ^w aḍ]	CWD
Acermuḥ	[aʃərmuḥ]	CRMḤ	Tacedluḥt	[θaʃəḍluḥ]	CDLḤ
Tazmit	[azimθ]	ZM	Ø	Ø	Ø
Abelxux	[avelxux]	BLX	Azemmur aquran	[azəmmuraquran]	ZMR/ȲR
Berkukec	[bərkukəʃ]	KC	berkukec	[bərkukəʃ]	KC
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Buzelluf	[vuzəlʃuf]	ZLF	buzelluf	[vuzəlʃuf]	ZLF
Lexfaf	[lexfaf]	XF	lesfeng	[ləsfəndʒ]	LSFNĠ
Tamaqfult	[θaməqfult]	QFL	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	lleft	[lʃəfθ]	LFT
Lemsemmen	[ləmsəmmən]	SN	lemsemmen	[ləmsəmmən]	SN
Tameqfult n ibawen	[θaməqfultivawən]	QFL/BW	Seksu n tfejyal	[səxsuntfəʒkal]	SK/FJȲL
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Seksu n temzin	[səxsuntəmzin]	SK/MZ	taberbuct	[θavərvuʃθ]	BR
Seksu n tyeddiwt	[səxsuntkəḍḍiwθ]	SK/ ȲDW	Seksu n tyeddiwt	[səxsuntkəḍḍiwθ]	SK/ȲDW
Seksu n taga	[səxsuntaya]	SK/G	Seksu n taga	[səxsuntaya]	SK/G
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Tameqfult n lebṣel	[θaməqfultləvsəl]	QFL/BṢL	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø

Ammud

Tamhemmezt	[θamhəmməzθ]	ZM	Tamhemmezt	[θamhəmməzθ]	ZM
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Taemmuct	[θaʕəmmuθ]	EMC	Ø	Ø	Ø
Leḥṣida	[ləḥsiða]	LḤSD	Ø	Ø	Ø
Tameḍluet /ayrum anzzaz	[θaməḍluʕθ] [akromanəzzaz]	ṬLE/ʕRM/NZ	Tameḍluet	[θaməḍluʕθ]	ṬLE
Tameḍluet n zzit	[θaməḍluʕθnzziθ]	ṬLE / ZT	Tameḍluet n zzit	[θaməḍluʕθnzziθ]	ṬLE/ZT
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Aḍemmin	[aḍmmin]	ḌMN
Taberbuct	[θavərvuθ]	BRC	lfetla	[lfətla]	FTL
Timellalin n lmaqli	[θimlʔalinlmaqli]	ML/LMQ	Tabeyrirt	[θavəkrirθ]	BʕR
Tmellalin tiblullez	[θimlʔalinθiblulʔaz]	ML /BLZ	Timellalin tizumbectin	[θimlʔalinθizumbəʕθin]	ML /ZMB
Timegzart	[θiməyzərθ]	GZR	Aḍfir uqessul	[aḍfiruqəsʕul]	ḌFR /QSL
Tiyrifin n wugu	[θiʕrifinbʕwugu]	ʕRF/G	Tiyrifin	[θiʕrifin]	ʕRF
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Taməqfult n lubya	[θaməqfultlʔuvja]	QFL/LBY	Taməqfult n lubya	[θaməqfultlʔuvja]	QFL/LBY
Taḥbult n temllalin	[θaḥvultntməʔʔalin]	ḤBL /ML	Taḥbult n temllalin	[θaḥvultntməʔʔalin]	ḤBL/ML
Iwzan n warkul	[iwzanbʕwarkul]	WZN /RKL	Ø	Ø	Ø
Iḥbuben	[iḥvuvən]	ḤB	Iniyman	[iniʕman]	ʕN

Tubiret					
At Leqser(zriba)	Timsislit	Azar	Imceddalen (Ccerfa)	Timsislit	Azar
Abuqal	[avuqal]	BQL	Abuqal	[avuqal]	BQL
Ibiji	[iviʒi]	BJ	Abiduh	[aviðuh]	BDH
Tabellart	[θabəllarθ]	BLR	Tabellart	[θabəllarθ]	BLR
Abudrae	[avuðraʕ]	DRE	Taɖebbaxt	[θaðəbðaxθ]	DBX
Abriq	[avriq]	BRQ	Acabcaq	[aʃavʃaq]	CBQ
Ayeddid	[ajədɖið]	YD	Ayeddid	[ajədɖið]	YD
Acarae	[aʃarəʕ]	CRE	Aɖellae	[aðəllaʕ]	ÐLE
Imeski	[iməski]	MSK	Bufrəh	[vufrəh]	FRH
Imeski n tmeɖluet	[iməskintməɖluʕθ]	MSK/MTLɛ	Bufrəh	[vufrəh]	FRH
afenɣal	[afəndʒal]	FNĠL	Afenɣal	[afəndʒal]	FNĠL
Lmeqla	[lməqla]	LMQL	Lmeqla	[lməqla]	LMQ
Akufi	[aχufi]	KF	Akufi	[aχufi]	KF
Arucu	[aruʃu]	RC	Afurnu	[afurnu]	FRN
Amger	[amɣər]	MGR	Amger	[am ɣər]	MGR
Ayerraf	[aɣərɾaf]	YRF	Iflu	[iflu]	FLW
Amehraz	[aməhrəz]	MHRZ	Ayeggaz	[aɣəɡɡaz]	YĠZ
Ayarbal n berkukec	[aɣərvalnbərkukəc]	YRBL/KC	Ayarbal n berkukec	[aɣərvalnbərkukəc]	YRBL/KC
Ayarbal n truzi	[aɣərvalntruzi]	YRBL/RZ	Ayarbal n truzi	[aɣərvalntruzi]	YRBL/RZ

Ammud

Ayarbal n tuṭefa	[aʁarvalnθutfa]	YRBL/ṬF	Ayarbal n uɛiwwed	[aʁarvaluʁiʁwəð]	YRBL/ɛWD
tazizdegt	[θazizðəɣθ]	ZDG	taqeffact	[θaqffaʃθ]	QF
taqeffalt	[θaqffalt]	QFL	aqeffal	[aqffal]	QFL
Abidun	[avidun]	BDN	Abidun	[avidun]	BDN
Inyen n uzru	[injənɓɓ ^w uzro]	NY/ZR	Inyen n uzru	[injənɓɓ ^w zuro]	NY/ZR
Tadimt	[θaðimθ]	DM	Tadimt	[θaðimθ]	DM
Taqbuct	[θaqvuʃθ]	QBC	Ø	Ø	Ø
Lembuṭ	[ləmbot]	BṬ	Izir	[izir]	ZR
Lmetred	[lməθrəð]	LMTRD	Lmetred	[lməθrəð]	LMTRD
Aḥellab	[aħəllav]	HLB	Ayeddid	[ajɗɗið]	YD
Tarbut	[θarvuθ]	RB	Tarbut	[θarvuθ]	RB
Tarbut n wučči	[θrvuθɓɓ ^w uʃʃi]	RB/Č	Taḥeddit	[θaħəɗɗiθ]	HD
taseksut	[θasəχsutʃ]	SK	taseksut	[θasəχsutʃ]	SK
Tašeffayt	[θasəffajθ]	SFY	Tašeffayt	[θasəffajθ]	SFY
Lfitra	[lfitra]	LFTR	Tayellayt	[θaʁəllajθ]	YLY
Tayerbalt	[θaʁərvalt]	YRBL	Tayerbalt	[θaʁərvalt]	YRBL
Tagcult	[θaɣʃult]	GCL	Tafeqluct	[θafəqluʃθ]	FQLC
Ayeddid n ucarmuḥ	[ajəɗɗið uʃərmuħ]	YD/CRMḤ	Tacuyet	[θaʃujθ]	CY
Taqdduḥt	[θaqəɗɗuħθ]	QDH	Taqedduḥt	[θaqəɗɗuħθ]	QDH
Taqezdirt	[θaqəzdirθ]	QZDR	Taqezdirt	[θaqəzdirθ]	QZDR
Tisirt n lqahwa	[θisirθlqahwa]	SR/QHW	Tisirt n lqahwa	[θisirθlqahwa]	SR/QHW

Tisirt n nnaema	[θisirθn̄n̄sma]	SR/N̄EM	Tisirt n nnaema	[θisirθn̄n̄sma]	SR/N̄EM
Tiflut	[θifluθ]	FL	Tijyelt	[θiz̄ɸ̄əlt]	JYL
Ø	Ø	Ø	Lgelba	[lgəlba]	GLB
Ṭbaq	[tvaq]	ṬBQ	Ṭbaq	[tvaq]	ṬBQ

❖ **Tamawt** : Nufa-d kra n wawalen sexdamen -ten di temnaḍt n (zriba)ulac -iten di temnaḍin nniḍen.

At Leqşer(zriba)	Timsislit	Azar
Ayrum n leḥwal	[ạkroml̄təḥwal]	YRM/HWL
Acexcux n ttmer	[ạʃəx̄ʃuxnt̄sm̄ər]	CX/TMR
abazin iēuden	[avazinīʃuḍən]	BZN/ED
Taḥbult n lmerqa	[θaḥvult̄lm̄ərqa]	HBL/MRQ
Taeşbant	[θạʃəsvant]	EŞBN

Bgayet					
Seməun (Seməun)	Timsislit	Azar	At Məuc(Ayt Maəuc)	Timsislit	Azar
Ayrum	[aɤrom]	YRM	Ayrum	[aɤrom]	YRM
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ayrum n lebşel	[aɤromnləvsəl]	YRM/BŞL
Ø	Ø	Ø	Tameqllaet	[θamqəllaʔθ]	QLƏ
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Timxellaet	[θimxəllaʔθ]	XLƏ	Ayrum n lexliə	[aɤromləxliʔ]	YRM/XLƏ
Ayrum n temzin	[aɤromntəmzin]	YRM /MZ	Ayrum n temzin	[aɤromntəzin]	YRM/MZ
Ayrum n yirden	[aɤromnjirðən]	YRM / RD	Ayrum n yirden	[aɤromnjirðən]	YRM/RD
Lembarğa	[ləmbardʒa]	BRĞ	Lembarğa	[ləmbardʒa]	BRĞ
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Afettet	[afətʃəθ]	FT	Tarkuct n lmarqa	[θarkuʃθlmarqa]	RKC/MRQ
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ayrum n yişed	[aɤromnjiʔəð]	YD	Ø	Ø	Ø
Lmesfuf	[lməsʃuf]	SF	Ø	Ø	Ø
Abişar	[avisar]	BŞR	Abişar	[avisar]	BŞR
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø

Ammud

Afdir	[aftir]	FDR	Afdir	[aftir]	FDR
Acedluḥ	[aʃəðluḥ]	CDLḤ	Acedluḥ	[aʃəðluḥ]	CDLḤ
Aḍemmin	[atəmmin]	DMN	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ameṭur	[amətor]	MṬR
Abazin afuyan	[avazinafujan]	BZN/FY	Abazin afuyan	[avazinafujan]	BZN/FY
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Buzelluf	[vuzəlɫuf]	ZLF	Buzelluf	[vuzəlɫuf]	ZLF
Lesfengǵ	[ləsfəndʒ]	SFNGǵ	Lesfengǵ	[ləsfəndʒ]	SFNGǵ
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Lleft	[lɫəfθ]	LFT	Lleft	[lɫəfθ]	LFT
Lemsemmen	[ləmsəmmin]	SN	lemsemmen	[ləmsəmmin]	SN
Lmesfuf n ibawen	[lməsfufivawən]	MSF/BW	Amaqful n ibawen	[amaqfulivawən]	QFL/BW
Lbaṭaṭa n lkanun	[lbatatalkanun]	LBT/ LKN	Lbaṭaṭa n lkanun	[lbatatalkanun]	LBT /LKN
Seksu n temzin	[səxsutəmzin]	SK/ TMZN	Seksu n temzin	[səxsutəmzin]	SK/TMZN
Seksu n tyeddiwt	[səxsutəddiwθ]	SK /YDW	Ø	Ø	Ø
Seksu n taga	[səxsutaya]	SK /G	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø

Ammud

Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Seksu n uħelluđ	[səχsuuhəlfud]	SK/HLD
Abazin areqqaq	[avazinarəqqaq]	BZN/RQ	Abazin areqqaq	[avazinarəqqaq]	BZN/RQ
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Tameđluet	[θamətlusθ]	DLƏ	Tameđluet	[θamətlusθ]	DLƏ
Ø	Ø	Ø	Tameđluet n zzit	[θamətlusθnzzitθ]	TLƏ/ZT
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ađemin	[atəmin]	DMN	Ađemin	[atəmin]	DMN
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Timellalin yeqlan	[θiməlfalinjəqlan]	ML/QL	Timellalin n zzit	[θiməlfalinzzitθ]	ML/ZT
Timellalin tuftiyin	[θiməlfalinθufθijin]	ML/FTY	Timellalin tuftiyin	[θiməlfalinθufθijin]	ML/FTY
Ađtır uqessul	[aftiruaqəssul]	FDR/QSL	Ađtır uqessul	[aftiruaqəssul]	FDR/QSL
Tibuəjajin	[θibuʕʕazɨn]	BEJ	Tibuəjajin	[θibuʕʕazɨn]	BEJ
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Ø	Ø	Ø	amaqful	[amaqful]	QFL
Taħbult n tmellalin	[θaħvultntməlfalin]	HBL/ML	Taħbult n tmellalin	[θaħvultntməlfalin]	HBL/ML
Iwzan n warkul	[iwzanwarkul]	WZN/RKL	Iwzan n warkul	[iwzanwarkul]	WZN/RKL
Tazzart	[θazzarθ]	ZR	tazzart	[θazzarθ]	ZR

Bgayet					
Seməun (Seməun)	Timsislit	Azar	At Məuc(Ayt Maəuc)	Timsislit	Azar
Abuqal	[avuqal]	BQL	abuqal	[avuqal]	BQL
takasrunt	[θakasront]	KSRN	Akaşrun	[akasron]	KŞRN
Tabellart	[θavəllarθ]	BLR	tabellart	[θavəllarθ]	BLR
Ø	Ø	Ø	Akaşrun n useqqi	[akasronusəqqi]	KŞRN/SQ
Lkar	[lkar]	LKR	abriq	[avriq]	VRQ
Acemux	[aʃəmux]	CMX	tacemuxt	[θaʃəmuxθ]	CMX
Acwir	[aʃəwir]	CWR	Aðellæ	[atəllɛ]	ÐLɛ
Aɖajin	[ataʒin]	ḐJN	Bufrəḥ	[vufrəḥ]	FRḤ
Aɖajin n temḑluet	[ataʒintmətlusθ]	ḐJN/MṬLɛ	Bufrəḥ n tmeḑluet	[vufrəḥntmətlusθ]	FRḤ/MṬLɛ
Afəŋgal	[afəndʒal]	FNĠL	afəŋgal	[afəndʒal]	FNĠL
Lmeqla	[lmeqla]	LMQL	lmeqla	[lmaqla]	LMQL
Akufi	[akufi]	KF	akufi	[akufi]	KF
Lgaz	[lgaz]	LGZ	lgaz	[lgaz]	LGZ
Amger	[amɣər]	MGR	Amger	[amɣʷər]	MGR
Ayənğa	[aɣʷəndʒa]	YŊĠ	Ayənğa	[aɣʷəndʒa]	YŊĠ
Amahraz	[amahraz]	HRZ	amahraz	[amahraz]	HRZ
Ayarbel imcarçar	[aɣarvəlimʃəʃər]	YRBL/CR	Ayarbel buwatucen	[aɣarvəlvuwatufən]	YRBL/TT

Ammud

Ayarbel n uqccar	[aʁarvəuqəʃʃər]	YRBL/QCR	Ayarbel uqeccer	[aʁarvəuqəʃʃər]	YRBL/QCR
Ayarbel n usuk	[aʁərvəlusuk]	YRBL/SK	Ayarbel n uşuk	[aʁarvəlusuk]	YRBL/SK
Tasksiwt n zzit	[θasəksiwθnʒziθ]	KS/ZT	Taseksut n zzit	[θasəksutʃnʒziθ]	KS/ZT
Taqeffalt	[θaqəffalt]	QFL	Taqeffalt	[θaqəffalt]	QFL
Abidun	[aviðun]	BDN	abelyun	[avəljun]	BLYN
Inyen n uzru	[injənwuzro]	NY/ZR	Inyen n uzru	[injənwuzro]	NY/ZR
Tadimt	[θðimθ]	DM	Tadimt	[θðimθ]	DM
Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø
Inifif	[inifif]	NF	Inifif	[inifif]	NF
Lmetred	[lməθrəð]	LMTRD	lmettred	[lməʃrəð]	LMTRD
Acmux	[aʃəmuxθ]	CMX	Təhellabt	[θəhəʃʔavθ]	HLB
Leğfna	[ldʒəfna]	LĞFN	Leğfna	[ldʒəfna]	LĞFN
Tarḥḥalit	[θarḥḥəliθ]	RHL	Lğefna n wučci	[ldʒəfnanwuʃʃi]	LĞFN/Č
Tasksiwt	[θasəksiwθ]	SK	taseksut	[θasəksutʃ]	KS
Təşeffayt	[θasəffajθ]	SFY	Təşeffayt	[θasəffajθ]	SFY
Tayellayt	[θəʁəʃʔajθ]	YLY	Tayellayt	[θəʁəʃʔajθ]	YLY
Tayerbalt	[θəʁərvəlt]	YRBL	Tayerbalt	[θəʁərvəlt]	YRBL
Tafeqluct	[θafəqluʃθ]	FQLC	Tafeqluct	[θafəqluʃθ]	FQLC
Tacmuxt n ucdluḥ	[θaʃəmuxθuʃəðluḥ]	CMX/CDLḤ	Təhellabt n ucedluḥ	[θəhəʃʔavθuʃəðluḥ]	HLB/CDLḤ
Taqḍrit	[θaqʔdriθ]	QDR	takeckuct	[θakəʃkuʃθ]	KC
Tasubirt	[θasupirθ]	SBR	tasubirt	[θasupirθ]	SBR

Ammud

Tasirt n lqahwa	[θasirθlqahwa]	SR/LQHW	Tasirt n lqahwa	[θasirθlqahwa]	SR/LQHW
Tasirt n nnaema	[θasirθnn̩ma]	SR/NEM	Tasirt n nnaema	[θasirθnn̩ma]	SR/NEM
Tayengawt	[θaɛəndʒawθ]	YNG	Tayengawt	[θaɛəndʒawθ]	YNG
amud	[amud]	MD	Rubue	[ruvuʃ]	RBE
Ṭbeq	[tvaq]	ṬBQ	Ṭbeq	[tvaq]	ṬBQ

❖ **Tamawt** : Nufa-d kra n wawalen sexdamen -ten di temnaḍt n (At Mɛuc) akked (Semeun) ulac -iten anda nniḍen.

At Mɛuc (At Maɛuc)	Timsislit	Aẓar
Ayrum n zeeter	[aɣromnzəʃθər]	YRM/ZETR
Acewwaḍ	[aʃəw̃wat]	CWD
Aqennuc	[aɣənnuʃ]	QN
Taḥbult n lmerqa	[θaḥvultlmarqa]	HLB/MRQ
Tamqetṭeft	[θamqəttəfθ]	QTF
Tikerbabin	[θiḳər̥vavin]	KRB
Tarkuct	[θarkuʃθ]	RKC

Semeun(Semeun)	Timsislit	Aẓar
Ayrum n zeeter	[aɣromnzəʃθər]	YRM/ZETR
Acewwaṭ	[aʃəw̃wət]	CWD
Taḥbult n lmerqa	[θaḥvultlmarqa]	HLB/MRQ
Ttamqetṭeft	[θamqəttəfθ]	QTF
Uftiyen	[ufθijən]	FTY
Seksu n uderyis	[səχsuðərjis]	SK/DRYS

Adellæ

Abiduh

Abuqal

Ayeyyaz

Taseksut

Acemux

Lbuc

Aricu

Inyen n užru

Lmetred

Ayerraf

Layða

Lexfaf

Ayrum n temzin

Laymud

Tamtunt

Seksu n temzin

Tiyrifin n warway

Tirekkimt

Ayrum n lebşel

Tiyrifin n wugu

Ayrum n neēnaē

Tamtut n zzit

Ayrum n yirden

- BASSET A. Etudes de géographie linguistique en Kabylie (I. Sur quelques termes concernant le corps humain), Leroux, Paris, 1929.
- BASSET R, La zenatia du Mezab de ouargla et de l'oued-Rir, Ernest Leroux, Paris, 1983.
- CANTINEAU J, *Racine et schèmes*. Melange de MARCEIL W. Ed : Arien Maisonneuve. Paris. 1950
- CHAKER S, *Un parler berbère d'Algérie (Kabyle) : syntaxe*. Thèse de doctorat d'Etat. Aix-en-Provence. 1978
- CHAKER S, *Manuel de linguistique Berbère, T1*. Ed : Bouchène, Alger. 1991
- Dallet J M, *Dictionnaire Kabyle Français parler des At Mengellat*, Ed : S.E.L.A.F. 1983
- DUBOIS J, *Dictionnaire de linguistique et science du langage*, Ed : Larousse. Paris. 1994
- HADDADOU M.A, *Des structures lexicales et signification en berbère (Kabyle) T1*, Thèse de 3ème cycle de linguistique Aix-en-Provence. Juin 1985
- LOUNISSI S, Etude de géographie linguistique chaoui sur les plans phonétique, phonologique et lexical, 2009 /2010.
- MAMMERI M, *Tajerummt n tmaziyt (tantala Taqbaylit)*, Ed : Bouchène Alger. 1990
- MARTINET A, *Elément de linguistique générale*, Ed : Armand Colin, Paris. 1991
- MOREAU M L, *La sociolinguistique concepts de base*, Ed : Mardaga, Belgique. 1997
- MORTUREUX F, *La lexicologie entre langue et discours*. 1997
- NAIT ZERRAD K, *Grammaire de Berbère contemporaine (Kabyle)*, Morphologie. 1995
- TOURATIER C, *La sémantique*, Ed : Armand Colin, HGR, Paris. 2009